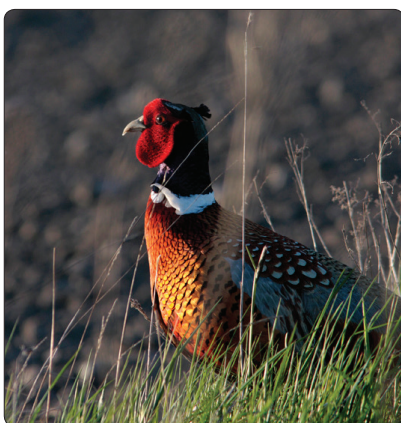

Häckande fåglar i Uppsala län

– länstrender för arter och miljöindikatorer
baserat på häckfågelrutter 2002 – 2012

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

LÄNSSTYRELSENS
MEDDELANDESERIE
2015:06
NATURLIVSMILJÖENHETEN
ISSN 1400-4712

Titel: Häckande fåglar i Uppsala län – länstrender för arter och miljöindikatorer baserat på häckfågelrutten 2002 – 2012

Dnr: 502-2549-12

Omslagsbilder: Peter Schmidt

Författare: Bill Douhan och Peter Schmidt, Upplands Ornitologiska Förening

Statistiska beräkningar: Martin Green, Svensk Fågeltaxering vid Lunds universitet

Länsstyrelsen i Uppsala län

BÄVERNS GRÄND 17

751 86 Uppsala

Tfn: 010-22 33 000 (vxl)

E-post: uppsala@lansstyrelsen.se

Internet: www.lansstyrelsen.se/uppsala

Länsstyrelsens Meddelandeserie 2015

ISSN 1400-4712

Du hittar rapporten som pdf-fil på vår webbplats www.lansstyrelsen.se/uppsala

Sammanfattning

Upplands Ornitologiska Förening och Länsstyrelsen har samarbetat om inventering av häckfågelrutter sedan 2007. Syftet med samarbetet är att fler rutter ska inventeras vilket i sin tur ger bättre underlag för att bedöma miljöförändringar på nationell och regional nivå. På nationell nivå koordineras arbetet av Lunds universitet, inom projektet Svensk fågeltaxering, på uppdrag av Naturvårdsverket.

Länsstyrelsens syfte med deltagandet i inventeringarna är i första hand att använda fåglarna som indikatorer på förändringar i miljötillståndet i länet och i andra hand att studera enskilda arters utveckling. Genom att samma metod används i hela landet ges möjlighet att jämföra resultat mellan län, större regioner (länsgrupper) samt att göra jämförelser mellan länet och landet som helhet.

Det här är den första utvärderingen av standardrutterdata för Uppsala län. Data baseras på inventeringsresultat från 2002-2012. I rapporten presenteras trender för ett flertal nationella och europeiska miljöindikatorer samt trender för häckande fåglar i länet.

Resultaten för nationella och europeiska indikatorer för biologisk mångfald i olika miljöer som baseras på fåglar visar att läget på regional nivå är stabilt för Uppsala län under det senaste årtiondet. Detta är i linje med hur det ser ut på nationell nivå under de senaste 12 åren. Det är viktigt att påpeka att tio år är en kort period för utvärdering och det är viktigt att framöver göra kontinuerliga utvärderingar.

Indikatorn för miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan som används för att studera effekten på biologisk mångfald från klimatförändringar visar att fågelsamhället har blivit ”varmare” i både Uppsala län och i Sverige. Det går relativt sett bättre för fåglar kopplade till högre temperaturer (sydliga arter) och relativt sett lite sämre för arter kopplade till lägre temperaturer (nordliga arter).

Populationstrender har beräknats för de 95 arter som har registrerats årligen på standardrutternas under perioden 2002-2012. Resultaten för de enskilda arternas populationsförändringar visar på både ökning och minskningar i det uppländska landskapet. För 37 av arterna är trenderna statistiskt säkerställda, 26 med positiv trend och elva med negativ trend. Några av de arter som minskat i antal i det här tidsperspektivet är gråhäger, ängspiplärka, rödvingetrast, grönfink och gulsparr. Exempel på arter som har ökat i antal är sångsvan, knipa, skogssnäppa, större hackspett, svarthätta, talgoxe och steglits.

Eftersom rutternas innebär att man räknar samtliga individer som man ser eller hör, häckande som icke-häckande, utgör resultatet ett stickprov av det totala antalet förekommande individer av respektive art. Det finns givetvis ett samband mellan antalet förekommande individer och antalet häckande par men detta samband varierar från art till art. För vissa arter finns helt naturligt en större eller mindre andel icke-häckande individer. Man ska därför undvika att göra en exakt koppling mellan förändringen i antalet räknade individer och den häckande populationens exakta storlek.

Rapporten omfattar även en första utvärdering av arbetet med nattfågelrutter som har pågått sedan 2008.

Innehåll

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Rapportens syfte	2
2	Metoder Standardrutter	3
2.1	Fältinventering.....	3
2.1.1	Urval av standardrutter.....	3
2.2	Statistiska beräkningar	4
2.3	Indikatorer	5
3	Resultat Standardrutter	8
3.1	Indikatorer för miljötillståndet	8
3.1.1	Skogen	8
3.1.2	Odlingslandskapet.....	11
3.1.3	Miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag (5 arter)	14
3.1.4	Miljökvalitetsmålet Myllrande våtmarker (4 arter)	15
3.1.5	Miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv (31 arter).....	16
3.1.6	Miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan	17
3.1.7	Europeiska indikatorer	18
3.2	Trender för enskilda arter	21
3.3	Sammanfattning av resultat	24
4	Diskussion Standardrutter	25
5	Utvärdering av nattfågelrutter	28
5.1	Metod	28
5.1.1	Urval av nattfågelrutter	28
5.2	Resultat	30
5.2.1	Grunddata	30
5.2.2	Skillnader under de två första pilotåren	30
5.2.3	Resultat	31
5.2.4	Vilka arter kan följas med hjälp av nattrutterna?	33
5.3	Diskussion	35
5.3.1	Förbättringar och möjligheter	35
6	Tack.....	37
7	Referenser	37
8	Bilagor.....	40
1.	Förteckning över analyserade standardrutter	40
2.	Fågelarter på Uppsala läns standardrutter 2002-2012	41
3.	Artredovisning	44

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Det stod redan tidigt klart att det krävs standardiserade inventeringar för att på ett bra sätt kunna följa förändringar i fågelfaunan. Förr var detta inte möjligt på samma sätt som idag, fågelkunnandet har förbättrats avsevärt och våra möjligheter att förflytta oss från en plats till en annan har ökat markant. För Sveriges del var det Sören Svensson, vid Lunds universitet, som var pionjär på detta område. År 1975 introducerades de så kallade ”Fria punktrutterna” som en metod att följa beståndsförändringar hos i första hand vanligt förekommande fågelarter. Tanken var att om det var tillräckligt många intresserade som inventerade ”egna” punktrutter, skulle det medföra ökad kunskap om hur allmänt förekommande arter varierade i sina populationsutvecklingar och därmed ge möjlighet att i god tid fånga upp alarmerande minskningar.

1996 introducerades en ny form av häckfågelinventering, de så kallade ”Standardrutterna”, med målet att just standardisera så många faktorer som möjligt och på så sätt få inventeringsresultat som lämpar sig ännu bättre att jämföra över tid i hela landet. Åke Lindström – Sören Svenssons efterträdare som ansvarig för det som från och med 2003 kallas för Svensk Fågeltaxering– insåg att projektet inte var genomförbart bara utifrån ideella insatser och började undersöka möjligheterna för ekonomisk ersättning till inventerare. Genom att kontakta länsstyrelserna och framhålla standardrutternas möjligheter att användas även för generell miljöövervakning, fick man så småningom den ena länsstyrelsen efter den andra att nappa på projektet.

Svensk Fågeltaxering (SFT) är det enskilt största fågelövervakningsprojektet inom den nationella miljöövervakningen. SFT drivs av Biologiska institutionen, Lunds universitet på direkt uppdrag av Naturvårdsverket. Standardrutterprogrammet är även ett så kallat gemensamt delprogram inom den regionala miljöövervakningen där samtliga länsstyrelser ingår. Alla län stödjer idag standardrutterssystemet och i många fall ges även någon form av ersättning till de inventerare som deltar. Täckningsgraden är numera så hög att det stora flertalet av landets alla standardrutter utanför fjällkedjan och Norrlands inland inventeras varje år.

Länsstyrelsen i Uppsala län har sedan 2008 erbjudit ekonomisk ersättning till inventerare av standardrutter i länet. Detta har skett i samarbete med Upplands Ornitologiska Förening (UOF). Mot avtalad ersättning som gått till föreningens fågelskyddsfond har UOF varit behjälplig med att boka inventerare till länets rutter och med några få undantag har alla standardrutter blivit inventerade sedan 2008.

Svensk Fågeltaxering har sedan starten av sina inventeringar publicerat årliga sammanställningar och trendberäkningar utifrån resultaten på riksnivå (se

www.fageltaxering.lu.se). Flera regionala utvärderingar har också gjorts i andra län. Även om UOF sedan 2008 publicerat årliga resultat i sin tidskrift Fåglar i Uppland, har dessa artiklar inte inbegripit några försök att göra statistiska beräkningar på trender. Efter diskussioner mellan Länsstyrelsen i Uppsala län, Svensk Fågeltaxering och UOF ansåg man att samarbetet och inventeringarna nu hållit på så pass länge att tiden nu var mogen för en första utvärdering.

1.2 Rapportens syfte

Syftet med denna rapport är att redovisa resultaten och de trender som kan beräknas för olika fågelarter och grupper av fåglar från standardrutterna i Uppsala län samt att utvärdera vilken kompletterande information vi i framtiden kommer att kunna få från natrutterna. Populationsutvecklingen för de olika fågelarterna är naturligtvis av intresse i sig vid planeringen av miljö- och naturvårdsarbetet i länet, men genom att studera sammanlagda förändringar för grupper av indikatorfågelarter för enskilda biotoper kan inventeringarna också bidra till kunskap om hur det går för olika naturtyper och med miljöns tillstånd i stort. Data från standardrutterna används sedan 2007 som officiella indikatorer på den biologiska mångfaldens utveckling på nationell nivå för ett antal av riksdagen uppställda miljömål. I denna rapport tittar vi därför även på hur det, utifrån fågeldata, står till på regional nivå i Uppsala län och jämför även med Sverige som helhet.

Under de första åren var standardrutterna i ett uppbyggnadsskede och det var först från och med 2002 som antalet inventerade rutter nådde en nivå som gör att en regional utvärdering känns meningsfull att utföra. Denna analys täcker därför perioden 2002–2012. Från nattfågelrutterna, som inventerats sedan 2008, går det förvisso redan nu att räkna fram trender för en rad arter men tidsserien är ännu för kort för att man ska göra alltför djupa tolkningar av de verkliga populationsutvecklingarna. Huvudfokus i denna sammanställning är därför inriktat att titta på i vilken utsträckning vi kan använda nattfågeltaxeringen som ett komplement till standardrutterna på regional nivå i Uppsala län.

Insamlad inventeringsdata har analyserats av Martin Green på Svensk Fågeltaxering som också beräknat trender för de drygt hundratalet arter som årligen noterats i länet på någon (eller båda) av de två inventeringsformerna. UOF har åtagit sig att för Länsstyrelsen i Uppsala läns räkning skriva rapporten och från föreningen är det huvudsakligen Bill Douhan som har tolkat och sammanställt diskussionen kring standardrutterna medan Peter Schmidt på samma sätt har tagit sig an nattfågelrutterna.

2 Metoder Standardrutter

2.1 Fältinventering

Den som väljer att inventera en standardrutt kan inte påverka dess utformning och geografiska placering. Rutterna är lokaliserade enligt ett standardiserat och regelbundet mönster som täcker hela landet, en per topografiskt kartblad (25x25 km) vilket totalt ger 716 genomförbara rutter. Varje rutt startar och slutar på samma plats och utgörs av en kvadrat med två kilometers sida. Varje sida är uppdelad i två kilometersträckor, totalt åtta på en rutt, och varje sträcka utgör en inventeringsenhet. Längs var och en av dessa åtta sträckor ska alla hörda och sedda fågelindivider bokföras för sig. Det är resultatet från dessa sträckor som utgör grunden för beräkning av trender på standardrutterna. Utöver att räkna alla fåglar längs dessa sträckor ska inventeraren även under fem minuter registrera samtliga fåglar på var och en av de åtta punkter som är utplacerade längs rutten (men dessa punktdata kan ses som en separat inventering som inte har tagits med i denna analys). Eftersom varje rutt ska inventeras vid endast ett tillfälle har man valt att i första hand välja en dag under perioden 20 maj till 10 juni, det vill säga tillräckligt sent för att flertalet arter ska ha återkommit från vinterkvarteren men tillräckligt tidigt för att så många som möjligt fortfarande aktivt ska hävda revir.

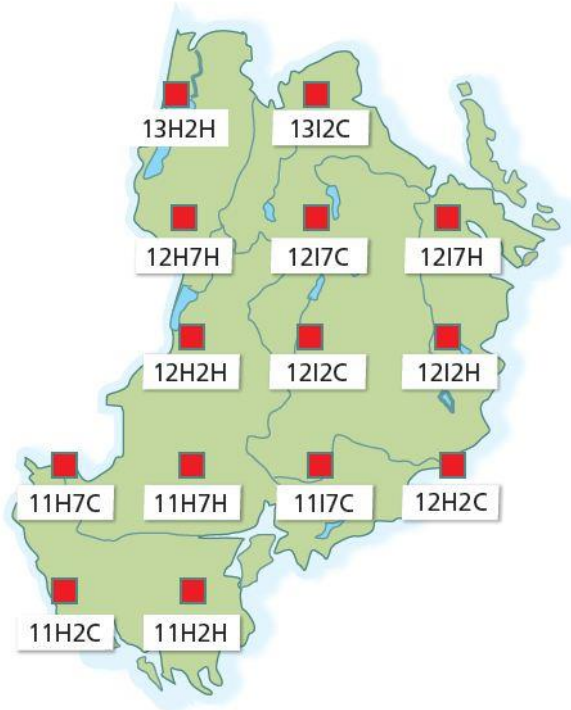
Standardrutterna bygger på att det finns fågelkunniga som är villiga att ställa upp och inventera dessa rutter. Inledningsvis var arbetsinsatsen helt ideell och det var långt ifrån alla rutter som blev inventerade under ett år, speciellt i norra Sverige. I motsats till de fria punktrutterna, är arbetsinsatsen vid en standardrutt avsevärt mer omfattande. Inventeraren är tvungen att gå åtta kilometer längs en given linje och får inte avvika från denna annat än om hindren är oöverstigliga (till exempel vattendrag och motorvägar) eller olämpliga att beträda (till exempel odlade marker och privata tomter). Dessa hinder kan innebära att inventeraren får ta en omväg som avsevärt kan förlänga den sträcka som ska vandra. Under det senaste decenniet har metoden blivit etablerad bland landets fågelskådare och antalet inventerade rutter ligger numera stadigt på närmare 500 genomförda per år.

Du kan läsa mer om inventeringsmetodiken i den nationella rapporten *Övervakning av fåglarnas populationsutveckling* (Green & Lindström 2015) som ges ut av Svensk Fågeltaxering, alternativt besök deras hemsida: (www.fageltaxering.lu.se).

2.1.1 Urval av standardrutter

Det finns fjorton standardrutter inom Uppsala läns gränser, se karta 1. Även om detta är tillräckligt för att kunna göra en utvärdering som i många avseenden ger ett tillfredställande resultat, är det en fördel om antalet rutter är större eftersom utvärderingen då blir mer väl underbyggd och trender kan därmed beräknas för fler arter. Vid analyserna har därför Svensk Fågeltaxering använt data från ytterligare tretton närliggande standardrutter med likartade biotoper i angränsande

län. Denna utvärdering för Uppsala län bygger därför på resultaten av totalt 27 rutter (se bilaga 1).

Karta 1. Standardrutternas fördelning i Uppsala län

2.2 Statistiska beräkningar

Eftersom vi inte kan räkna *alla* fåglar måste vi förlita oss på stickprov, vars värden vi förväntar oss ska vara proportionella mot det verkliga antalet fåglar. Resultaten från stickproven bearbetas sedan statistiskt och presenteras i form av index. Hur väl index speglar sanningen beror bland annat på stickprovets storlek: ju fler rutter som inventeras årligen och ju fler fåglar som inräknas, desto bättre index. Vi använder en indexeringsmetod som kallas TRIM (**TR**ends & **I**ndices for **M**onitoring data) vilket idag är standardverktyget för index och trendberäkning i hela Europa. De beräkningar som rapporten presenterar har genomförts av Martin Green vid Svensk Fågeltaxering vid Lunds Universitet.

Bland de totalt 161 arter som har registrerats på de 27 aktuella standardrutterna under perioden 2002–2012, finns beräknade trender för 95 av dessa (se bilaga 2). Anledningen till denna begränsning är att det mest direkta och automatiska sättet att göra TRIM-analyserna kräver att arten observerats årligen på minst en rutt. Det finns förvisso sätt att komma runt detta genom utökade beräkningar och antaganden, men det har inte prioriterats i denna sammanställning då det berör arter med ett eller flera ”nollår” och som generellt sett har små datamängder och därmed dåligt statistiskt underlag.

Med hjälp av TRIM beräknas för varje art och delprogram (standardrutterna eller natrutterna) ett index per år, samt en (log)linjär trend. I trendanalysen beräknas den genomsnittliga förändringen över studieperioden, i % per år. För vissa arter med en kraftig uppgång följt av en kraftig nedgång blir en linjär trend relativt intetsägande, men metoden passar väl för arter med långsiktigt riktningssmässigt stabila trender.

Rent statistiskt är TRIM en typ av loglinjär analys som bygger på ”maximum-likelihood-metoden” med antagandet att fågelantalen är Poisson-fördelade. Modellen kan ta hänsyn till de problem som ofta finns i inventeringsdata, nämligen att fåglarna ibland uppträder i kolonier eller stora flockar, att rutter inte räknas varje år, samt att ett års data inte är helt oberoende av föregående år (”serial correlation” - många fåglar blir äldre än ett år och finns alltså med två år i rad). När ett nytt år läggs till förändras tidigare års TRIM-index, normalt dock i mycket marginell omfattning. En av de stora fördelarna med TRIM är att alla rutter inte måste inventeras varje år. TRIM tar matematiskt hänsyn till om det finns luckor i materialet.

För mer detaljer om TRIM-index hänvisas till manualen som kan hämtas på www.ebcc.info.

Alla trender och index som presenteras från standardrutterna bygger på data från linjetaxeringsdelen. Anledningen till att vi har valt att använda data från linjetaxeringen istället för data från punkterna är att betydligt fler individer räknas på linjerna. Det leder till ett större och därmed säkrare material. Även på nationell nivå baseras index och trender endast på linjetaxeringsdelen av standardrutterna. Data från punkterna på standardrutterna tas därför inte upp i denna rapport.

För varje art redovisas en trendfigur. I figurerna redovisas de årliga indexen vilka i sin tur baseras på antalet inräknade individer under respektive år. Index för startåret, det vill säga 2002 i detta fall, har satts till 1. Ett index på 0,5 betyder att antalet fåglar har halverats jämfört med startåret, ett index på 2 innebär att antalet fåglar fördubblats jämfört med startåret. Basårets värde kan av en slump ha varit ovanligt högt eller lågt. Det viktiga är därför inte själva indexvärdet, utan den övergripande trenden som finns i kurvan sett över hela perioden. För varje art redovisas dels hur många individer som registrerats i genomsnitt per år under perioden 2002-2012, dels den genomsnittliga förändringen i % år och dels om trenden är statistiskt säkerställd eller inte. Dessa uppgifter finns inom parentes i resp. figur.

2.3 Indikatorer

Sveriges riksdag har ställt upp ett antal nationella miljömål som vi ska sträva efter att uppnå i landet. Data från standardrutterna används sedan 2007 som officiella indikatorer på den biologiska mångfaldens utveckling inom dessa miljömål.

Svensk Fågeltaxering presenterar årligen utvecklingen för dessa i landet i stort och för sammanslagningar av län i storregioner. Uppdaterade indikatorer presenteras på Miljömålportalen (www.miljomal.se).

De miljömål där det går att beräkna indikatorer baserade på standardrutterna i Uppsala län är *Levande skogar*, *Ett rikt odlingslandskap*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Myllrande våtmarker*, *Ett rikt växt- och djurliv* samt *Begränsad klimatpåverkan*. För varje miljömål (utom *Begränsad klimatpåverkan*) har Svensk Fågeltaxering valt ut ett antal arter vars ekologi har god koppling till respektive mål. Det är därmed inte de mest allmänt förekommande arterna som kommer med, utan sådana som har mer specifika krav på sin levnadsmiljö för att trivas och som kan ses som indikatorarter för den miljö där de finns. Den trend som redovisas för respektive miljömål bygger således på den sammantagna utvecklingen för de arter som ingår. De enskilda arternas index räknas samman till ett sammanlagt index per år, ett årligt index för hela gruppen. Detta görs genom att man beräknar det geometriska medelvärdet för de enskilda arternas index. Det innebär till exempel att om en art har fördubblat sitt bestånd utjämnas detta om en annan art istället har halverat sitt. De årliga sammanlagda indexen sätts sedan samman till en trend över den period man är intresserad av. Genom att presentera den allmänna trenden för flera arter som är beroende av samma miljö, erhålls ett bättre underlag för övervakning av tillståndet i den aktuella miljön jämfört med om man använder en enskild art som indikator. I sammanhanget bör poängteras att flera fågelarter, som annars skulle varit utmärkta indikatorer för vissa naturtyper, inte tagits med i beräkningarna av den enkla anledningen att deras populationer inte går att följa på ett bra sätt med standardrutterna (gäller framförallt ovanliga eller nattaktiva arter).

Indikatorn för *Begränsad klimatpåverkan* skiljer sig från övriga indikatorer genom att den grundas på förekomsten av samtliga fågelarter i aktuellt område. Analyserna bygger på att varje fågelart först klassas efter hur varmt det är inom dess europeiska utbredningsområde under häckningstid (april–augusti). För till exempel lappmesen, järnsparven och steglitsen är denna medeltemperatur +6,9, +12,8 respektive +15,3°C. Därefter kan man för varje individuell fågelinventering beräkna ”medeltemperaturen” för de fågelindivider som påträffats. Vi kallar denna ”medeltemperatur” för CTI (”Community Temperature Index”). Sedan kan man följa hur CTI förändras i det område man är intresserad av med tiden. Förändringar i indikatorn visar på förändringar i fågelsamhällets sammansättning, både vad gäller individantal och artsammansättning. Om CTI på en plats har ökat med åren har det blivit jämförelsevis fler fåglar av ”varma” arter, ofta på bekostnad av antalet individer av ”kalla” arter och *vice versa*. Förändringen i CTI speglar därmed om fågelfaunan successivt blir ”varmare” eller ”kallare”. Även EU har satt upp ett antal indikatorer som har till uppgift att beskriva utvecklingen i den europeiska naturmiljön. För fåglar finns det indikatorer för tre biotoper som redovisar den gemensamma utvecklingen för de arter som förekommer inom respektive naturtyp. De tre indikatorerna är *Vanliga jordbruksfåglar*, *Vanliga skogsfåglar* och *Övriga vanliga fåglar* och dessa

redovisas här även för Uppsala län. Svensk Fågeltaxering har valt att följa den grupptillhörighet som bestämts ur ett europeiskt perspektiv. Det innebär att arturvalet i vissa fall inte överensstämmer särskilt väl med arternas biotopval i Sverige. Att man trots det har valt att följa det europeiska arturvalet är för jämförbarhetens skull. Dessa indikatorer beräknas på samma sätt som ovan nämnda miljömålsindikatorer.

Några statistiska ord och termer

En förändring kan vara *statistiskt säkerställd*, det vill säga *matematiskt* bekräftad, med olika grad av sannolikhet:

* / $p < 0,05$

** / $p < 0,01$

*** / $p < 0,001$

Det lägsta värdet (***) anger den högsta graden av tillförlitlighet för angivet resultat.

En förändring som *inte är statistiskt säkerställd* anges med förkortningen "NS".

Regression = statistisk term för det linjära sambandet mellan en variabel (till exempel index i vårt fall) och en förklarande variabler (till exempel år i vårt fall eller något annat såsom vinterväder, biotopförändringar etc.).

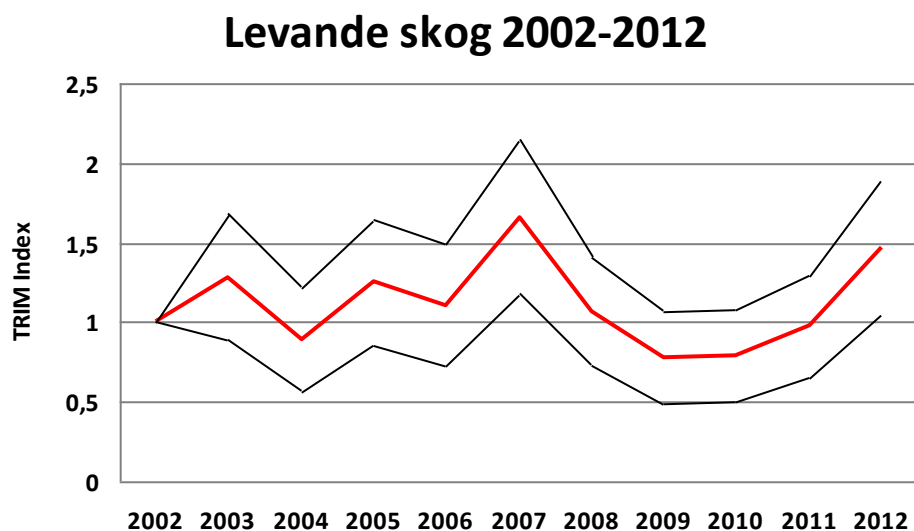
3 Resultat Standardrutter

3.1 Indikatorer för miljötillståndet

3.1.1 Skogen

Miljö kvalitetsmålet Levande skogar (9 arter)

Till denna kategori hör arter som alla är beroende av kvalitéter som inte är helt givna i dagens rationellt skötta skogar. Exempel på sådana är död ved, lövrikedom samt förekomst av äldre skog. För sju av dessa nio arter tycks populationerna under perioden ha varit stabila och sammantaget för hela gruppen kan ingen säkerställd förändring ses i länet, vilket är i överensstämmelse med landet som helhet.

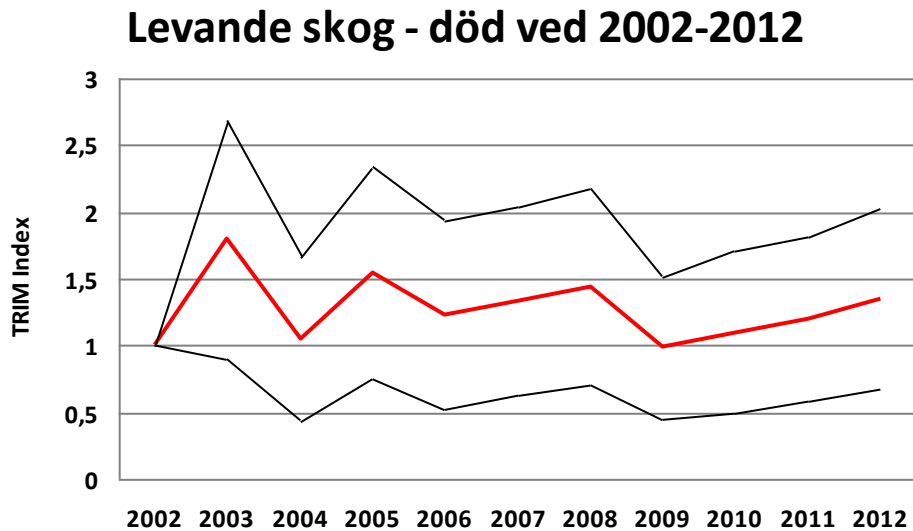
Ingen statistiskt signifikant förändring i C län 2002–2012 ($r^2=0,00$, NS, linjär regression)

Arter som ingår och trend (+ signifikant ökning; - signifikant minskning; 0 ingen signifikant förändring): Skogsduva (+), gröngöling (0), stjärtmes (-), svartmes (0), tofsmes (0), entita (0), talltita (0), trädkrypare (0) och domherre (0).

Miljö kvalitetsmålet Levande skogar – delindikator död ved (3 arter)

Av de nio arter som ingår i miljö kvalitetsmålet "Levande skogar", finns tre med i delindikatorn för "Död ved", det vill säga de är beroende av att det finns tillgång på död ved i skogen för att de ska trivas och kunna reproducera sig med framgång. Död ved kan vara nödvändig för att till exempel hitta tillräckligt med föda eller för att kunna hacka ut bohål.

För de tre arterna tillsammans finns ingen statistiskt säkerställd förändring i länet 2002–2012 vilket är i linje med utvecklingen i landet som helhet.

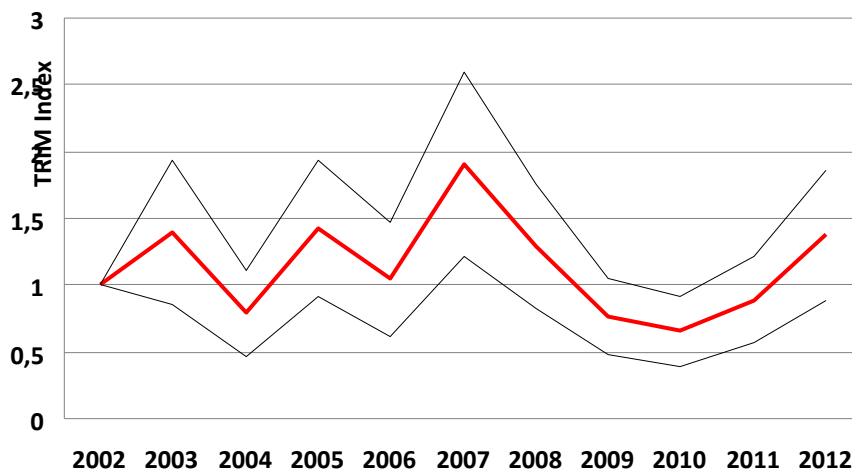
Ingen statistiskt signifikant förändring i C län 2002–2012 ($r^2=0,03$, NS, linjär regression)

Arter som ingår och trend (+ signifikant ökning; - signifikant minskning; 0 ingen signifikant förändring): Gröngöling (0), entita (0) och talltita (0).

Miljö kvalitetsmålet Levande skogar – delindikator lövrik skog (5 arter)

Fem av de nio arter som visar utvecklingen i "Levande skogar" är beroende av skog med stort inslag av lövträd för att finna sig väl tillrätta. Sammantaget finns inte någon statistiskt signifikant förändring för gruppen i länet åren 2002–2012 och det överensstämmer med landet i sin helhet.

Levande skog - lövrik skog 2002-2012

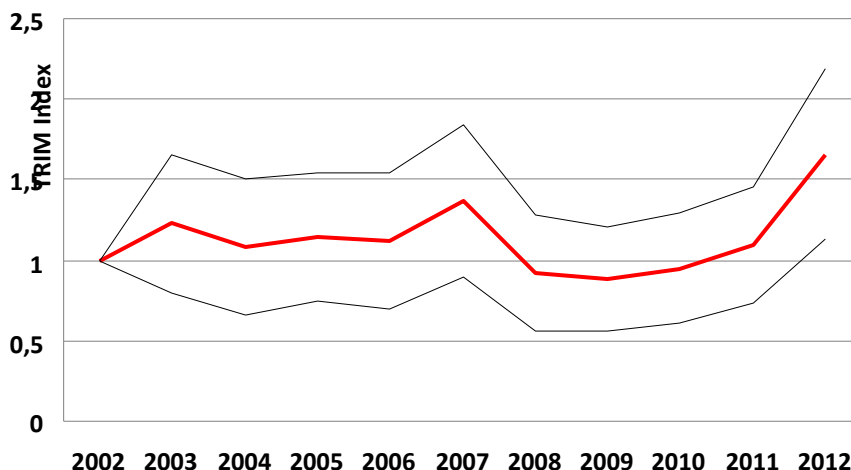
Ingen statistiskt signifikant förändring i C län 2002–2012 ($r^2=0,02$, NS, linjär regression)

Arter som ingår och trend (+ signifikant ökning; - signifikant minskning; 0 ingen signifikant förändring): Skogsduva (+), gröngöling (0), stjärtmes (-), entita (0) och trädkrypare (0).

Miljö kvalitetsmålet Levande skogar – delindikator gammal skog (5 arter)

Många arter trivs bäst i gammal skog, men förekommer även i yngre bestånd. Av de nio arter som inordnats i det aktuella miljö kvalitetsmålet är det fem som kategoriserats som beroende av "Gammal skog". De behöver således gammal, mogen skog med tillgång på till exempel fuktiga partier, död ved och lövträd för att reproducera sig med framgång. Det är här de har sin optimala levnadsmiljö. Av dessa arter är tre typiska skogsmesar – svartmes, tofsmes och talltita – men hit hör även trädkrypare och domherre. Inte för någon av dessa arter har någon större förändring kunnat ses under den aktuella tidsperioden och för de fem som en helhet kan inte heller någon statistiskt signifikant trend urskiljas. Detta är i linje med utvecklingen i hela landet.

Levande skog - gammal skog 2002-2012

Ingen statistiskt signifikant förändring i C län 2002–2012 ($r^2=0,05$, NS, linjär regression)

Arter som ingår och trend (+ signifikant ökning; - signifikant minskning; 0 ingen signifikant förändring): Svartmes (0), tofsmes (0), talltita (0), trädkrypare (0) och domherre (0).

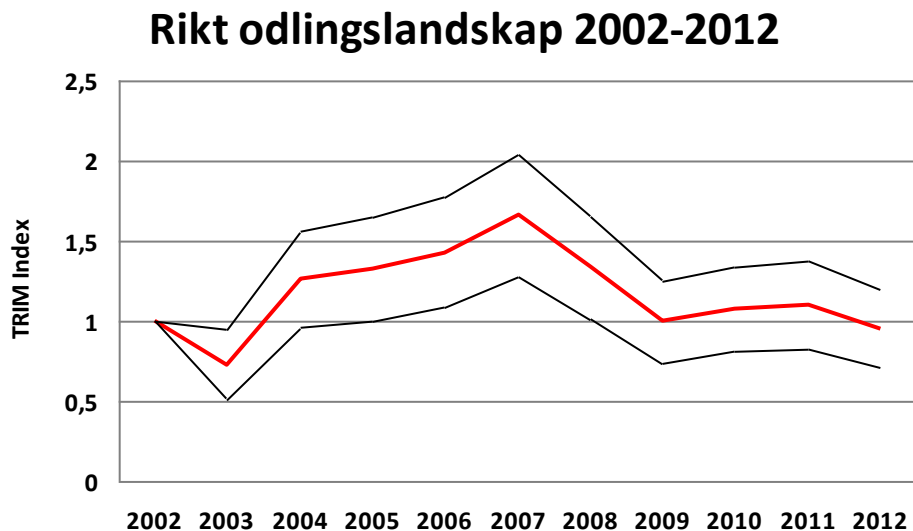
3.1.2 Odlingslandskapet

Miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap (13 arter)

Med ett rikt odlingslandskap menas här att det i ett sådant finns värden som inte är givna i dagens storskaliga jordbruksbygd. Det kan vara till exempel öppna diken, odlingsrösen, solitära träd, kantzoner med örter och buskar, men även förekomst av betande djur. Här är brukningsenheterna mindre till ytan och inte är lika hårt gödslade samt insekts- och ogräsbekämpningen inte är lika omfattande. Det är en miljö där biodiversiteten är större, inte minst vad gäller fåglar. Det är relativt många fågelarter som trivs bäst i en sådan miljö och som därför har minskat kraftigt som en följd av att dessa beskaffenheter numera ofta nästan helt saknas i odlingsbygden.

Av de arter som häckar i Uppsala län är det inventeringsdata för 13 som används som indikatorer för detta miljömål. Samtliga minskade mer eller mindre kraftigt i slutet av 1900-talet, mest som en följd av de stora förändringar som då ägde rum inom jordbruket (inklusive det faktum att stora arealer läggs ner och inte längre brukas som jordbruksmark). För många av dem har den negativa trenden planat ut och bestånden är numera relativt stabila eller nedgången inte lika omfattande som tidigare. Resultatet från standardrutterna 2002–2012 uppvisar inte någon statistiskt säkerställd förändring för dessa arter på gruppnivå och det är i linje med hur det förhåller sig i landet i stort. Ser vi på trenden för de enskilda arterna, finns det givetvis tendenser till förändringar, såväl positiva som negativa, under

perioden. Utvecklingen är dock statistiskt säkerställd för endast tre av dem: storspov, ladiusvala och gulsparv. De två förstnämnda har enligt standarddrutternas ökat kraftigt, medan utvecklingen för gulsparven är negativ. Sammantaget kan sägas att det är positivt att beståndsutvecklingen för de arter som ingår i detta miljö kvalitetsmål har planat ut och att trenden för närvarande tycks vara mer eller mindre stabil.

Ingen statistiskt signifikant förändring i C län 2002–2012 ($r^2=0,00$, NS, linjär regression)

Arter som ingår och trend (+ signifikant ökning; - signifikant minskning; 0 ingen signifikant förändring): Tofsvipa (0), storspov (+), sånglärka (0), ladiusvala (+), gulärka (0), buskskvätta (0), stenskvätta (0), törnsångare (0), törnskata (0), stare (0), pilfink (0), hämpling (0) och gulsparv (-).

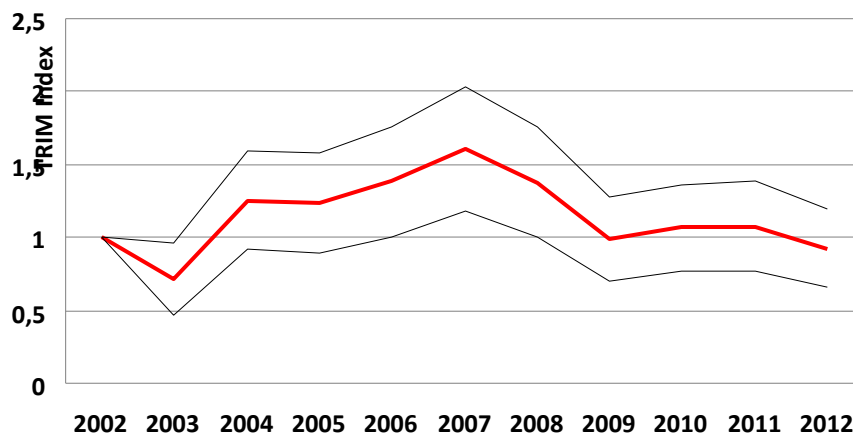
Miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap – delindikator ängs- och betesmarker (11 arter)

Inom miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap* finns delindikatorn *Ängs- och betesmarker*. Av de 13 arter som ingår i det övergripande målet ingår elva i denna delindikator (sånglärka och pilfink är inte med). För att dessa arter ska förekomma i åtminstone stabila numerär behövs det inte bara betande djur utan också betes- och ängsmarker med en i övrigt artrik fauna och flora. Det ska vara marker som inte gödslas i någon nämnvärd utsträckning och som betas i en omfattning som förhindrar utbredd förbuskning av betesmarkerna. Det ska dock finnas god tillgång på buskar och träd samt även odlingsrösen. Öppna diken och bäckar är viktiga element i dessa marker. Alltför tidig slåtter får inte förekomma om storspov och tofsvipa ska lyckas med sina häckningar.

Ser vi på utvecklingen i Uppsala län för de arter som ingår i denna delindikator, visar våra standarddruttr inte heller här på någon statistiskt signifikant förändring

under åren 2002–2012. Den tidigare negativa utvecklingen för dessa arter har uppenbarligen planat ut och nu är det bara att hoppas på att det framöver vänder uppåt. För att detta ska vara möjligt måste vi behålla betande djur, inte minst mjölkkor, i minst den omfattning vi har idag. Utvecklingen i Uppsala län stämmer med landet i stort.

Rikt odlingslandskap - ängs- & betesmarker 2002-2012

Ingen statistiskt signifikant förändring i C län 2002–2012 ($r^2=0,00$, NS, linjär regression)

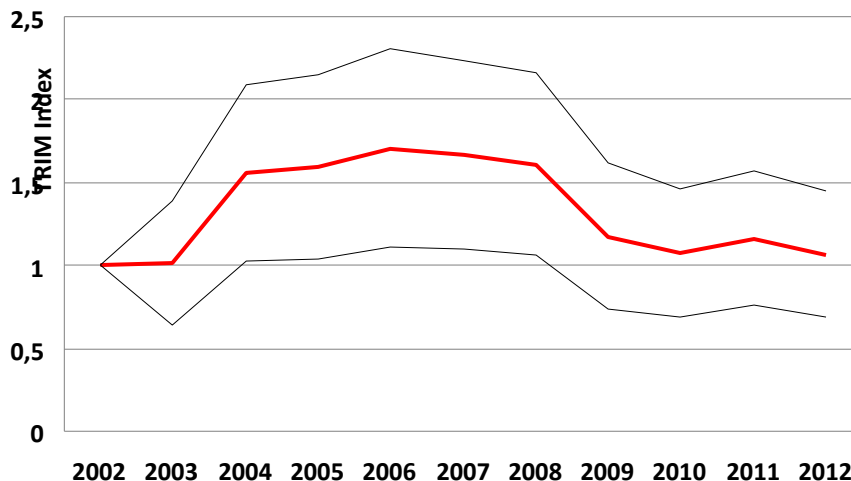
Arter som ingår och trend (+ signifikant ökning; - signifikant minskning; 0 ingen signifikant förändring): Tofsvipa (0), storspov (+), ladusvala (+), gulärta (0), buskskvätta (0), stenskvätta (0), törnsångare (0), törnskata (0), stare (0), hämpling (0) och gulsparv (-).

Miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap – delindikator Småbiotoper (7 arter)

Med småbiotoper menas här företeelser som bryter mönstret i ett annars enhetligt och monotont brukat odlingslandskap. Det kan vara öppna diken med örtrika dikesrenar, stenmurar, åkerholmar med stenrösen och enstaka buskar, alléer, solitära träd och buskridåer. Här kan vissa arter finna god tillgång på föda, men också lämpliga boplatser. Sju av de 13 arter som ingår i det övergripande miljö kvalitetsmålet är att anse som indikatorarter för i vilken utsträckning det finns förekomst av dessa småbiotoper i en odlingsbygd.

Standardrutterna visar inte heller för dessa arter på någon statistiskt signifikant trend i länet under början av 2000-talet. Gulsparven har förvisso minskat enligt dessa beräkningar, men den sammantagna trenden för dessa arter indikerar att förhållandet för närvarande förefaller vara stabilt. Detta är i överensstämmelse med Sverige i stort.

Rikt odlingslandskap - småbiotoper 2002-2012

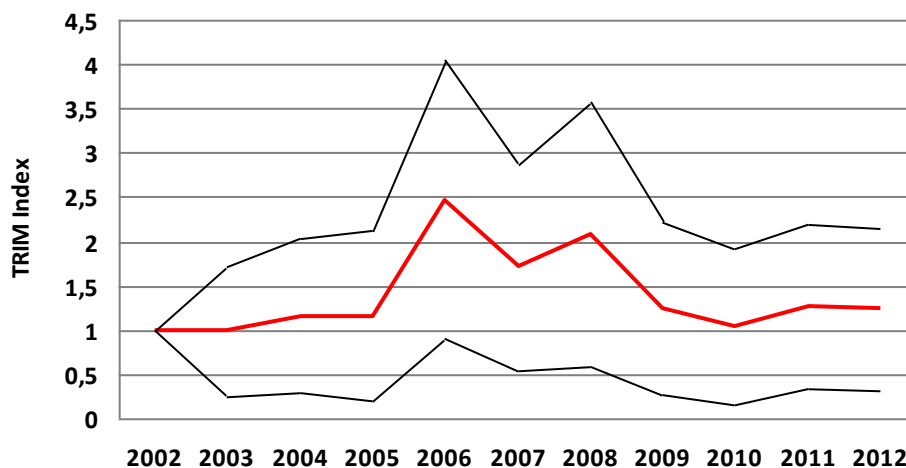
Ingen statistiskt signifikant förändring i C län 2002–2012 ($r^2=0,02$, NS, linjär regression)

Arter som ingår och trend (+ signifikant ökning; - signifikant minskning; 0 ingen signifikant förändring): Buskskvätta (0), stenskvätta (0), törnsångare (0), törnskata (0), stare (0), hämpling (0) och gulspurv (-).

3.1.3 Miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag (5 arter)

I Uppsala län finns det fem indikatorarter vars sammantagna utveckling ger en bild av hur det ligger till med fåglarna i denna miljö. Ytterligare arter skulle kunna föras hit, men dessa är så fåtaligt representerade på standardrutterna att de inte kan användas. Antalet registrerade individer av de fem arter som här ingår är också få vilket visar sig genom stora variationer i antal registrerade individer mellan åren. För de fem arterna sammantaget finns ingen tydlig trend, i likhet med landet i stort. Av ovan nämnda skäl måste dock informationen som kommer ut anses vara starkt begränsad och för att bättre följa upp vad som händer inom miljökvalitetsmålet "Levande sjöar och vattendrag" skulle det behövas andra inventeringar som är specifikt inriktade på fågelarter som lever i denna miljö.

Levande sjöar & vattendrag 2002-2012

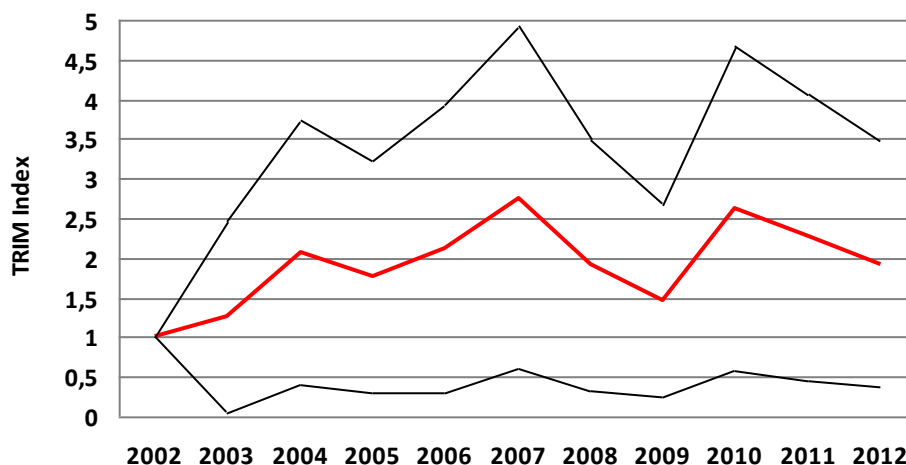
Ingen statistiskt signifikant förändring i C län 2002–2012 ($r^2=0,01$, NS, linjär regression)

Arter som ingår och trend (+ signifikant ökning; - signifikant minskning; 0 ingen signifikant förändring): Knipa (+), storlom (0), skäggdopping (0), fiskgjuse (0) och fisktärna (0).

3.1.4 Miljökvalitetsmålet Myllrande våtmarker (4 arter)

För Uppsala län är det utvecklingen för fyra arter som ingår som indikatorer för detta mål. Standardrutterna visar för dessa tillsammans en tendens till positiv förändring 2002–2012, dock inte statistiskt säkerställd. Detta stämmer med landet i stort. En art som i mycket bidragit till denna utveckling är givetvis sångsvanen som har fortsatt att öka i antal under dessa år. Att utifrån resultaten av standardrutterna för dessa fyra arter avgöra om miljökvalitetsmålet för ”Myllrande våtmarker” uppfylls eller inte, känns inte helt tillfredställande. På samma sätt som för ”Levande sjöar och vattendrag” skulle det behövas ytterligare inventeringsinsatser specifikt riktade mot dessa miljöer i länet.

Myllrande våtmarker 2002-2012

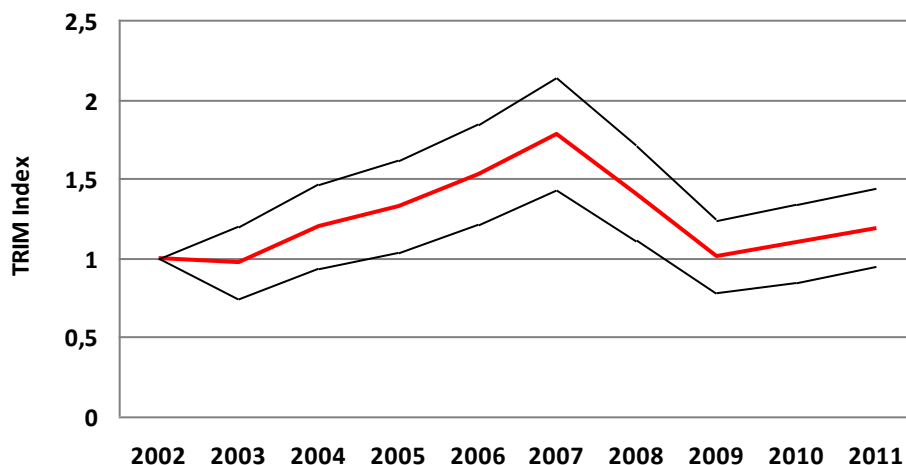
Tendens till positiv förändring i C län 2002–2012 ($r^2=0,28$, $p = 0,09$, linjär regression)

Arter som ingår och trend (+ signifikant ökning; - signifikant minskning; 0 ingen signifikant förändring): Sångsvan (+), trana (0), enkelbeckasin (0) och grönbena (+).

3.1.5 Miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv (31 arter)

Detta är ett övergripande miljökvalitetsmål som handlar om utvecklingen för den biologiska mångfalden i stort. I detta sammanhang använder vi oss av den sammantagna utvecklingen hos alla de arter som ingår i de ovan redovisade målen, men till dessa har på riksnivå ytterligare några som på olika sätt är beroende av tillgång på vatten lagts. För Uppsala läns del är det resultaten för 31 arter som ingår i analysen, i samtliga fall arter som ingår i ovanstående indikatorer. Fem arter har haft en statistiskt säkerställd positiv utveckling medan två har haft en negativ utveckling. Ser vi på utvecklingen för dessa arter som en grupp kan vi inte heller här se någon statistiskt signifikant förändring under den aktuella tidsperioden. Detta kan i och för sig ses som något bra, men ändå inte något som vi kan tycka är tillfredställande. Vi ska vara medvetna om att flertalet av de arter som ingår har haft en mer eller mindre kraftigt negativ beståndsutveckling under den andra halvan av 1900-talet, men att den nyligen har planat ut och stabiliserats på en betydligt lägre nivå än tidigare. Det finns starka skäl till att fortsätta att hålla dessa arter, och andra, under uppsikt, samtidigt som vi måste lägga ner mer möda på att få utvecklingen att bli positiv.

Ett rikt växt & djurliv 2002-2012

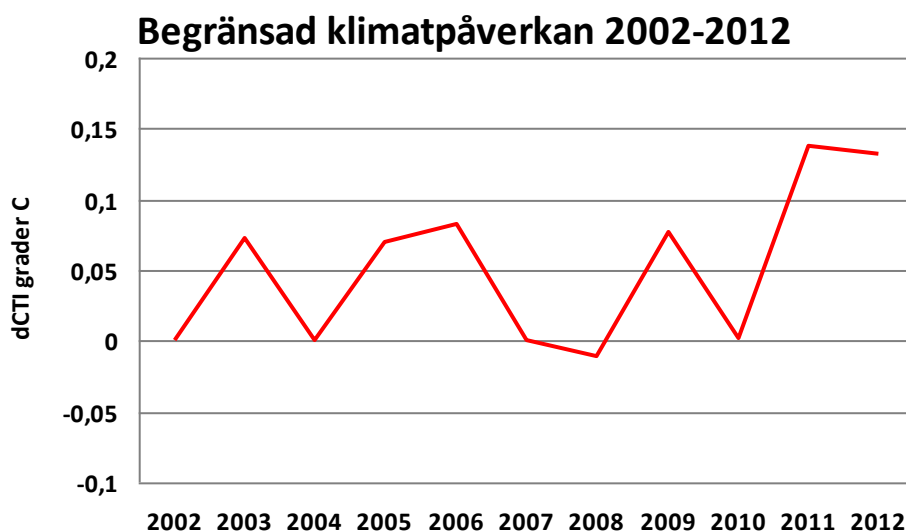

Ingen statistiskt signifikant förändring i C län 2002–2012 ($r^2=0,01$, NS, linjär regression)

Arter som ingår och trend (+ signifikant ökning; - signifikant minskning; 0 ingen signifikant förändring): Sångsvan (+), knipa (+), storlom (0), skäggdopping (0), fiskgjuse (0), trana (0), tofsvipa (0), enkelbeckasin (0), storspov (+), grönbena (0), fisktärna (0), skogsduva (+), gröngöling (0), sånglärka (0), ladusvala (+), gulärta (0), buskskvätta (0), stenskvätta (0), törnsångare (0), stjärtmes (-), svartmes (0), tofsmes (0), entita (0), talltita (0), trädkryp (0), törnskata (0), stare (0), hämpling (0), domherre (0), gulsparv (-) och pilfink (0).

3.1.6 Miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan

Ovan redovisade indikatorer beskriver hur utvecklingen för de utvalda arter som ingår för respektive mål har varit som grupp under den aktuella tidsperioden. Indikatorn för kvalitetsmålet "Begränsad klimatpåverkan" redovisar istället hur fågelsamhällets medeltemperatur (CTI = Community Temperature Index, anges i grader Celsius) har förändrats under dessa år. I beräkningen för detta mål ingår samtliga arter som har registrerats på rutternas. Hur ser det då ut i Uppsala län? Figuren visar på en statistiskt säkerställd ökning av CTI och att värdet för 2012 är 0,13 grader högre jämfört med 2002. Av det kan vi dra slutsatsen att sydliga arter har haft en mer positiv utveckling än de som föredrar lägre temperaturer. Detta är i linje med vad man kan förvänta sig i samband med att vi är på väg mot ett varmare klimat. Med ett allt varmare klimat kommer CTI fortsätta att stiga. En följd av detta är att arter som har sydgränsen för sitt utbredningsområde nära länet sannolikt kommer att minska i antal medan arter som istället har en i huvudsak sydlig utbredning och som ännu kanske inte har hunnit etablera sig på allvar kan förväntas göra det.

CTI har ökat statistiskt signifikant i Uppsala län 2002–2012 ($r^2=0,33$, $p < 0,05$)

CTI = Community Temperature Index = Fågelsamhällets medeltemperatur se Miljömålsportalen www.miljomal.se för fler detaljer!

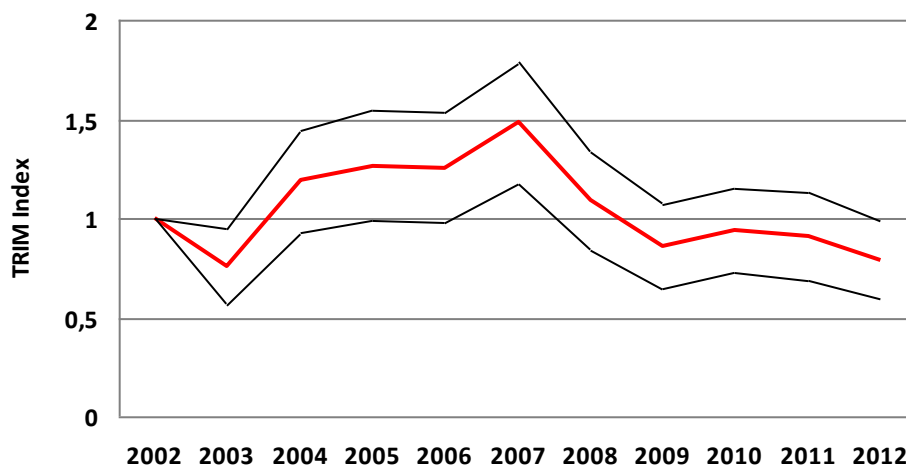
I figuren visas CTI i förhållande till startårets (2002) värde (dCTI). 2012 var CTI 0,13 grader högre än 2002.

3.1.7 Europeiska indikatorer

Vanliga jordbruksfåglar

Av de 14 arter som ingår i denna indikator är det tolv som noterats i tillräcklig omfattning på standardrutterna i Uppsala län och som ingår i analysen för länet. Det är i stort sett samma arter som ingår i miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap*. Skillnaden är att ängspiplärka har lagts till, medan storspov och stenskvätta är borttagna. Av dessa tolv arter är det två som visar statistiskt säkerställda ökningsar – ladusvala och storspov – medan ängspiplärka istället har haft en statistiskt säkerställd minskning. För de tolv tillsammans kan vi dock inte se några förändringar i länet 2002–2012. Det känns emellertid lite oroande att åtta av de tolv arterna har en tendens till negativa populationsutvecklingar.

Vanliga jordbruksfåglar 2002-2012

Ingen statistiskt signifikant förändring i C län 2002–2012 ($r^2=0,08$, NS, linjär regression)

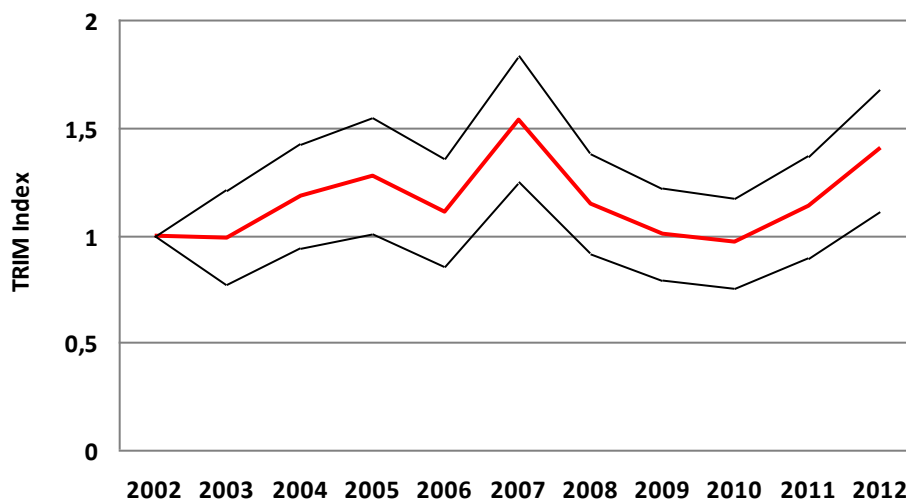
Arter som ingår och trend (+ signifikant ökning; - signifikant minskning; 0 ingen signifikant förändring): Tofsvipa (0), sånglärka (0), ladusvala (+), ängspiplärka (-), gulärta (0), buskskvätta (0), törnsångare (0), törnskata (0), stare (0), hämpling (0), gulsparrv (-) och pilfink (0).

Vanliga skogsfåglar

I den europeiska indikatorn "Vanliga skogsfåglar" är det 19 av Uppsala läns häckfågelarter som inräknas i tillräckliga antal på standardrutterna i länet. I det svenska miljömålet *Levande skogar* är det bara nio arter som kommer med och två av dem förekommer inte bland valda arter i indikatorn *Vanliga skogsfåglar*. Det förklaras av att arterna till stor del är valda utifrån ett Västeuropeiskt perspektiv med dominans av mer triviala skogar.

För Uppsala läns del är det fem av dessa 19 arter som har haft statistiskt signifikanta förändringar i länet under perioden. Skogsduva, dubbeltrast, gransångare och grönsiska har positiva trender, medan grönsångaren är ensam om att ha en negativ trend. Den samlade bilden av gruppens utveckling är att vi inte kan se några statistiskt signifikanta förändringar.

Vanliga skogsfåglar 2002-2012

Ingen statistiskt signifikant förändring i C län 2002-2012 ($r^2=0,05$, NS, linjär regression)

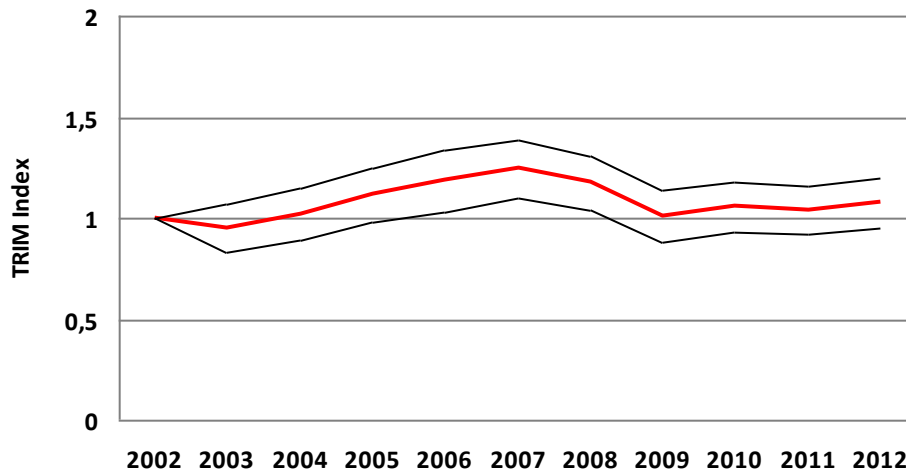
Arter som ingår och trend (+ signifikant ökning; - signifikant minskning; 0 ingen signifikant förändring): Sparvhök (0), skogsduva (+), spillkråka (0), trädpiplärka (0), rödstjärt (0), dubbeltrast (+), grönsångare (-), gransångare (+), kungsfågel (0), svartvit flugsnappare (0), svartmes (0), tofsmes (0), entita (0), talltita (0), nötväcka (0), trädkrypare (0), nötskrika (0), grönsiska (+) och domherre (0).

Övriga vanliga fåglar

Avslutningsvis finns det en indikator som benämns "Övriga vanliga fåglar" och i denna kategori är det 39 arter som kommer med från Uppsala län. Utöver att de alla är mer eller mindre allmänt förekommande, påträffas de som häckande i allehanda biotoper i stora delar av Europa. Bland dessa förekommer inte arter som är vanliga i en särskild biotop eftersom dessa i så fall finns representerade under andra indikatorer.

Av de 39 arterna är det 19 som har haft en statistiskt säkerställd förändring i Uppsala län under perioden 2002–2012, för 13 har trenden varit positiv och för sex har den varit vikande. Trots att antalet arter med en tendens till positiv utveckling är fler än de med motsvarande negativa trender, är inte förändringen för hela denna grupp av arter i länet statistiskt säkerställd.

Övriga vanliga fåglar 2002-2012

Ingen statistiskt signifikant förändring i C län 2002–2012 ($r^2=0,04$, NS, linjär regression)

Arter som ingår och trend (+ signifikant ökning; - signifikant minskning; 0 ingen signifikant förändring): ormvråk (0), enkelbeckasin (0), ringduva (+), gök (+), tornseglare (0), gröngöling (0), göktyta (0), större hackspett (+), trädlärka (0), hussvala (0), sädesärta (0), gårdsmyg (0), järnsparv (+), rödhake (+), näktergal (0), stenskvätta (0), koltrast (0), björktrast (-), taltrast (+), rödvingetrast (-), sävsångare (+), rörsångare (-), härmsångare (+), ärtsångare (0), trädgårdssångare (+), svarthätta (+), lövsångare (+), grå flugsnappare (0), stjärtmes (-), blåmes (0), talgoxe (+), skata (0), kaja (0), kråka (-), korp (0), bofink (+), grönfink (-), sävsparv (0) och gråsparv (0).

3.2 Trender för enskilda arter

Från den aktuella tidsperioden, 2002–2012, finns det resultat från totalt 247 inventeringar av 297 möjliga (83 %). Sammanlagt har 91 339 fågelindivider av 161 arter registrerats, såväl sedda som hörda, på linjedelen av rutternas (exklusive resultaten från punkterna) under dessa elva år. De två talrikaste arterna var bofink och lövsångare med totalt 11 283 respektive 9 745 bokförda individer. Dessa två arter utgjorde således 23 % av alla inräknade fåglar. Därefter följde ringduva med 4 044 individer och därmed klart distanserad av de två föregående. Att ringduva hamnar på tredje plats är mest en följd av att den hörs långt och därtill är lätt att observera. Det finns andra arter som är betydligt vanligare, men som inte uppmärksammas lika lätt. Ytterligare 20 arter räknades i fyrsiffriga totalantal och alla är allmänt förekommande. Dessa 23 arter stod för 71 % av alla registrerade fåglar. Bland dessa var ringduva och skrattnås ensamma om att inte tillhöra tättingarna.

Dessa 23 arter registrerades samtliga år och det gjorde även ytterligare 72 arter (inklusive de introducerade arterna kanadagås, fasan och tamduva), det vill säga totalt 95 av de 161 som sammantaget observerades. Bland dessa 95 arter var det

58 som bokfördes i tresiffriga totalantal, medan resterande räknades i lägre numerär. Sparvhöken var den av de arter som noterades årligen som registrerades i lägst totalantal, endast 19 på elva år. Utöver dessa 95 var det således 66 arter som inte noterades alla år. En tredjedel (21 arter) registrerades under sju–tio år medan det i andra änden finns 15 som bara noterades vid något enstaka tillfälle vardera. Vissa av de fåtaliga arterna, t ex smålom, småspov, gluttsnäppa, stenfalk och härfågel tillhör inte länets häckfåglar. Ljungpiparen har noterats nio av elva år och med totalt 64 individer under alla elva år, trots att den inte längre helt säkert häckar i länet. Att det har blivit så beror på att även rutter i angränsande län har tagits med, där i några fall häckande ljungpipare förekommer.

För de 95 arter som har registrerats årligen på standardrutterna under perioden 2002–2012, har det alltså beräknats populationstrender (se bilaga 2). För 37 av arterna är trenderna statistiskt säkerställda, 26 med positiv trend och elva med negativ trend. Gör vi en jämförelse med hur det förhåller sig på riksnivå för dessa 95 arter, är det totalt 58 som har en statistiskt säkerställd trend på riksnivå, det vill säga 21 fler än i länet. Detta är något vi kan förvänta oss eftersom den rikstäckande analysen bygger på ett större antal inventerade rutter/inräknade fåglar och att numerärt sett mindre förändringar kan säkerställas statistiskt med större dataunderlag. Påpekas bör dock att i detta material kan det också gömma sig arter som ökar/minskar i landet som helhet men som har mer stabila populationer på regional nivå. Tittar vi på det omvända förhållandet så ser vi intressant nog att nio av de 37 arter som har statistiskt säkerställda trender på länsnivå inte har det i landet i stort, något som indikerar att det finns en skillnad i populationsutvecklingarna för dessa arter på regional respektive nationell nivå. Mer om detta vid tolkningarna av resultaten på artnivå.

Eftersom vi har räknat samtliga individer, häckande som icke-häckande, utgör resultatet ett stickprov av det totala antalet förekommande individer under häckningstid i länet för respektive art. Det finns givetvis ett samband mellan antalet förekommande individer och antalet häckande par, men det varierar från art till art. Man ska därför undvika att göra en direkt koppling mellan förändringen i antal räknade individer och den häckande populationens storlek. I tabellen i bilaga 4 framgår betydelsen av att många individer har registrerats för att kunna upptäcka populationsförändringar. Med exakt samma utveckling på riks- och länsnivå kan därför rikstrenden vara signifikant medan länstrenden inte är det. Trenden för 15 av de 16 talrikaste arterna i landet (koltrast är undantaget, sannolikt för att beståndet har varit väldigt stabilt) är statistiskt säkerställda på riksnivå medan den är det för tio av dem i länet. Studerar vi utvecklingen vidare i tabellen ser vi tydligt att andelen arter med statistiskt säkerställd trend avtar då antalet registrerade individer som ligger till grund för analysen minskar. För de tio arter som registrerats i lägst antal är trenden således signifikant för endast två, därtill bara på riksnivå, medan man för de övriga åtta inte kan uppvisa någon statistiskt säkerställd trend varje sig på regional eller nationell nivå. Skillnaden i den procentuella förändringen mellan länet och landet i stort skiljer sig ofta mer

för arter där trenden på riksplanet är signifikant, medan den inte är det på regional nivå. Skillnaden är generellt mindre för de mer talrikt registrerade arterna. Det finns dock undantag, och dessa är förstås speciellt intressanta i en sådan här regional utvärdering. Arter som ladusvala, ängsbiplärka, stjärtmes, sångsvan, storspov och härmsångare har alla statistiskt säkerställda trender både i vårt län och på nationell nivå, men skillnaderna i utveckling skiljer sig beroende på vilken nivå man tittar. Man måste dock tänka sig för när man tolkar dessa resultat. Om vi ser på de sex arterna ovan är faktiska skillnader i utveckling för en art i länet och i landet i sin helhet den troliga orsaken för i första hand ängsbiplärka, men kanske också för härmsångare. Att arter som sångsvan och storspov skulle ha ökat mer i Uppsala län rimmar dock illa med vad vi upplever i verkligheten, särskilt om vi ser på graden av skillnad i materialet. Att det häckande beståndet av sångsvan, enligt inventeringsresultaten, skulle ha sexdubblats under perioden, förklaras i själva verket av att det nu inte finns plats för så många fler häckande par i länet och att det därför drar omkring sångsvanar som inte häckar. Det är således dessa icke häckande individer som i första hand blir registrerade på rutterna. På samma sätt kan man troligen förklara den stora uppgången för till exempel storskarv och gråtrut. Att det även i dessa fall i första hand är frågan om icke häckande fåglar är troligt, men det beror, i motsats till sångsvanen, knappast på att det inte finns plats för fler häckande par.

Den starkt positiva trenden för storspov i länet förefaller inte heller spegla verkligheten. Antalet registrerade storspovar är få och det är stora variationer mellan åren, vilket talar för att det snarare är slumpen som gör att standardrutterna ger en såpass positiv bild av hur det förhåller sig. Vad gäller ladusvala och stjärtmes är det med stor sannolikhet så att de redovisade värdena för länet inte stämmer. Att stjärtmesen skulle ha minskat med så mycket som -12,6 % år kan jämföras med den allmänna uppfattningen att arten har ökat rejält i länet under senare år. Sannolikt är det återigen slumpen som har spelat in här då antalet registrerade individer är få och det är stora variationer mellan åren. En registrerad uppgång med +11,2 % per år för ladusvala är något som förefaller orimligt, men om det verkligen har varit så är det givetvis glädjande.

Dessa resultat är bra exempel på statistiskt säkerställda förändringar som inte nödvändigtvis måste spegla verkligheten, det vill säga ha en motsvarande biologisk signifikans. Det kan förekomma kända eller okända faktorer som gör att vissa arter registreras oftare eller mer sällan på standardrutterna, utan att det är relaterat till populationsutvecklingen som helhet. I ett kortare perspektiv, när enstaka extremår har stor inverkan, kan förstås slumpen påverka resultaten. Tiden raderar efterhand ut effekter som beror på slumpfaktorer och det kommer efterhand att visa sig i vilken omfattning de ”konstiga” resultaten utan uppenbar förklaring faktiskt verkar stämma. Det bästa vi kan göra är att använda dessa data som signaler om att vi bör vara lite extra uppmärksamma på arter, där resultaten går stick i stäv med vad den gängse uppfattningen är.

3.3 Sammanfattning av resultat

Sammantaget kan man säga att situationen för den biologiska mångfaldens utveckling enligt olika nationella och EU-definerade indikatorer genomgående uppvisar ett stabilt läge på regional nivå med små förändringar i Uppsala län under det senaste dryga decenniet. Detta är i linje med hur det ser ut på nationell nivå under de senaste 12 åren (där endast indikatorn för fåglar i fjällbjörkskogen pekar på en negativ utveckling). Den i sammanhanget mer speciella miljömålsindikatorn för *Begränsad klimatpåverkan*, som mäter fågelsamhällets medeltemperatur, bekräftar även på regional nivå i Uppsala län att vi har fått förändringar i den biologiska mångfalden pga. ett varmare klimat under de senaste tio åren.

4 Diskussion Standardrutter

I praktiken finns det inte några inventeringsmetoder som på ett fullständigt exakt sätt berättar om fåglars beståndsutveckling. För att nå dit skulle vi behöva räkna alla fåglar som finns varje år, en uppgift som givetvis inte är möjlig att genomföra. Detta gäller naturligtvis även standardrutterna, även om vi här har standardiserat faktorer som har med olika arters skilda val av levnadsmiljö att göra.

Eftersom standardrutterna är lokaliserade i landet enligt ett systematiskt förutbestämt mönster, kommer samtliga större yttäckande biotoper (skog, myr, jordbruksmark etc.) att täckas in i relation till sin verkliga förekomst på riksnivå. Detta är den stora fördelen med standardrutterna framför inventeringsmetoder som inte tar hänsyn till detta (till exempel de fria punktrutterna). Artportalen har betytt mycket för en ökad spontanrapportering och kunskapen om förekomst av ovanligare fågelarter i vårt län. Dessa data är dock inte standardiserade i något avseende och därmed i de flesta fall inte lämpade att använda för att studera populationsutvecklingar. Speciellt gäller detta för våra vanligare arter.

Standardrutterna inventeras endast vid ett tillfälle varje år och detta sker i dagsljus. Tidpunkten för denna händelse är vald så att i stort sett alla arter ska ha hunnit komma tillbaka från sina respektive vinterkvarter, det vill säga i vår del av landet helst från månadsskiftet slutet av maj till mitten av juni. Detta innebär givetvis inte att den valda tidpunkten är den optimala för samtliga arter. De som börjar häcka tidigt, till exempel flera av våra mesar, är redan fullt upptagna med att mata sina ungar och är därför svårare att registrera än tidigare på året då hanarna som flitigast hävdade sina revir. Revirhävdande fåglar som sjunger, spelar eller varnar är lättast att lägga märke till, enstaka arter som bofink och lövsångare kan bitvis vara så talrika att de i själva verket är svåra att räkna. Andra arter är över lag mycket tystlåtna och kanske även i övrigt för en mycket anonym tillvaro. Man ska dock komma ihåg att syftet inte är att kvantifiera fågelförekomsten utan att jämföra utvecklingen för olika arter över tid. För vanliga arter, till exempel de nämnda mesarna, gör det därför inte så mycket att aktiviteten är lägre i juni eftersom stickprovet ändå blir tillräckligt stort, men för ovanligare arter som är svårare att notera under försommaren eller fåglar som är aktiva nattetid kan det ändå utifrån standardrutternas upplägg bli svårt att följa utvecklingen (det vill säga bekräfta trenderna statistiskt) om antalet registrerade individer blir väldigt få.

Vädret under inventeringsperioden är en annan faktor som inte går att standardisera. Ett år med ostadigt väder brukar påverka antalen i protokollen negativt, men väderfaktorn kommer att få allt mindre betydelse ju längre tidsserier man tittar på. En annan faktor är själva inventeraren. Alla har olika fysiska förutsättningar och erfarenheter, vilket dessutom kan ändras över tid, och därmed

får vi acceptera att en viss grad av individuella variationer finns reflekterade i protokollen.

Antalet rutter som inventeras är givetvis avgörande för de statistiska beräkningarna, men för allmänt förekommande arter räcker det långt med relativt få rutter för att få ett tillräckligt underlag. Begränsningar med en inventeringsmetod som gör att vissa arter blir svåra att utvärdera och följa får dock främst konsekvenser när man vill använda data för rent ornitologiska ändamål. När huvudsyftet istället är att använda resultaten för generell miljöövervakning är det oftast av mindre betydelse att inte alla fågelarter i en viss biotop kan följas, eftersom målet är att följa förändringar i miljön i stort utifrån de samlade fågelpopulationernas utveckling.

Fördelen med många rutter är att rena tillfälligheter inte påverkar i samma utsträckning. Om vi ser till Sverige finns det 716 standardrutter fördelade på ett likartat sätt över hela landet. Ytmässigt stora miljöer täcks väl på nationell nivå, små miljöer mindre väl. På länsnivå blir slumpeffekterna givetvis större. På regional nivå är antalet rutter såpass få att vissa biotoper riskerar att bli underrepresenterade och att fågelarter som är knutna till dessa därmed inte noteras tillräckligt ofta för att kunna följas över tid. En framtida analys av Uppsala läns standardrutter med avseende på biotopfördelning skulle därför vara av intresse för att belysa ut denna eventuella felkälla.

En annan aspekt av dessa inventeringar är tidsperioden under vilken data har genererats, 2002–2012, och de populationsnivåer som fungerar som baslinje. Det finns många arter som under 1900-talet har haft såväl betydligt starkare som svagare populationer men som mot slutet av förra seklet och början av 2000-talet har stabiliserats på en ny nivå. Många arter knutna till jordbruksbygd, till exempel sånglärka och storspov, brukar nämnas som exempel på fåglar som hade sina kraftigaste minskningar under andra halvan av 1900-talet. Det innebär att även om trenden för den här aktuella perioden ser tillfredställande ut, kan situationen för arten i nuläget ändå vara oroande.

Boken Fåglarna i Sverige (Ottosson m.fl. 2012) uppger att det för närvarande häckar 184 arter regelbundet i Uppsala län (baserat på information fram t.o.m. 2008). Av dessa är det 156 som åtminstone någon gång har kommit med på standard- och natrutterna, men bara 95 som det finns årliga registreringar av på standardrutterna och som vi i denna rapport har analyserat trender för. Det finns sålunda häckande arter i länet som vi inte kommer att kunna följa utvecklingen för med standardrutterna. Det är i första hand arter som lever i biotoper som täcks in dåligt av dessa rutter eller som förekommer så fåtaligt att rutterna inte räcker till på länsnivå.

Flera viktiga biotoper i länet som täcks in dåligt av nuvarande inventeringsmetoder är akvatiska. Arter som lever i sjöar är svåra att följa upp med standardrutterna och det gäller i än högre utsträckning de som häckar längs våra kuster och i skärgården. Till denna kategori hör till exempel flera arter

doppingar, änder, vadare, måsar, tärnor och grisslor. För kustfågelarterna finns det förvisso bra och väl utprovade metoder, men de tillämpas inte i den utsträckning som skulle behövas beroende på att de är praktiskt mer utmanande och kostsamma att regelbundet utföra (krav på båttransporter m.m.).

Även för skogshöns och rovfåglar skulle det behövas kompletterande metoder för att följa populationerna. För arter som pilgrimsfalk och havsörn finns det särskilda projekt som noga följer utvecklingen för respektive art i landet. För övriga rovfågelarter finns inga sådana projekt och vi får för närvarande förlita oss till standardrutterna och räkningarna av sträckande rovfåglar vid Falsterbo för att i möjligaste mån följa deras beståndsutveckling på riksnivå. Vidare finns det fåglar som är mycket ovanliga i länet och som i olika grad minskar eller är utsatta för skilda hot. För dessa behövs också artspecifika projekt med uppgift att parallellt med stödåtgärder även inventera förekomst och följa utvecklingen av respektive art. Till denna kategori arter i Uppsala län hör i första hand ängshök, kungsörn, skräntärna, svarttärna, tretåig hackspett, backsvala, skärpiplärka och ortolansparv.

5 Utvärdering av nattfågelrutter

Inom ramen för det nationella projektet Svensk Fågeltaxering har Upplands Ornitologiska Förening och Länsstyrelsen i Uppsala Län sedan 2008 ett samarbete för regional populationsövervakning av fåglar baserat på länets 14 standardrutter. Som beskrivs närmare i rapportens första del, genomförs denna inventering en gång per säsong och är lagd tidsmässigt för att så många arter som möjligt ska vara tillbaka från flyttningen och hävda revir.

Vissa fåglar täcks ändå in dåligt främst därför att de har huvudsaklig revirhävdning under den mörka delen av dygnet. I Uppsala län gäller det dessutom i hög grad arter som, ur nationellt perspektiv, håller starka populationer till exempel ugglor och vissa så kallade nattsångare. 2008 inleddes därför i Uppsala län ett försök att komplettera standardrutterna med s.k. nattfågelrutter. Verksamheten vid Svensk Fågeltaxering hade parallellt funderat i liknande banor och kunde inför 2010 sjösätta ett nytt nationellt inventeringsprogram – nattfågeltaxeringen - med syfte att komplettera standardrutterna.

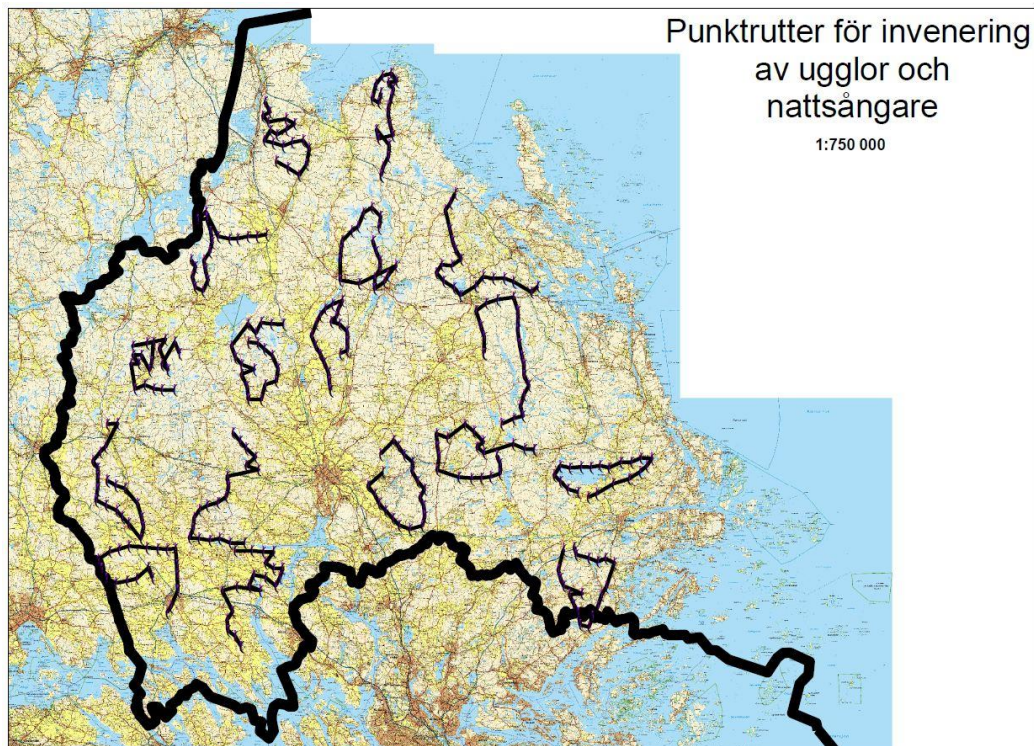
Upplägget av dessa natrutter kräver biltransport och det har därför inte varit möjligt att staka ut sträckorna lika systematiskt som standardrutterna. Ett krav har ändå varit att hålla sig till motsvarande gamla topografiska kartblad på 25x25 km (Tabell 4). En natrut består av 20 avlyssningspunkter med minst 2 km mellanrum utefter en ca 50 km lång sträcka längs icke bommade och i vinterväglag farbara vägar. Stopp görs under exakt 5 min för att lyssna av efter revirhävdande fåglar. Våra nattaktiva arter skiljer sig påtagligt sinsemellan när under våren de är som mest aktiva att hävda revir, med flera ugglor som tystnar redan i april samtidigt som många tropikflyttande fåglar kan dröja ända in i juni innan de anländer. Därför inventeras varje rutt vid tre tillfällen varje år, i mars, april och juni. De två tillfällena på vårvintern kan även ses som en gardering för en ofta oberäknelig uggleaktivitet.

Syftet med denna del av rapporten är att utvärdera hur vi på regional nivå i Uppsala län kan använda nattfågeltaxeringen som ett komplement till standardrutterna. Vi redovisar vilka ytterligare fågelarter som kommer att kunna följas i framtiden, vilket i förlängningen ger möjlighet att utöka antalet fågelindikatorer vi kan använda vid den övergripande miljöövervakningen i länet.

5.1 Metod

5.1.1 Urval av nattfågelrutter

Inom Uppsala läns gränser finns femton natrutter lokaliserade (se karta 2 och tabell 1).

Karta 2. De 15 nattfågelrutternas sträckningar i Uppsala län. Ytterligare två rutter ses längst österut i Norrtälje kommun som ingår i Upplands fågelrapportområde (markerat med svart linje).

Tabell 1. Kartblad och benämning av de 15 nattfågelrutterna i Uppsala län

11H:SV Enköping-Hummelsta	12H:NO Östervåla-Tierp
11H:SO Hjalsta-Ekolsund	12I:SV Vendel
11H:NV Heby-Fjärdhundra	12I:SO Gisslaren-Pansarudden
11H:NO Skogs-Tibble-Vänge	12I:NV Flororna-Dannemora
11I:NV Funbo-Lagga	12I:NO Östhammar-Harg
11I:NO Knutby-Faringe	13H:SO Marma Skjutfält
12H:SV Huddunge	13I:SV Hållnäs
12H:SO Sörsjön-Skuttunge	

Då rutterna i Uppsala län ursprungligen gjordes upp utifrån kartor blev det förstås så att en del punkter av praktiska skäl fick komma att flyttas något efter det första året, det har dock till slut varit en mycket liten andel som krävt detta. Punkternas angivelse och beskrivning ska i möjligaste mån kompletteras med GPS-koordinater för att på sikt enkelt kunna tas över av andra inventerare när så blir aktuellt.

5.2 Resultat

5.2.1 Grunddata

Mellan 2008–2013 finns det resultat från totalt 262 inventeringstillfällen av maximala 270 (97 %) på Uppsala läns 15 natruttrutter, se karta 2. Med andra ord en i det närmaste fullständig täckning. Sammantaget har 7671 fågelindivider/revir av 40 arter rapporterats in under de 6 åren och lägger man ihop de genomsnittliga årsresultaten för alla dessa arter ger det att ungefär 1600 individer årligen noteras totalt på alla 15 ruttrutter. Man ska då komma ihåg att antalet fågelarter som ska registreras till skillnad från standardruttrutterna är begränsat.

Vid sammanställningen av data tittar man på de tre inventeringstillfällena och utgår från det maximala antalet registrerade individer per inventerad punkt, vilka sedan summeras till det maximala antalet individer per rutt och år. Detta blir basen för framtagande av TRIM-index och trendberäkningar (se annan plats för närmare beskrivning av denna statistiska metod). Man antar alltså att fåglarna är revirhållande och stannar hela säsongen inom höravstånd från en och samma punkt, samt att ingen dubbelräkning av individer sker mellan punkter. I praktiken är det förstås inte alltid så, men bedömningen är att denna beräkningsmetod ger den mest representativa bilden av de arter som är aktuella. Dessutom räknas en ungpull även som en adult fågel om ingen sådan hörts på punkten vid något tillfälle.

5.2.2 Skillnader under de två första pilotåren

De två första årens inventeringar gjordes innan Svensk Fågeltaxering drog igång sitt nationella program, och även om inventeringsperioder och ruttrutter var desamma som idag så skiljde sig instruktionerna i några avseenden.

Under 2008–2009 inventerades de tre perioderna mellan 10–25 mars, 10–30 april respektive 5–20 juni (med acceptans för några dagars avvikelser), vilket är snävare intervall än idag. Vidare inventerades period 2 mellan midnatt fram till gryningen vilket idag är ersatt med att rутten körs baklänges vid detta tillfälle (båda strategierna med syfte att registrera grynings-/skymningsaktiva arter på fler punkter). 2008–2009 så noterades antal revir och inte antal individer som under 2010 och framåt. Detta har dock inte inneburit någon större praktisk skillnad eftersom det är vid mycket få tillfällen då både hona och hane ropat/spelat samtidigt. Utöver detta så bokfördes under 2008–2009 inte vissa av de skymnings- och nattaktiva tättingar som numera lagts till. Dessutom så gjordes ingen åtskillnad på adulta fåglar och ungpullar av ugglor.

Vi har i denna rapport utgått från att skillnaderna i upplägg under de två första åren inte varit större än att resultaten är jämförbara och data har ingått i trendberäkningarna utan ytterligare korrigeringar.

5.2.3 Resultat

De mest talrika arterna under åren 2008–2013 har varit taltrast (1383 individer totalt, 346 i årligt genomsnitt), rödhake (940, 235) och koltrast (749, 187), detta trots att ingen av dessa ingick i räkningarna de första två åren. I själva verket har enbart trastar och småtrastar (rödhake, näktergal och buskskvätta) sedan 2010 årligen stått för närmare två tredjedelar av alla individer som noterats på rutterna. Den vanligaste icke-tättingen har varit morkulla (657, 110), följt av kattuggla (484, 81) och enkelbeckasin (462, 77), alla noterade sedan 2008. Detaljer kring respektive art redovisas i tabell 2.

Totalt 29 arter (samt ungvullar av två av dessa) har registrerats varje år på natrutterna och för dessa har trender beräknats. Tittar man på den årliga förändringen hittar man bland dessa 5 arter med en positiv trend och 4 med negativ trend. Övriga 20 arter uppvisar inte några statistiskt signifikanta trender (se tabell 3).

Tabell 2. Antal inräknade individer per år för de 40 arter som noterats på natrutterna i Uppsala län sedan 2008. Respektive startår för räkningarna anges.

Art	Startår	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Totalt
Storlom	2008	3	5	4	3	3	4	22
Rördrom	2008	34	33	10	11	13	11	112
Sångsvan ^a	2008	15	17	63	96	52	24	267
Rapphöna	2008	0	0	1	0	3	0	4
Vaktel	2008	6	11	8	25	14	1	65
Trana ^a	2008	15	14	36	36	51	25	177
Vattenrall	2008	8	10	3	7	7	0	35
Småfläckig sumphöna	2008	4	3	3	5	8	2	25
Mindre sumphöna	2008	0	0	0	1	0	0	1
Kornknarr	2008	48	29	18	18	40	51	204
Rörhöna	2008	3	1	1	2	1	0	8
Enkelbeckasin	2008	58	68	102	66	100	68	462
Dvärgbeckasin	2008	1	0	0	2	0	0	3
Morkulla	2008	97	96	86	113	147	118	657
Storspov	2008	3	0	4	3	4	2	16
Gök	2008	31	20	40	22	58	64	235
Berguv	2008	0	1	1	0	1	1	4
Sparvuggla	2008	4	2	6	15	13	7	47
Kattuggla	2008	93	85	85	91	73	57	484
Kattuggla kullar	2010	x	x	3	3	1	5	12
Slaguggla	2008	60	30	39	54	22	32	237
Hornuggla	2008	13	6	12	19	4	10	64
Hornuggla kullar	2010	x	x	6	14	1	6	27

Jorduggla	2008	0	0	0	0	1	1	2
Pärluggla	2008	5	1	1	6	2	24	39
Nattskärria	2008	7	2	4	5	11	14	43
Trädlärka	2008	4	3	3	0	0	1	11
Dubbeltrast	2010	x	x	5	12	18	15	50
Taltrast	2010	x	x	300	325	440	318	1383
Rödvingetrast	2010	x	x	70	54	68	58	250
Koltrast	2010	x	x	156	167	243	183	749
Buskskvätta	2009	x	32	44	34	31	46	187
Rödstjärt	2010	x	x	5	1	1	0	7
Näktergal	2009	x	45	90	73	82	54	348
Rödhake	2010	x	x	201	277	285	177	940
Gräshoppsångare	2008	28	36	31	30	33	28	186
Flodsångare	2008	1	1	1	0	4	13	20
Trastsångare	2008	2	1	1	0	2	1	7
Rörsångare	2009	x	11	18	9	10	11	59
Kärrsångare	2008	5	5	6	6	4	2	28
Sävsångare	2009	x	26	46	30	37	46	185
Busksångare	2008	1	1	1	3	1	2	9
<i>Totalt</i>	<i>-----</i>	<i>549</i>	<i>595</i>	<i>1514</i>	<i>1638</i>	<i>1889</i>	<i>1482</i>	<i>7671</i>

Tabell 3. Den genomsnittliga årliga förändringen i antal noterade individer (% per år) hos de 29 arter (samt ungpullar av katt- och hornuggla) län där trendberäkningar utförts. Grad av signifikans i den statistiska beräkningen anges separat.

Art	Startår	Årligt genomsnitt	Genomsnittlig årlig förändring (%)	Statistisk signifikans
Storlom	2008	4	-1,1	NS
Rördrom	2008	19	-21.3	***
Sångsvan ^a	2008	45	18.5	NS
Vaktel	2008	11	-18.5	NS
Trana ^a	2008	30	18.7	*
Småfläckig sumphöna	2008	4	3.7	NS
Kornknarr	2008	34	16.1	***
Enkelbeckasin	2008	77	4.9	NS
Morkulla	2008	110	9.5	***
Storspov	2008	3	-16.4	NS
Gök	2008	39	20.2	***

Sparvuggla	2008	8	30.0	NS
Kattuggla	2008	81	-7.4	*
Kattuggla kullar	2010	3	4.43	NS
Slaguggla	2008	40	-10.8	**
Hornuggla	2008	11	-2.4	NS
Hornuggla kullar	2010	5	-18.98	*
Pärluggla	2008	7	38.3	*
Nattskärre	2008	7	28.2	NS
Dubbeltrast	2010	13	44.79	NS
Taltrast	2010	346	4.89	NS
Rödvingetrast	2010	63	-4.29	NS
Koltrast	2010	187	8.91	NS
Buskskvätta	2009	37	3.32	NS
Näktergal	2009	69	2.4	NS
Rödhake	2010	235	-3.47	NS
Gräshoppsångare	2008	31	2.9	NS
Rörsångare	2009	12	-5.71	NS
Kärrsångare	2008	5	-12.3	NS
Sävsångare	2009	37	9.41	NS
Busksångare	2008	2	13.9	NS

^a rastande flockar ingick 2010–2012

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$;

NS icke signifikant

5.2.4 Vilka arter kan följas med hjälp av nattrutterna?

Av de 40 arter som rapporteras på natrutterna, redovisar vi i denna rapport populationstrender för de totalt 29 arter som registrerats varje år sedan 2008 (19 arter), 2009 (4) eller 2010 (6) (tabell 3). Av dessa är 13 arter sådana där trender från de regionala standardrutterna inte har beräknats. 9 av arterna på natrutterna uppvisar statistiskt signifikanta förändringar (5 ökande och 4 minskande), men eftersom trenderna baserar sig på en period på 4–6 år blir det ännu så länge alldeles för korta tidsserier för att man ska våga dra några stora slutsatser av resultaten. Huvudsyftet med denna rapport har istället varit att kartlägga vilka arter som lämpar sig för trendberäkningar och vars regionala populationer därmed på sikt kommer att kunna följas genom nattfågeltaxeringen.

Redan i Svensk Fågeltaxerings första årsrapport som avhandlade natrutterna (2010) konstaterade man att det med motsvarande (och ännu så länge jämfört med standardrutterna tydligt mindre) inventeringsinsats kommer att vara möjligt att beräkna nationella trender för ett drygt 40-tal arter varav ett minst tvåsiffrigt antal är sådana som idag inte registreras i tillräcklig omfattning på standardrutterna. Bland de sistnämnda hittar vi våra vanligaste ugglor och flera nattaktiva icke-

tättingar. Dessutom bedömdes det att ytterligare några arter, som redan idag kan följas med fria punktrutter och standardrutter, kommer att täckas bättre av natrutterna. Denna bedömning har legat i stort sett fast även efter sammanställningarna gjorda 2011–2013. Gör vi motsvarande utvärdering regionalt för Uppsala län så ser möjligheterna minst lika bra ut. Det beror dels på den hittills mycket goda inventeringsinsatsen, men förstås också på att Uppland i grunden är ett bra nattsångarlandskap. Data från 2010–2013 tyder på att vi med fortsatt lika fin täckning av rutterna kommer att kunna beräkna regionala trender för 12–16 nya arter jämfört med regionala standardrutsdata (se tabell 4). För ytterligare 15–17 arter förstärks materialet genom natrutterna. I praktiken innebär det att vi nu har förutsättningar att kunna följa också en stor andel av länets nattaktiva fågelarter!

Tabell 4. En preliminär lista på de fågelarter vars populationsutvecklingar i Uppsala län idag inte kan följas på ett bra sätt med standardrutterna, men där möjligheterna är goda eller åtminstone betydligt bättre med natrutterna. Årsgenomsnittet för respektive inventering är inte rakt av jämförbara, men redovisas som illustration på den betydligt bättre täckningen på natrutterna.

	Genomsnittligt årligt antal individer på 15 natrutter i Uppsala län mellan 2008-2013.	Genomsnittligt årligt antal individer på 27 standardrutter i eller i närheten av Uppsala län mellan 2002-2013
Vaktel	10,8	1,4
Rördrom	18,7	1,7
Morkulla	109,5	3,5
Vattenrall	5,8	0,4
Småfläckig sumphöna	4,2	0,2
Kornknarr	34,0	1,0
Nattskärre	7,2	0,0
Sparvuggla	7,8	0,1
Pärluggla	6,5	0,1
Hornuggla	16,0	0,2
Kattuggla	80,7	0,5
Slaguggla	39,5	0,5
Flodsångare	3,3	0,2
Gräshoppsångare	31,0	3,3
Kärrsångare	4,7	1,4
Busksångare	1,5	0,1

Som antyds ovan så finns det alltså inget helt konkret svar på frågan om vilka arter vi kommer att kunna följa. Hos vanliga och välspridda arter kommer man att

under en given tidsperiod kunna fånga upp förhållandevis små förändringar, hos mer ovanliga arter kommer det under motsvarande tidsperioder att krävas större populationsförändringar för att några trender ska kunna bekräftas av de statistiska beräkningarna. Man måste också tänka på att vissa arter kommer att bibehålla relativt stabila populationer, och om data speglar detta får man naturligtvis inte heller fram några statistiskt säkerställda trender. Det är alltså inte bara antal observationer och tidsseriens längd som är avgörande, även hur jämnt fördelad arten är över landskapet och hur kraftiga populationsförändringarna/trenderna är har betydelse. Över tiden så bidrar dessutom en god täckning av samma rutter som inventeras återkommande (vilket är fallet hittills med nattrutterna i Uppsala län) till att stärka data. Graden av mellanårsvariationer inverkar också, speciellt i kortare tidsperspektiv. Kravet på långsiktighet kan generellt sägas vara ännu större för natrutterna än för standardrutterna, eftersom flera av de aktuella arterna, till exempel ugglorna, uppvisar stora årliga variationer i spelaktivitet. Bland de 11 arter som inte noterats årligen i Uppsala län, och där man i denna rapport därför inte redovisar några trendberäkningar, är det enstaka som ändå är så pass vanliga att de på lite längre sikt kan tänkas kunna utvärderas också i Uppsala län. Trendberäkningar baserade på TRIM-index kräver årliga noteringar för att kunna utföras, men det finns sätt att utöka och anpassa beräkningarna så att de statistiska analyserna tillåter enstaka år med nollresultat. Vattenrall, flodsångare och trädlärka har alla noterats med över 10 individer genom åren, men slumpen har gjort att dessa saknats helt i protokollen enstaka år. På motsvarande sätt är det också så att några arter med redovisade trender är så pass ovanliga att några statistiskt säkerställda populationstrender kommer att bli svåra att få fram så länge förändringarna inte är mycket påtagliga, vilket gäller till exempel busksångare, storspov och storlom som bara noterats med i snitt 1–4 individer årligen. Ytterligare två nattaktiva arter som åtminstone de flesta år under senaste decenniet antas ha häckat i Uppland saknas helt i protokollen, lappuggla och vassångare. Lappugglan hörs inte lika långt jämfört med de andra *Strix*-ugglorna och måste dessutom bli väldigt mycket vanligare innan den blir aktuell för några trendberäkningar. Vassångaren är också sällsynt och dessutom knuten till större vassbälten där endast få av punkterna på rutterna i Uppsala län täcker in denna biotop. Bland övriga arter som registrerats på nationell nivå men som saknats i de Uppländska protokollen är alla utom tornugglan typiskt nordliga fåglar som inte annat än i undantagsfall (eller i isolerade populationer, till exempel smålom) häckar så långt söderut som hos oss. Även dvärgbeckasin och jorduggla, som noterats enstaka gånger på natrutterna i Uppsala län, kanske bör räknas hit.

5.3 Diskussion

5.3.1 Förbättringar och möjligheter

På nationell nivå har drygt 100 nattrutter inventerats årligen sedan starten 2010, vilket är att jämföra med mellan 462–581 standardrutter sen 2008 (beroende på riktade insatser i Norrland vissa år). Precis som för standardrutterna så kommer

det säkerligen att ta ett antal år innan en sådan här ny inventeringsmetod rotar sig ordentligt och antalet inventerade nattrutter kan ännu bli betydligt bättre. Samtidigt som landets alla 21 länsstyrelser numera är med och använder standardrutterna för sin regionala miljöövervakning, är det fortfarande bara tre, Uppsala, Västmanland och Dalarnas län där man ekonomiskt går in och bidrar till natinventeringarna. Om fler länsstyrelser engagerar sig framöver, tillsammans med lite marknadsföring bland landets ornitologer, borde det finnas goda förutsättningar att betydligt fler nattrutter blir inventerade kommande år. Uppsala län har förvisso legat i framkant med en fin täckning av sina befintliga nattrutter, men det ligger även i vårt intresse att metoden etableras på nationell nivå. Vid trendberäkningar för arter som räknats på standardrutterna i Uppsala län så valde vi att ta med 13 rutter i angränsande län, till totalt 27 stycken, för att kunna förstärka data och göra trendberäkningar på ytterligare arter. Med samma motivering skulle man kunna göra samma sak vid framtida utvärderingar av nattfågeltaxeringen. Skogarna i angränsande Gästrikland och Västmanland och slättlandskapet i Mälardalen har många likheter med vårt eget landskaps fågelfauna och populationsutvecklingen kan förväntas vara likartad. Man bör dock försäkra sig om att tilläggen av rutter görs jämnt fördelat längs länsgränsen, eftersom landskapet förändras ganska markant från barrskogsdominerat i norr till mer öppet och varierat slättlandskap med större inslag av ädellövträd i skogarna söderut.

Resultaten från fågelinventeringar är viktiga i sig, men blir förstås än mer värdefulla om de även kan användas i ett större sammanhang. I anslutning till de 16 nationella miljömålen som antagits av Sveriges riksdag finns idag indikatorer baserade på fågeldata för att följa utvecklingen av biologisk mångfald för sex stycken i Uppsala län, *Levande skogar*, *Ett rikt odlingslandskap*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Myllrande våtmarker*, *Ett rikt växt- och djurliv* samt *Begränsad klimatpåverkan*. Vad gäller nattfågeltaxeringen så kan man konstatera att den täcker in ganska få av de angivna indikatorarter vars ekologi bedömts ha god koppling till respektive mål. Såväl storlom (*Levande sjöar*), buskskvätta (*Rikt odlingslandskap*) som sångsvan, trana och enkelbeckasin (*Myllrande våtmark*) är dessutom sådana arter som redan täcks in förhållandevis bra av standardrutterna. Det är dock viktigt att påpeka att indikatorarterna för miljömålen är valda bl.a. just utifrån de förutsättningar som finns för att övervaka deras populationsförändringar. För många av de fåglar som visat sig täckas in bra under nattrutterna har det inte tidigare funnits någon bra och standardiserad populationsövervakning och de har av den anledningen, snarare än de ekologiska kraven, inte bedömts som lämpliga indikatorarter. Vid en framtida revidering av de olika miljömålsindikatorerna, kan man därför tänka sig att ytterligare fågelarter kan komma att tas med som indikatorarter tack vare de utökade möjligheterna till övervakning som natrutterna ger.

6 Tack

Ett stort tack till alla inventerare som under åren har deltagit i inventeringen av länets standarddruttr och på så sätt gjort denna utvärdering möjlig.

Vidare ett stort tack till Martin Green och Åke Lindström vid Svensk Fågeltaxering för gott samarbete. Martin har bidragit på ett mycket värdefullt sätt med synpunkter på rapporten.

7 Referenser

Amcoff, M. 1994. Häckfågelfaunan på tre uppländska strandängar. Fåglar i Uppland 21: 219-222.

Amcoff, M. & Pless, Thomas. 1998. Vendelsjöns strandängar. Fåglar i Uppland 25/3: 33-37.

Aronsson, G. 1995. Fem naturskogsområden i Uppland – resultat av en inventering. Fåglar i Uppland 22: 163-169.

Berg, Å. & Tjernberg, M. 2000. Storspoven i Uppland. Fåglar i Uppland 27/3: 24-28.

Berg, Å. 2006. Ortolansparven i Uppland – utbredning, habitatval och populationsförändringar. Fåglar i Uppland 33/1-2: 42-45.

Berg, Å. 2010. Storspoven i två slättområden i Uppsala och Västerås under perioden 1985-2008. Fåglar i Uppland 37/1: 4-9.

Douhan, B. 1991. Knöl- och sångsvan i Uppland 1990. Fåglar i Uppland 18: 163-180.

Douhan, B. 2001. Gråhäger i Uppland 2000. Fåglar i Uppland 28/3: 19-26.

Douhan, B. 1997. Storlom i Uppland 1996. Fåglar i Uppland 24/1: 24-37.

Douhan, B. 1998. Sång- och knölsvan i Uppland 1997. Fåglar i Uppland 25/1: 10-30.

Douhan, B. 2000. Backsvalan i Upplands rapportområde 1999. Fåglar i Uppland 27/1: 23-36.

- Douhan, B. 2003. Skratmåsen i Uppland 2002. Fåglar i Uppland 30/1: 4-19.
- Douhan, B. 2004. Backsvalan i Uppland 2003. Fåglar i Uppland 2004/1: 30-33.
- Douhan, B. 2005. Gråhäger i Uppland 2004. Fåglar i Uppland 32/1: 21-27.
- Douhan, B. 2008. Häckande storlom i Uppland 2006-2007.
Fåglar i Uppland 35/1: 24-30.
- Douhan, B. 2009. Kornknarr i Upplands rapportområde 2008.
Fåglar i Uppland 36/2: 11-16.
- Douhan, B. 2011. Brun kärrhök i Upplands rapportområde 2010.
Fåglar i Uppland 38/2: 10-17.
- Edholm, M. & Lötberg, U. 2004. Tranans förekomst som rastare och
översomrare i Uppland. Fåglar i Uppland 31/1: 22-29.
- Fredriksson, R. 2000. Råkan i Uppland under 1900-talet.
Fåglar i Uppland 27/4: 4-13.
- Fredriksson, R. 2005. Ett liv med råkor. Fåglar i Uppland 32/1: 28-38.
- Friberg, F., Friberg, H. & Gustafsson, H. 2004. Inventering av häckfågelfaunan i
Tämnarens östliga strandskogar. Fåglar i Uppland 31/1: 14-21.
- Friberg, F. & Lötberg, U. 2006. Häckfågelfaunan i Tämnarens strandskogar och
andra strandnära områden. Fåglar i Uppland 33/1-2: 28-39.
- Green, M. & Lindström, Å. 2015. Övervakning av fåglarnas
populationsutveckling – Årsrapport för 2014. Rapport, Biologiska inst., Lunds
universitet,
- Gustavsson, L. 1993. Korp i Uppland – historik och nuvarande status.
Fåglar i Uppland 20: 5-12.
- Gustavsson, L. 1997. Storskarvens häckning i Norduppland.
Fåglar i Uppland 24/4: 23-25.
- Haldén, P. & Wärnbäck, J. 2010. Grönbenans status som häckfågel på
Uppländska myrar. Fåglar i Uppland 37/3: 19-23.
- Holmstedt, S. 2004. Inventering av ugglor och lövberoende arter i
Färnebofjärdens nationalpark. Fåglar i Uppland 31/3: 30-33.
- Lindström, Å. 2003. Fågelövervakning i Uppland – vad lär vi oss av

- standardrutterna? Fåglar i Uppland 30/1: 24-29.
- Lundin, A. 1999. Tämnaren kring mitten av 1990-talet.
Fåglar i Uppland 26/4: 19-28.
- Lötberg, U. 2006. Häckande sjöfåglar i Tämnaren 2004.
Fåglar i Uppland 33/1-2: 6-27.
- Ottosson, U., Ottvall, R., Elmberg, J., Green, M., Gustafsson, R., Haas, F.,
Holmqvist, N., Lindström, Å., Nilsson, L., Svensson, M., Svensson, S. &
Tjernberg, M. 2012. Fåglarna i Sverige – antal och förekomst. SOF, Halmstad.
- Pless, T. 2011. Fågellivet vid Vendelsjön under fyra decennier.
Fåglar i Uppland 38/2: 34-37.
- Schmidt, Peter. 2009. Forsärlans etablering i Uppland.
Fåglar i Uppland 36/3: 4-9.
- Schmidt, Peter. 2010. Kan ortolansparven klara sig kvar i Uppland?
Fåglar i Uppland 37/3: 24-32.
- Sjöström, J. 1995. Grönbenan på Florarna. Fåglar i Uppland 22: 183-186.
- Stighäll, K. & Lötberg, U. 2004. Fågelfaunan vid Sjöängen/Svartån, Tierps
kommun. Fåglar i Uppland 31/3: 12-21.
- Svensson, S. 1976. Hägerns *Ardea cinerea* utbredning och antal i Sverige 1972.
Vår Fågelvärld 35: 26-35.
- Westin, P. 2002. Fågelfaunan vid Hjälstaviken 1997.
Fåglar i Uppland 29/1: 20-31.
- Westin, P. 2007. Häckfågelinventering Rams mossen år 2005.
Fåglar i Uppland 34/2: 22-27.
- Westin, P. 2010. Fågelinventering Hjälstaviken 2008.
Fåglar i Uppland 37/2: 9-38.
- Wärnbäck, J. & Malmaeus, M. 2008. Ortolansparv i Uppland 2007.
Fåglar i Uppland 35/1: 21-23.
- Wärnbäck, J. & Lötberg, U. 2010. Inventering av skogsfågel 2004-2006 i norra
Heby kommun samt västra delarna av Tierps kommun.
Fåglar i Uppland 37/1: 28-48.

8 Bilagor

1. Förteckning över analyserade standardrutter

Standardrutter i Uppsala och angränsande län som ingår i denna utvärdering samt vilka år som respektive rutt har inventerats (Respektive rutt namnges utifrån det ekonomiska kartblad som den är placerad på):

Kartblad	Namn	Län	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	Antal tillf.
10I7C	Lövsta	AB	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	11
11I2C	Valsta	AB	x	x	x	-	-	-	-	x	x	x	x	7
11J7H	Kornan	AB	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	11
12J2C	Häverö	AB	x	x	x	x	-	-	-	x	x	x	x	8
11H2C	Hummelsta	C	x	x	x	x	-	x	x	x	x	x	x	10
11H2H	Ekolsund	C	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	11
11H7C	Ådalen	C	-	-	x	x	x	x	x	-	x	x	x	8
11H7H	Vänge	C	x	x	x	-	-	-	x	x	x	x	x	8
11I7C	Lövsta	C	x	-	x	x	x	x	x	x	x	x	x	10
12H2C	Huddunge	C	-	-	-	x	-	x	x	x	x	x	x	7
12H2H	Mängelbo	C	-	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	10
12H7H	Tierp	C	x	x	-	x	x	x	x	x	x	x	x	10
12I2C	Skyttorp	C	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	11
12I2H	Ekeby	C	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	11
12I7C	Florarna	C	x	x	x	x	-	x	x	x	x	x	x	10
12I7H	Östhammar	C	-	x	x	-	x	x	x	x	x	x	x	9
13H2H	Storfjärden	C	-	x	x	-	-	x	x	x	x	x	x	8
13I2C	Hållnäs	C	-	x	x	x	-	-	x	x	x	x	x	8
10H7C	Fogdön	D	-	x	-	-	-	x	x	x	x	x	x	7
10H7H	Målsåker	D	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x	10
11G2H	Västerås	U	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	11
11G7H	Sätra brunn	U	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	11
12G2H	Nasselbo	U	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	11
12G7H	Masarberget	W	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	11
12H7C	Gysinge	X	x	-	x	-	x	-	-	x	x	x	-	6
13H2C	Lomsjön	X	x	-	x	x	-	x	-	x	x	-	x	7
13H7C	Lundbosjön	X	x	x	-	-	x	-	-	x	-	x	-	5
Antal rutter respektive år			20	22	23	20	17	21	22	26	26	25	25	247

2. Fågelarter på Uppsala läns standardrutter 2002-2012

Den genomsnittliga beståndsutvecklingen (%/år) hos de 95 arter som har registrerats årligen på standardrutterna för Uppsala län 2002–2012 och grad av signifikans i den statistiska beräkningen, dels i länet och dels i landet i stort.

A = Förändring i Uppsala län (%/år)

B = Grad av statistisk signifikans (NS = ingen signifikans, * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,001$ och *** = $p < 0,001$).

C = Förändring i landet i stort 2002–2012 (%/år)

D = Grad av statistisk signifikans (se ovan under B)

E = Skillnad (i %) mellan länet och landet i stort.

F = Totala antalet registrerade individer på de 27 rutterna för Uppsala län.

Art	A	B	C	D	E	F
Bofink	+2,0	(***)	+0,85	(***)	1,1	11 283
Lövsångare	+1,8	(**)	-0,99	(***)	2,8	9 745
Ringduva	+2,6	(**)	+1,9	(***)	0,7	4 044
Koltrast	+1,0	(NS)	-0,08	(NS)	1,1	3 213
Talgoxe	+5,1	(***)	+3,22	(***)	1,9	3 183
Rödhake	+3,4	(**)	+1,6	(***)	1,8	3 179
Trädpiplärka	-0,6	(NS)	+0,76	(*)	1,4	2 949
Stare	-2,1	(NS)	-5,51	(***)	3,4	2 707
Taltrast	+1,5	(*)	+1,12	(***)	0,4	2 661
Kaja	+2,7	(NS)	+2,99	(***)	0,3	2 613
Svarthätta	+9,1	(***)	+7,56	(***)	1,5	2 171
Gulsparv	-2,4	(**)	-3,08	(***)	0,7	2 158
Grönsiska	+4,7	(***)	+1,64	(***)	3,1	1 969
Trädgårdssångare	+1,9	(*)	+1,34	(***)	0,6	1 835
Sånglärka	-1,4	(NS)	-1,66	(***)	0,3	1 770
Tornseglare	+0,4	(NS)	-4,77	(***)	5,2	1 528
Grönfink	-8,8	(***)	-3,92	(NS)	4,9	1 413
Kungsfågel	-2,8	(NS)	-3,33	(***)	0,5	1 271
Kråka	-2,9	(*)	-0,57	(NS)	2,2	1 239
Rödvingetrast	-5,9	(***)	-5,58	(***)	0,3	1 194
Blåmes	+0,7	(NS)	+3,06	(***)	2,4	1 190
Björktrast	-4,8	(**)	-6,72	(***)	1,9	1 070
Skrattmås	+7,3	(*)	-1,55	(NS)	5,7	1 064
Större hackspett	+7,7	(***)	+5,84	(***)	1,9	995
Svartvit flugsnappare	+0,9	(NS)	-0,22	(NS)	1,1	972
Fiskmås	+5,1	(*)	-0,74	(NS)	5,8	954
Mindre korsnäbb	+7,9	(NS)	+3,25	(**)	4,6	852
Tofsvipa	-4,1	(NS)	-2,49	(***)	1,6	832
Grå flugsnappare	+3,2	(NS)	+1,02	(NS)	2,2	796
Gärdsmyg	+2,0	(NS)	+1,59	(***)	0,4	788
Storskarv	+8,0	(NS)	+8,45	(***)	0,5	735
Sädesärta	-1,0	(NS)	-0,31	(NS)	0,7	717
Gök	+3,7	(**)	+1,47	(***)	2,2	686
Trana	-0,3	(NS)	+3,37	(***)	6,3	660
Pilfink	+1,4	(NS)	+3,62	(***)	2,2	632

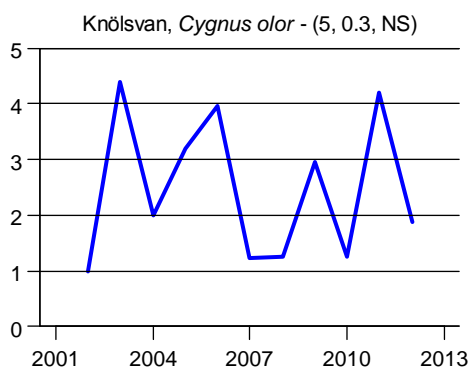
Törnsångare	-2,2	(NS)	+0,37	(NS)	2,6	604
Gråtrut	+5,2	(NS)	-3,89	(***)	9,1	597
Skata	+0,1	(NS)	+0,27	(NS)	0,2	570
Järnsparv	+5,5	(***)	+2,36	(***)	3,1	537
Enkelbeckasin	-1,2	(NS)	-1,12	(NS)	0,1	525
Buskskvätta	+3,5	(NS)	-2,75	(***)	6,3	525
Ladusvala	+11,2	(***)	+1,13	(*)	10,1	521
Svartmes	+0,8	(NS)	+1,58	(**)	0,8	513
Gräsand	+2,2	(NS)	+0,28	(NS)	0,2	491
Grönsångare	-5,3	(**)	-0,41	(NS)	4,9	465
Grågås	+8,2	(*)	+2,21	(NS)	6,1	456
Skogssnäppa	+8,7	(***)	+3,41	(***)	5,3	419
Tofsmes	+1,6	(NS)	+1,77	(*)	0,2	405
Nötväcka	+4,2	(NS)	+4,29	(***)	0,1	385
Gråsparv	-5,8	(NS)	-1,15	(NS)	4,6	384
Trädkrypare	+0,5	(NS)	+1,96	(**)	0,1	373
Korp	+3,7	(NS)	+0,22	(NS)	3,5	372
Nötskrika	-1,0	(NS)	-0,19	(NS)	0,8	367
Sävsparv	-0,3	(NS)	-2,79	(***)	2,5	355
Dubbeltrast	+6,3	(*)	+4,55	(***)	1,7	328
Ärtsångare	-2,7	(NS)	-2,85	(***)	0,2	328
Hussvala	-8,1	(NS)	-3,7	(***)	4,4	285
Knipa	+8,9	(*)	-1,31	(NS)	10,2	248
Talltita	+0,3	(NS)	+0,71	(NS)	0,6	247
Ormvråk	-0,6	(NS)	-1,76	(*)	1,2	226
Skogsduva	+6,6	(*)	+2,63	(*)	4,0	225
Orre	+0,1	(NS)	+3,21	(***)	3,1	215
Rörsångare	-4,5	(*)	-0,14	(NS)	4,4	210
Sävsångare	+5,2	(*)	-0,42	(NS)	5,6	207
Gröngöling	-2,5	(NS)	-3,5	(***)	1,0	203
Fasan	-7,2	(***)	-4,28	(***)	2,9	193
Törnskata	+1,3	(NS)	-1,39	(NS)	2,7	183
Kanadagås	-0,7	(NS)	-2,68	(**)	2,0	174
Spillkråka	-1,5	(NS)	-2,18	(***)	0,7	171
Steglits	+10,6	(*)	+10,01	(***)	1,2	171
Ängspiplärka	-12,4	(***)	-4,73	(***)	7,7	155
Fisktärna	+2,6	(NS)	+0,33	(NS)	0,5	150
Hämpling	-6,5	(NS)	+0,02	(NS)	4,7	146
Stjärtmes	-12,6	(**)	+5,4	(**)	18,0	140
Skäggdopping	+2,1	(NS)	+3,41	(NS)	1,3	136
Näktergal	+3,5	(NS)	-0,05	(NS)	3,6	134
Rödstjärt	-0,5	(NS)	+2,84	(***)	3,3	134
Tamduva	+11,5	(NS)	+0,45	(NS)	11,0	130
Sångsvan	+19,3	(*)	+3,7	(**)	15,6	121
Storspov	+9,9	(*)	-2,19	(**)	12,1	111
Härmsångare	+11,3	(**)	+2,61	(***)	8,7	109
Domherre	+1,0	(NS)	+0,56	(NS)	0,4	97
Gransångare	+12,7	(**)	+6,86	(***)	5,8	93
Grönbena	+5,4	(NS)	+0,81	(NS)	4,6	91
Gråhäger	-11,1	(**)	-5,53	(***)	5,6	88

Entita	+0,3	(NS)	+0,12	(NS)	0,2	80
Stenknäck	+6,5	(NS)	+2,09	(NS)	4,4	75
Gulärta	-6,8	(NS)	-2,07	(***)	4,7	71
Stenskvätta	+3,3	(NS)	-0,06	(NS)	3,4	67
Trädlärka	+7,0	(NS)	+0,46	(NS)	6,5	61
Göktyta	+0,1	(NS)	+3,8	(**)	3,9	54
Knölsvan	+0,3	(NS)	+1,67	(NS)	1,4	52
Fiskgjuse	-13,2	(NS)	+0,68	(NS)	13,9	41
Storlom	+8,7	(NS)	-0,05	(NS)	8,8	37
Sparvhök	-7,1	(NS)	+1,5	(NS)	8,6	19

3. Artredovisning

I denna bilaga följer en redovisning av utvecklingen för var och en av de 95 arter som registrerats samtliga år på de 27 standardrutten inom, eller utvalda i närheten av, Uppsala län som ingår i denna rapport, och som det därmed finns beräknade trender för. Dessutom diskuteras för relevanta arter i vilken mån data från natrutterna bedöms styrka data i framtiden. Därmed tillkommer ytterligare 23 arter som inte registrerats varje år på standardrutterna. Även om det har beräknats trender för 29 av de arter som registrerats varje år på natrutterna, ger den korta tidsserien på sex år en stor osäkerhet. Vi har därför valt att inte diskutera detta närmare, utan dessa trender redovisas endast med siffror i tabell 3. För varje art redovisas inledningsvis hur många par som bedömdes häcka i länet år 2008 (Ottosson mfl. 2012) och hur stor andel (i procent) dessa utgör av det svenska beståndet. Dessutom anges huruvida arten är upptagen i den Svenska Rödlistan (Artdatabanken 2015) eller i Fågeldirektivets (2009/147/EG) bilaga 1. Inom parentes i varje figur visas efter artnamnet (medelantalet inräknade individer på standardrutterna per år, årlig förändringstakt i procent, statistisk signifikans nivå där * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$, NS = icke signifikant).

Knölsvan *Cygnus olor*

Antal häckande par i Uppsala län: **600**

Länets andel av den svenska

populationen: **8 %**

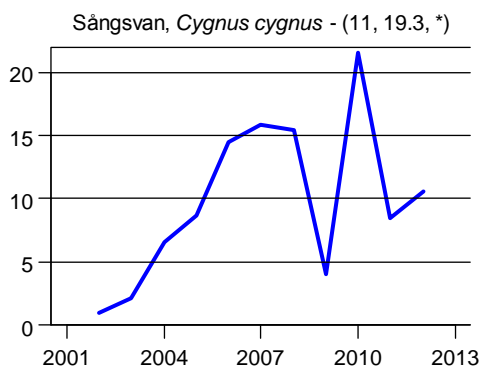
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Knölsvanen häckar i såväl sötvatten som vid kusten, men majoriteten finns i den senare biotopen (cirka 500 par 2002-2003). Den har enligt standardrutterna haft en stabil population i länet under den aktuella perioden (+0,3%/år), men antalet registrerade individer är få och resultatet därför osäkert. Den här redovisade utvecklingen speglar för övrigt endast beståndet i inlandet då länet inte har några standardrutten i anslutning till kusten. Även om resultatet är behäftat med osäkerhet, innebär det ändå att beståndet rimligtvis inte kan vara annat än jämförelsevis stabilt nu i början av 2000-talet. Annat var det i slutet av 1900-talet då arten försvann som häckfågel i många sjöar då den i länet nyetablerade sångsvanen tog över och drev bort de knölsvanpar som fram till då hade häckat (Douhan 1998). Detta drabbade i främst mindre sjöar eftersom sångsvanen i första

hand har bosatt sig i sådana. Sångsvanen har fortsatt att öka, men det finns för närvarande ingenting som tyder på att den helt kommer att ta över som enda häckande svan i våra sjöar. Även om så skulle vara fallet har knölsvanen en reträttplats längs kusten, där sångsvanen har haft svårt att etablera sig.

Sångsvan *Cygnus cygnus*

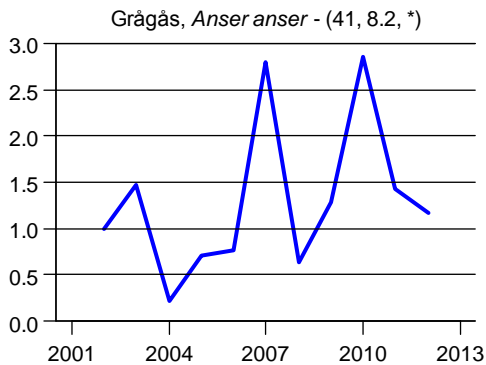

Antal häckande par i Uppsala län: **70**
Länets andel av den svenska populationen: **1 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Ja

Enligt standardrutterna är sångsvanen den art som har haft den mest positiva utvecklingen, i genomsnitt en ökning, som är statistiskt signifikant, med 19 %/år, men resultatet ger rimligtvis inte en sann bild av verkligheten. En så kraftig ökning innebär att beståndet nästan skulle ha sexdubblats under den aktuella perioden. Sångsvanen är ett bra exempel på en art där ett delvis förändrat uppträdande gett utslag i inventeringsresultaten som inte rakt av motsvarar populationsstorlekens förändring. Arten häckar i sjöar och viltvatten och täcks därför inte in på ett bra sätt av standardrutterna. De individer som har registrerats är i hög utsträckning sångsvanar som inte häckar och som näringssöker i odlingslandskapet. Att antalet icke-häckande individer har ökat beror dels på att arten lyckats väl med sina häckningar och dels på att många nyetablerade par numera har svårare att hitta en lämplig sjö att häcka i. Utvecklingen för arten som häckfågel i länet har för övrigt varit en framgångssaga senaste decennierna. Den första kända häckningen i modern tid konstaterades så sent som 1982 då ett par med 6 ungar sågs i Marmafjärden (Dalälven), varefter alltså en mycket kraftig expansion ägt rum.

Sångsvan registreras överlag i större antal på natrutterna än på standardrutterna. Det beror delvis på att fåglarna är som mest vokala vid ankomsten efter flytten och hörs på långa avstånd. De största antalen noteras vanligen också under natrutternas period 1. Metoden kommer med andra ord att kunna bidra till att stärka data från standardrutterna.

Grågås *Anser anser*

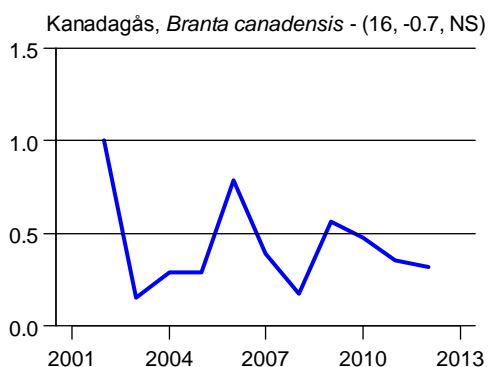

Antal häckande par i Uppsala län: **2 000**
Länets andel av den svenska populationen: **5 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Grågåsen var fram till 1970-talet en fåtalig häckfågel längs kusten, i första hand på de yttre öarna, men började vid denna tid att etablera sin som häckande även i inlandet. Inledningsvis var det i Mälarvikar arten, efter inplantering, slog sig ned, men den spred sig snart även till vegetationsrika sjöar i odlingsbygden. I sjöar som Tämnaren, Vendelsjön och Dannemorasjön häckar numera många par. Även andra slättsjöar har i dagsläget något, eller några tiotal häckande par, men enstaka par har också etablerat sig i andra sjöar samt i anlagda vatten. Grågåsen är numera en vanlig häckfågel i våra eutrofa sötvatten, medan utvecklingen längs kusten inte har varit lika positiv (cirka 500 häckande par 2002-2003).

Standardrutterna visar att grågåsen har ökat med i genomsnitt +8,2 %/år i länet under perioden 2002-2012 och att trenden är signifikant ($p < 0,05$). Det skulle i så fall innebära en dryg fördubbling av beståndet på bara tio år. Även om arten häckar i akvatiska miljöer, och därmed i realiteten inte täcks särskilt väl av standardrutterna, förefaller resultatet dock på ett bättre sätt än för sångsvanen spegla populationsutvecklingen. Kurvan över hur många individer som har registrerats på standardrutterna visar dock på stora variationer mellan åren vilket rimligtvis visar att det finns utrymme för osäkerhet i erhållet resultat.

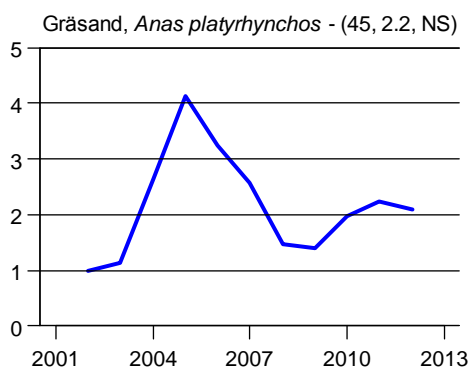
Kanadagås *Branta canadensis*

Antal häckande par i Uppsala län: **750**
Länets andel av den svenska populationen: **5 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Den första kända häckningen av kanadagås i länet noterades i Hjulstafjärden, söder om Enköping, 1953, men arten spred sig snart till andra vikar av Mälaren. I Tämnaren började kanadagåsen häcka 1965 (Tjernberg 1996). Arten fortsatte sin snabba expansion och etablerade sig i många sjöar och viltvatten runt om i Uppsala län. Den häckar numera även sparsamt längs kusten, men då i första hand i de inre vikarna. Utifrån resultatet av standardrutterna kan vi inte skönja någon tydlig populationsförändring hos kanadagåsen under den aktuella tidsperioden, tendensen är i så fall snarast något vikande. Antalet registrerade individer varierar kraftigt mellan åren och det finns ingenting som indikerar att den skulle ha ökat eller minskat.

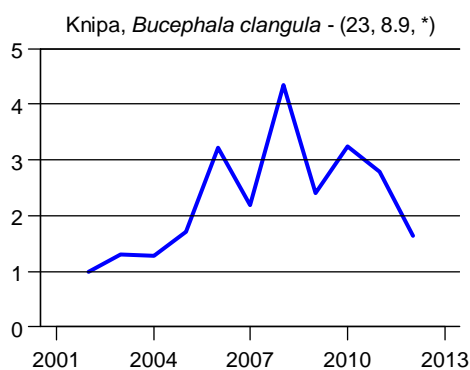
Gräsand *Anas platyrhynchos*

Antal häckande par i Uppsala län: **4 800**
 Länets andel av den svenska populationen: **2 %**
 Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
 Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Gräsanden är den talrikaste av länets andfåglar och påträffas som häckande i de mest skiftande vattenmiljöer. Standardrutterna visar att beståndet på riksplanet är stabilt (+0,28 %/år, NS). För Uppsala län del finns det en tendens till en mer positiv trend (+2,2 %/år), men utvecklingen är inte heller här signifikant. Även om utvecklingen i länet kanske är positiv, har det varit stora variationer i antalet bokförda individer under perioden. En kraftig uppgång mellan 2003 och 2005 följdes av en lika omfattande nedgång fram till 2008. Därefter tycks det vara frågan om en stabilisering eller möjligen en svag uppgång i beståndet.

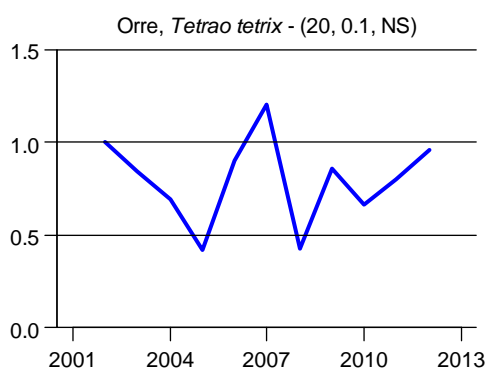
Knipa *Bucephala clangula*

Antal häckande par i Uppsala län: **1 500**
 Länets andel av den svenska populationen: **2 %**
 Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
 Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Även knippan är en tämligen allmänt förekommande sjöfågel i länet och påträffas som häckande vid såväl sjöar som längs kusten. Eftersom den häckar i håligheter i träd, gärna även i uppsatta holkar, finns den vid kusten företrädesvis i nära anslutning till fastlandet. Vid inventeringen av kustfågelfaunan i länet 2002-2003 registrerades drygt 400 häckande par i denna biotop. Enligt standardrutterna har trenden för länets knipor varit signifikant positiv ($p < 0,05$) med en genomsnittlig uppgång på 8,9 %/år. Det skulle i så fall innebära att beståndet har fördubblats på endast elva år. Antalet registrerade individer är dock få, och antalen varierar ganska mycket mellan åren, och trenden för hela landet visar att beståndet har varit närmast stabilt (-1,31 %/år; NS) under dessa år. Kanske är det så att standardrutterna ger en för positiv bild av utvecklingen i länet.

Orre *Tetrao tetrix*

Antal häckande par i Uppsala län: **4 600**
 Länets andel av den svenska populationen: **3 %**
 Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
 Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Ja

Orren var tidigare en tämligen allmänt förekommande häckfågel i skogsmark, ofta i anslutning till mossar och myrar, men häckade även långt ut i skärgården. Från och med 1970-talet minskade orren starkt, särskilt kraftigt i skärgården och längs kusten. Det är en utveckling som strider mot den bild som Svensk häckfågeltaxering ger och som visar på en generell uppgång i landet vid denna tid (Svensson m.fl. 1992). Den negativa utvecklingen i Uppland var dock så stor att det inte råder några tvivel om att orren verkligen minskade här. Det är svårt att med säkerhet säga vad som låg bakom denna nedgång, men det ligger nära till hands att misstänka det rationella skogsbruket. Resultatet av standardrutterna visar på stora variationer mellan åren, men i sin helhet tycks det inte ha skett några förändringar i länet under den aktuella perioden (+0,1 %/år, NS). Kanske betyder det att den negativa utvecklingen nu har planat ut och möjligen kan vi hoppas på en vändning. Antalet registrerade individer har i vilket fall som helst ökat efter 2008. Trenden på nationell nivå visar för standardrutterna på en uppgång med +3,21 %/år, en utveckling som är statistiskt säkerställd ($p < 0,001$).

Rapphöna *Perdix perdix*

Antal häckande par i Uppsala län: **100**

Länets andel av den svenska populationen: <1 %

Listad i Svenska rödlistan 2015: Ja (NT - Nära hotad)

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Det finns historiska fynd som tyder på en ursprunglig population av raphöna i Uppland, men det mesta tyder på att de fåglar som noteras i landskapet numera har sitt ursprung i förvildade populationer. Sannolikt gäller detta för hela landet utom på Gotland, Öland och möjligen i Skåne. Raphönan är en populär fågel att använda för träning av jakthundar, och arten har under många år satts ut på flera platser i landskapet, bl.a. i Enköping och runt Uppsala. Ursprunget för dessa uppfödda fåglar är okänt och möjligen är de genetiska förutsättningarna för många av dessa individer suboptimala för att överleva i vårt nordliga klimat. Oavsett ursprung, är raphönan idag en ovanlig och väldigt lokalt förekommande fågel i Uppland. Därför förväntas inte nattinventeringarna ge annat än ströobservationer av spelande fåglar enligt det mönster som setts under de första sex åren av inventeringar. Sannolikt blir det alltså mycket svårt att följa några populationstrender. Vad gäller framtidsutsikterna så är det tydligt att raphönan missgynnas av det moderna jordbruket när småbiotoper med skyddande vegetation försvinner. Säkerligen går även många ungvallar förlorade i den allt tidigare slåttern av vall som numera kan äga rum. Det finns med andra ord inget som talar för att Uppland längre har förutsättningarna för en livskraftig stam.

Vaktel *Coturnix coturnix*

Antal häckande par i Uppsala län: **140**

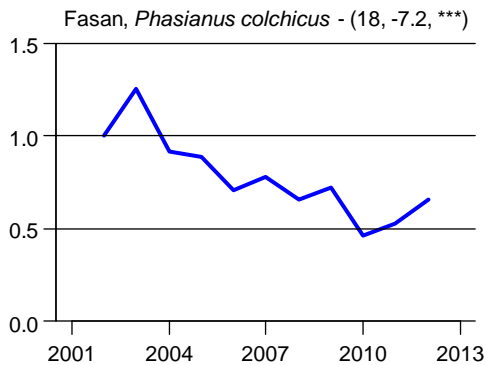
Länets andel av den svenska populationen: **14 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Ja (NT - Nära hotad)

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Vakteln är en utpräglad tropikflyttare och är bland de sista flyttfåglarna som återkommer till Uppland från Afrika under våren. Uppland anses hålla en ansevärd del av landets häckande population och arten är knuten till vallar och sädesfält i jordbruksbygd. Fågeln vana att springa undan i vegetationen snarare än att ta till vingarna gör att den mycket sällan ses. Arten kan förvisso höras i gryningen, men är en utpräglad nattsångare som höras som mest frekvent runt midnatt under juni månad. Antalet spelande fåglar varierar ganska kraftigt från år till år och det verkar till viss del vara korrelerat till gynnsamt väder (vindar) under flyttningen. Det finns ett tydligt mönster att spelsugna hanar lockar till sig varandra vilket leder till att medan man i vissa områden kan ha tvåsiffriga antal kan andra närliggande och till synes likvärdiga biotoper vara helt tomma på fåglar. Platserna där fåglarna höras varierar en del från år till år, dels som följd av olika markanvändning men säkerligen också på grund av rena tillfälligheter. På nattruttern i Uppsala län har hörts knappt totalt 11 individer per år, och det bör sålunda finnas goda möjligheter att följa artens utveckling framöver. Vakteln är en art som annars är ovanlig på våra standardrutten och inte kan följas särskilt bra med denna inventeringsmetod.

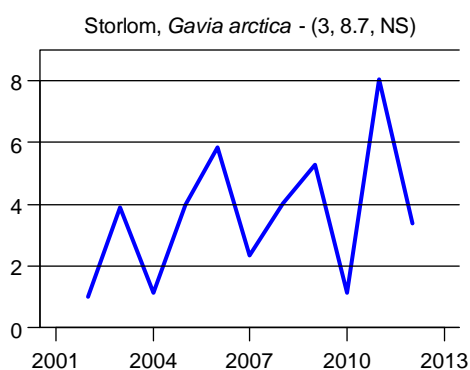
Fasan *Phasianus colchicus*

Antal häckande par i Uppsala län: **2 700**
Länets andel av den svenska populationen: **6 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Fasanen tillhör som bekant inte de naturligt förekommande arterna i länet. Att den ändå finns här beror på att den under lång tid har planterats in i stor skala och detta för att öka utbudet av jaktbart vilt. Den har förmågan att häcka med framgång, men inte i den omfattning som behövs för att upprätthålla goda bestånd. Det har därför behövts kontinuerliga utplanteringar av nya fåglar för att vidmakthålla beståndet. Intresset för att plantera ut fasaner har minskat under senare tid samtidigt som utvecklingen inom jordbruket har inneburit att förutsättningarna för att arten ska kunna klara sig själv har minskat. Ett allt mer rationellt skött jordbruk är till nackdel för arten. Arten har fortsatt att minska kraftigt i länet under åren 2002-2012. Standardrutterna visar på en stadig nedgång med -7,2 %/år och den är statistiskt säkerställd ($p < 0,001$). Om inte utplanteringen av fasaner ökar kan vi troligen räkna med en fortsatt nedgång i fasanbeståndet. Mycket hänger också på hur jordbruket utvecklas i framtiden.

Storlom *Gavia arctica*

Antal häckande par i Uppsala län: **75**
Länets andel av den svenska populationen: **1 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Ja

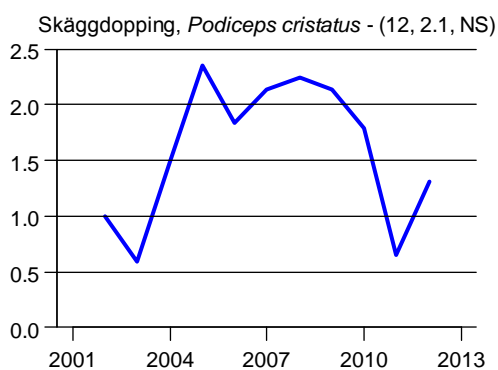
Storlommen häckar huvudsakligen i vegetationsfattiga klarvattensjöar och finns i relativt många av länets sjöar av denna typ. Den häckar även i Dalälven och också med några enstaka par längs kusten. Inventeringar i Uppland har visat att arten ökade under slutet av det förra århundradet och att storlommen även har börjat häcka i mer näringsrika sjöar (Douhan FiU 1/1997, FiU 1/2008). Huruvida

det senare beror på att det har blivit svårt för nyetablerade par att finna lediga sjöar av klarvattentyp att häcka i eller om etableringen i mer eutrofa sjöar beror på andra orsaker är oklart. Ökningen har skett trots att många par misslyckas med sina häckningar, men arten är långlivad och unproduktionen uppenbarligen ändå på en tillräckligt hög nivå för att storlommen ska öka.

Standardrutterna visar på ett positivt mönster i länet med +8,7 %/år, men trenden är inte signifikant. Antalet registrerade individer är därtill få och varierar kraftigt mellan åren. Även om storlommen ofta misslyckas med sina häckningar i sjöar med ett mer eller mindre intensivt friluftsliv, tycks det för närvarande inte finnas några akuta hot mot arten i länet. På nationell nivå finns Projekt lom, som löpande organiserar inventeringar av små- och storlom.

Arten har noterats med i snitt 3,7 individer per år natrutterna, men även om inte heller detta är ett stort material så kommer denna inventeringsform förhoppningsvis att kunna komplettera data från standardrutterna.

Skäggdopping *Podiceps cristatus*

Antal häckande par i Uppsala län: **1 400**

Länets andel av den svenska populationen: **6 %**

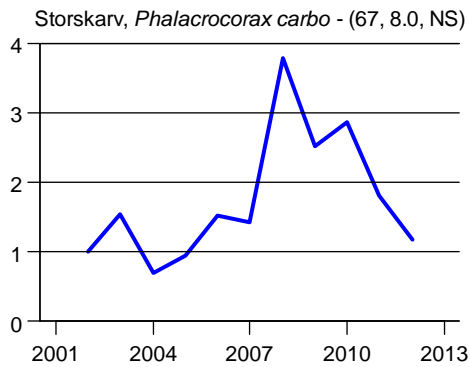
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Skäggdoppingen häckar i såväl sjöar i jordbruksbygden som i vassrika vikar längs kusten. Under några år från slutet av 1970-talet fram till mitten av 1980-talet minskade arten mycket kraftigt. Därefter visar SFT:s punktrutter på en svag uppgång i landet och standardrutterna på en ökning, dock inte statistiskt säkerställd, med i genomsnitt +3,41 %/år 2002-2012.

Resultatet av standardrutterna för Uppsala län indikerar likaså en positiv utveckling (+2,1%/år), dock inte statistiskt säkerställd, men också att arten av allt att döma är känslig för stränga vintrar. Efter att ha legat på en hög, relativt stabil, nivå 2005-2009, minskade sedan antalet registrerade individer rejält efter några kalla vintrar med svåra isförhållanden. Denna typ av inventering är dock inte den bästa för en art som skäggdoppingen och man får därför vara försiktig med att tolka resultatet för kategoriskt.

Storskarv *Phalacrocorax carbo sinensis*

Antal häckande par i Uppsala län: **606**
Länets andel av den svenska populationen: **1 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Den första häckningen av storskarv i länet konstaterades i Lövstabukten så sent som 1995 (Gustavsson 1997). Arten ökade sedan explosionsartat och nådde en topp kring mitten av det första årtiondet på 2000-talet. Denna exceptionellt snabba tillväxt av det häckande beståndet sågs dock inte med blida ögon och storskarven beskylldes snart inte bara för att förstöra de öar där den häckade utan den anklagades också för att gå hårt åt fiskbestånden längs kusten. Som en följd av det senare inleddes en kraftig förföljelse, såväl laglig som olaglig, av storskarven på sina häckplatser och under senare år har den därför minskat kraftigt. I nuläget är det häckande beståndet i länet avsevärt mycket mindre än vad det var för bara tio år sedan.

Resultaten av standardrutterna visar att antalet observerade storskarvar har ökat med i genomsnitt 8 % år under den aktuella tidsperioden, dock utan att ökningen är säkerställd, men kurvan visar även att mängden registrerade individer har gått ned kraftigt efter en topp 2008. Antalet observerade individer var 2012 nere på ungefär samma nivå som 2002. Att säga någonting om beståndsutvecklingen för en art som storskarv utifrån resultaten av standardrutterna är givetvis svårt då merparten av länets skarvar häckar längs kusten. De storskarvar som har noterats på standardrutterna är sannolikt mest ickehäckande individer som drar runt mellan sjöarna och då blir noterade på berörda rutter. Att antalet inräknade individer har minskat under senare år indikerar dock att resultatet av standardrutterna ändå innehåller en viss grad av sanning.

Rördrom *Botaurus stellaris*

Antal häckande par i Uppsala län: **100**

Länets andel av den svenska populationen: **13 %**

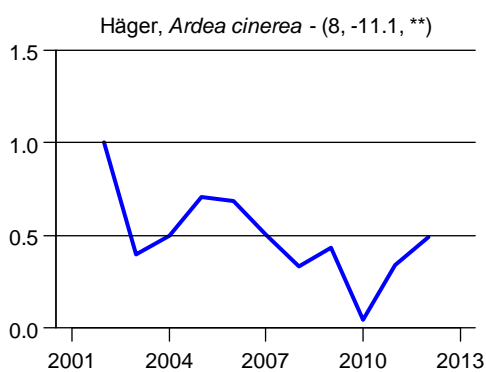
Listad i Svenska rödlistan 2015: Ja (NT - Nära hotad)

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Ja

Ur ett nationellt perspektiv är Uppland ett viktigt landskap för denna häger, som generellt i landet har ökat stadigt i antal de senaste decennierna. Arten är helt bunden till större vassbälten och även om den visar sig mycket sällan, kan det

dova revirlätet höras flera kilometer under gynnsamma förhållanden. Rördrommen är ett bra exempel på en art som knappt ens årligen noteras på standardrutterna, men som med i snitt 19 individer årligen sannolikt kommer att kunna följas på ett bra sätt med hjälp av natrutterna. Några kalla vintrar med början 2010 verkar ha decimerat arten påtagligt vilket också kan märkas tydligt i nattfågelmaterialet. Populationssvängningar som följd av hårda vintrar ner till Centraleuropa har dock förekommit flera gånger tidigare och då har rördrommen kunnat återhämta sig både bra och snabbt. Arten lämpar sig i övrigt bra också för riktade inventeringar, eftersom spellätet är lätt att höra och de speciella biotopkraven gör den lätt att kartlägga (Douhan FiU 1/2001).

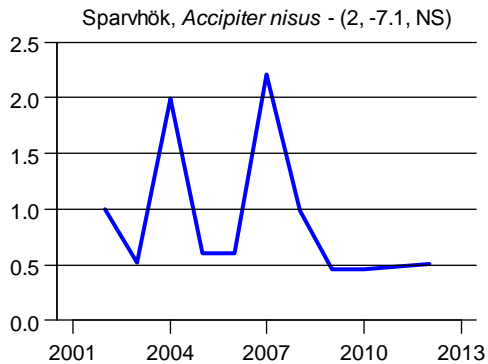
Gråhäger *Ardea cinerea*

Antal häckande par i Uppsala län: **700**
 Länets andel av den svenska populationen: **13 %**
 Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
 Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Vid den första riksinventeringen av gråhäger i landet (1972) rapporterades endast tre häckande par, i Tursboviken, i Uppsala län (Svensson 1976). Det var då den enda kända kolonin i länet. Beståndet ökade dock snabbt i och med att nya kolonier efterhand etablerades såväl i inlandet som längs kusten. Vid en inventering år 2000 registrerades 303 häckande par i länet (Douhan 2001), men beståndets verkliga storlek vid den tiden bör ha varit i storleksordningen minst 500 par. I boken "Fåglarna i Sverige" uppges det häcka cirka 700 par i länet. Resultatet från standardrutterna 2002-2012 visar att antalet registrerade individer har minskat kraftigt under den aktuella perioden (-11,2 %/år) och att förändringen är signifikant ($p < 0,01$). En så stor minskning innebär i så fall att ungefär två tredjedelar av beståndet skulle ha försvunnit under dessa tio år. En så negativ utveckling stämmer inte riktigt med den bild som UOF har om artens utveckling under dessa år, men frågan är vilken uppfattning som är den rätta. I och för sig är antalet individer som räknats få, men det går inte att helt utesluta att resultatet, åtminstone delvis, speglar den verkliga utvecklingen. Slutsatsen blir att det skulle behövas en ny inventering av artens förekomst i länet.

Sparvhök *Accipiter nisus*

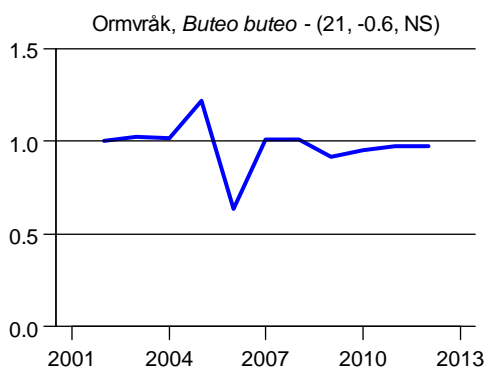

Antal häckande par i Uppsala län: **1 400**
Länets andel av den svenska populationen: **3 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Sparvhöken är den vanligaste av de elva arter rovfåglar som regelbundet häckar i länet. Tack vare sitt levnadssätt är den dock långt ifrån den rovfågel som ses mest allmänt i vardagen. Genom att placera sitt bo i yngre granskogar och sitt sätt att jaga ur bakhåll, krävs det uppmärksamhet för att få se den. Det hör därför till undantagen att få se en sparvhök under häckningstid.

Även om sparvhöken har observerats samtliga år på standardrutterna i länet under perioden 2002-2012, är det bara totalt 19 individer som registrerats. En statistisk beräkning utifrån detta visar att arten har minskat med -7,1 %/år, men resultatet är givetvis inte signifikant och får tas med en stor nypa salt. Detta strider också mot resultatet av standardrutterna för landet som helhet där man istället kan skönja en svagt positiv förändring, dock inte heller den statistiskt säkerställd. För att få en bättre bild av sparvhökens utveckling i länet, skulle det behövas andra inventeringsformer som är inriktade på att finna häckningsrevir av arten inom utvalda områden.

Ormvråk *Buteo buteo*

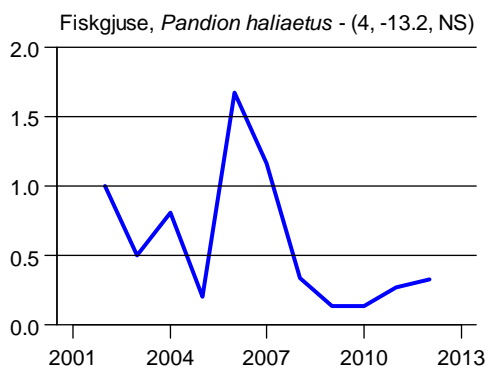

Antal häckande par i Uppsala län: **1 200**
Länets andel av den svenska populationen: **4 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Ormvråken är efter sparvhöken den vanligaste av länets rovfåglar och den art som iaktas mest i vardagen. Den är så allmänt förekommande att det är lätt att få

uppfattningen att antalet häckande par överstiger de 1 200 som anges för länet i "Fåglarna i Sverige". Vi ska dock vara medvetna om att det är stor skillnad i partäthet mellan jordbruks- och skogsbygden. I den senare biotopen är tätheten avsevärt lägre. Resultatet av standardrutterna visar att beståndet tycks vara närmast stabilt i Uppsala län (-0,6 %/år; NS). Detta stämmer också med åsikten hos flertalet fågelintresserade samt med utvecklingen i landet i stort. Häckningsresultatet varierar rejält från år till år, i första hand beroende på gnagartillgången, men i det stora hela går det för närvarande bra för den. Ormvråken lever och frodas.

Fiskgjuse *Pandion haliaetus*

Antal häckande par i Uppsala län: **180**
 Länets andel av den svenska populationen: **4 %**
 Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
 Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Ja

Fiskgjusen har i Uppland, inklusive Uppsala län, ett av sina tätaste bestånd i landet. Även om många par häckar vid stränder av Mälaren och Dalälven, finns det också många par som har sina bon i skogsområden, långt från närmaste sjö. Det häckande beståndet ansågs vara stabilt, troligen i svag tillväxt, i länet fram till åtminstone millenniumskiftet, men under senare år har det funnits farhågor att fiskgjusen har minskat i antal. Huruvida havsörnen, en numera en ganska vanlig art i länet, i så fall har en skuld i detta är inte klarlagt fullt ut. Ett annat potentiellt hot mot artens numerär är en allt mer akut brist på presumtiva boträd. I klenare och/eller mer utsatta träd behöver fiskgjusarna bygga nya bon betydligt oftare. Resultatet av standardrutterna visar att det är stora variationer mellan åren, men också att det totala antalet registrerade individer är litet. Det redovisade negativa mönstret, som är kraftigt (-13,2 %/år), är inte signifikant och får tas med stor försiktighet. En sådan nedgång skulle innebära att nästan två av tre par skulle ha försvunnit under dessa år och det är det inte frågan om. En årlig uppföljning av det häckande beståndet i Norrtälje kommun visar möjligen på en svag nedgång under de senaste åren. Det häckande beståndet i Uppsala län har tveklöst inte reducerats så mycket som resultatet av standardrutterna visar, men det finns goda skäl att noga följa beståndsutvecklingen. Havsörnarna konkurrerar om de boträd som finns och stjälar gärna föda från fiskgjusen.

Vattenrall *Rallus aquaticus*

Antal häckande par i Uppsala län: **600**

Länets andel av den svenska populationen: **13 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Vattenrallen häckar vid vattendrag med någorlunda vassbestånd, från våra största sjöar ner till små viltvatten, och är ur nationellt perspektiv relativt vanlig i Uppland. Arten är ljudlig av sig men har med knappt 6 individer årligen totalt på de 15 Uppländska nattrutterna trots allt varit ganska fåtalig. Framtiden får utvisa i vilket utsträckning data håller för att kunna följa utvecklingen. I vilket fall så täcker nattrutterna in arten betydligt bättre än standardrutterna där arten endast rapporteras sporadiskt vissa år.

Småfläckig sumphöna *Porzana porzana*

Antal häckande par i Uppsala län: **25**

Länets andel av den svenska populationen: **10 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Ja (VU - Sårbar)

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Ja

Jämfört med de betydligt större uppskattade populationsnivåerna av vattenrall så verkar den småfläckiga sumphönan registreras relativt bra på nattrutterna. Möjligen beror det på att arten inte är lika knuten till permanenta vattendrag (vilka inte täcks in på så många befintliga punkter) utan även kan förkomma vid översvämningar och sankar längs med åar och diken där det är vanligare med bilvägar i närheten. Småfläckig sumphöna tycks ha fört en ganska tynande tillvaro både i Uppland och Sverige som helhet senaste åren, och det blir intressant att se om en eventuellt framtida återhämtning går att läsa av i materialet. Totalt har dock endast knappt fem exemplar rapporterats årligen på nattrutterna i Uppsala län och som för föregående art krävs det större populationsförändringar på sikt för att några trender ska kunna bekräftas av statistiska beräkningar. Arten har bara noterats vid två tillfällen på standardrutterna i Uppsala län sedan 2002.

Kornknarr *Crex crex*

Antal häckande par i Uppsala län: **320**

Länets andel av den svenska populationen: **16 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Ja (NT – Nära hotad)

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Ja

En av de viktigaste nattsångarna för oss att följa upp där Uppland har ett nationellt ansvar i och med den stora andelen av den svenska totalpopulationen. Kornknarren är en jordbruksart som var förr mycket vanlig på blöta slätterängar i hela landskapet, men i takt med utdikningar med påföljande torrläggning och en

drastisk minskning av strandnära slätterängar, som ursprungligen föredrogs av kornknarren, så skedde en kraftig nedgång under 1900-talet. En viss återhämtning senaste decennierna har konstaterats och vid senaste riksinventeringen 2008 inräknades 324 spelande hanar i landskapet (Douhan FiU 2/2009). Arten är numera hänvisad till vallar och åkrar på friska till fuktiga marker. Liksom för till exempel vakteln så varierar platserna för reviren en hel del från år till år och inte sällan samlas flera spelande fåglar i löst sammansatta aggregationer över större områden. På nattrutterna har i snitt knappt 35 individer noterats årligen, med en mellanårsvariation på 18–51 ex, och det borgar för ett relativt bra underlag för att följa arten i landskapet framöver. Kornknarren är utpräglad nattaktiv och registreras bara undantagsvis på standardrutterna.

Rörhöna *Gallinula chloropus*

Antal häckande par i Uppsala län: **70**

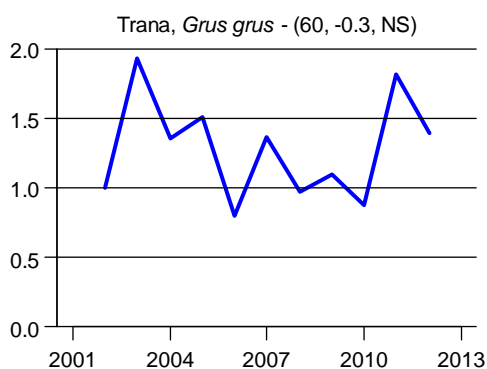
Länets andel av den svenska populationen: **2 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Rörhönan häckar längs åar och vid mindre vattendrag som har tillräckligt med skyddande vegetation. Det är förvisso en art som kan höras nattetid, men är inte speciellt ljudlig och därtill ingen utpräglad nattsångare. Arten har noterats med mellan noll och tre individer per år under nattinventeringarna och troligen blir det svårt att statistiskt påvisa annat än mycket påtagliga populationsökningar i framtiden. En inventering av anlagda vatten i Uppsala och Stockholms län under två år 2012–2013 (Dietrichson, under bearbetning) indikerar att rörhönan är relativt vanligt förekommande vid småvatten, både i öppnare och i mer skogspräglad miljö. Det stora flertalet av dessa lokaler besöks sällan av fågelskådare och möjligen är artens numerär något underskattad. Standardrutterna lämpar sig inte heller för att följa upp arten, endast en handfull exemplar har noterats senaste 11 åren.

Trana *Grus grus*

Antal häckande par i Uppsala län: **800**

Länets andel av den svenska populationen: **3 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

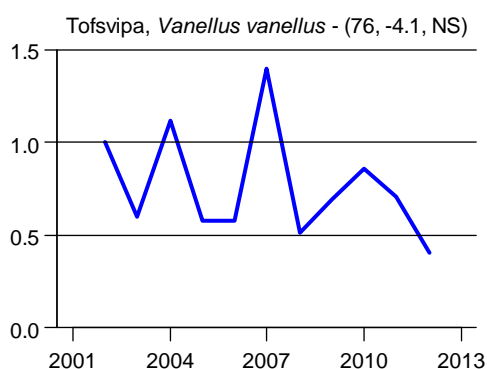
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Ja

Det häckande beståndet av trana ökade

kraftigt i den södra halvan av landet under slutet av 1900-talet. Även om den hade funnits som häckande i Uppsala län långt tidigare, råder det inga som helst tvivel om att den ökade starkt även här från 1970-talet och framåt. En avgörande orsak till den starka uppgången är att tranan har blivit allt mer orädd för människan och därför började häcka nära inpå oss. Numera finns den inte bara på mossor och myrar i skogsmark, utan även i sjöar där den bygger sitt bo dolt i bladvass. Många viltvatten har var sitt häckande par. År 2008 uppskattades beståndets storlek till cirka 800 häckande par i Uppsala län, att jämföra med drygt hundratalet par 1981 (Fåglar i Uppland 8: 70-71).

Standardrutterna visar inte på någon förändring i beståndet under den aktuella tidsperioden (-0,3 %/år) och mycket talar för att det inte finns plats för så många fler häckande par i länet. På vissa lokaler, till exempel Hjälstaviken, ses numera stora antal översomrande tranor som inte häckar. Troligen är det inte bara individer som ännu är för unga för att häcka utan också etablerade par som inte har funnit en lämplig häckplats. Populationsutvecklingen för trana täcks in bra med nuvarande standardrutten, även på regional nivå, men natrutterna kommer att kunna komplettera dessa data.

Tofsvipa *Vanellus vanellus*

Antal häckande par i Uppsala län: **2 000**
 Länets andel av den svenska populationen: **3 %**
 Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
 Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Tofsvipan är en av många arter i den moderna jordbruksbygden som farit illa av förändrade odlingsformer och som har minskat sedan åtminstone mitten av föregående århundrade. Nedgången planade ut i slutet av 1900-talet, men standardrutterna berättar om en fortsatt negativ trend, därtill statistiskt säkerställd, för landet som helhet (-2,49 %/år; ***) under början av 2000-talet.

För Uppsala län finns det ingenting i resultaten som tyder på att situationen skulle vara annorlunda här. Tofsvipan tycks ha fortsatt att minska även här (-4,1 %/år), men trenden är inte signifikant. Den negativa utvecklingen skulle sannolikt ha varit än större om inte arten numera i högre utsträckning än tidigare häckar på sankängar och längs sjöstränder.

Dvärgbeckasin *Lymnocyptes minimus*

Antal häckande par i Uppsala län: **3**

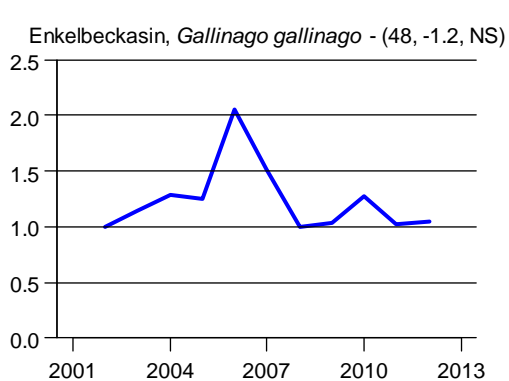
Länets andel av den svenska populationen: **<1 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Dvärgbeckasinen status som häckfågel i Uppland är ganska dåligt kartlagd, men inget tyder på att arten reproducerar sig här annat än sporadiskt. Tänkbara lämpliga biotoper finns på myrmarker med förekomst i de norra delarna av landskapet. Arten noteras (liksom sin större släkting dubbelbeckasinen) fåtaligt på vårarna i form av spelande rastande fåglar som senare drar vidare och häckar i Norrland. Totalt tre spelande individer på Uppsala läns natruttrter är ett litet material och dessutom är det sannolikt att det rör sig om endast tillfälligt rastande fåglar.

Enkelbeckasin *Gallinago gallinago*

Antal häckande par i Uppsala län: **1 700**

Länets andel av den svenska

populationen: **1 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Enkelbeckasinen häckar i anslutning till allehanda våtmarker såväl vid sjöar och sankängar som på mossar och myrar samt i vanliga skogskärr och på blöta hyggen. Arten har minskat kraftigt i landet sedan åtminstone mitten av 1970-talet, men den negativa utvecklingen planade ut under 1990-talet. Enligt standardrutterna har den dock sannolikt fortsatt att minska nu under början av 2000-talet (-1,12 %/år; ***). Utvecklingen i Uppsala län tycks överensstämma med den i landet i stort. Även här finns det en tendens till fortsatt nedgång (-1,2 %/år), men resultatet är inte statistiskt signifikant. Enkelbeckasinen är fridlyst i Sverige, men jagas i relativt stor omfattning i vinterkvarteren söder om oss. Enkelbeckasinen är tillbaka från vinterkvarteren och börjar patrullera av himlen tidigt på våren. Vissa år med gynnsamt väder kan detta ske redan vid mitten av mars, men normalt är april och nattfågelinventeringens period 2 den tid då flest enkelbeckasiner noteras. Med i snitt knappt 80 individer årligen så täcker Upplands 15 natruttrter in enkelbeckasinen på ett mycket bra sätt. Även på standardrutterna rapporteras arten i någorlunda antal (knappt 50 individer årligen

på våra 14 samt de 13 tillagda rutterna). Det ska dock påpekas att fördelningen är ganska ojämn och tittar man bara på Uppsala län så står en enda standardrutt för nästan alla observationer, nämligen den som går genom öppen myrmark i Florarna. Natrutterna kommer definitivt att ge ett betydligt bättre underlag för populationsövervakningen framöver.

Morkulla *Scopolax rusticola*

Antal häckande par i Uppsala län: **18 000**

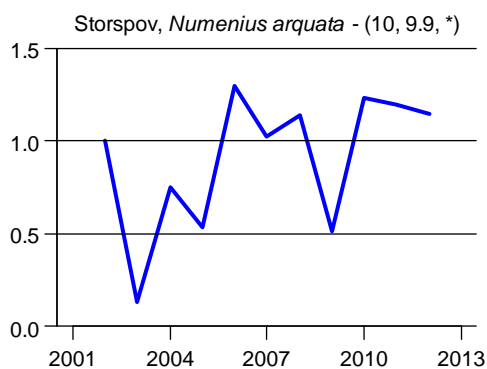
Länets andel av den svenska populationen: **3 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Morkullan kan milda vintrar övervintra hos oss i små antal, men det stora flertalet lämnar landskapet och återvänder först i mars, delvis beroende på väderläget. De uppmärksammas på sin typiska spelflykt främst under en kort period vid gryning och skymning, men vid starkt månljus och mot slutet av maj och juni även under en större andel av nattimmarna. Morkullan är med närmare 110 individer årligen den vanligaste icke-tättingen på natrutterna i Uppsala län vilket är att jämföra med endast i snitt 3,5 individer per år sedan 2002 på de 27 standardrutter som igår i den här rapporten. Natrutterna kommer med andra ord att ge helt nya möjligheter att följa denna vanliga, välspridda och utpräglade skogsfågel som dessutom är mycket svår att inventera på annat sätt.

Storspov *Numenius arquata*

Antal häckande par i Uppsala län: **200**

Länets andel av den svenska populationen: **2 %**

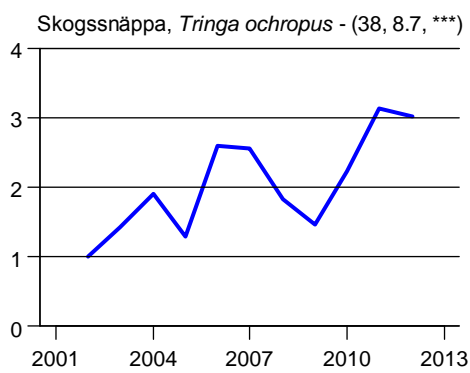
Listad i Svenska rödlistan 2015: Ja (NT – Nära hotad)

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Storspoven var enligt litteraturen en tämligen allmän häckfågel i länet under 1800-talet, men minskade snabbt under förra århundradet som en följd av att blöta starr- och ängsmader utdikades i stor omfattning. Nedgången fortsatte ända in på 1980-talet, men planade sedan ut. Inom ett 51 km² stort jordbruksområde strax sydost om Uppsala, ökade dock antalet par under perioden 1985-1994 (Tjernberg 1996). Numera påträffas häckande par främst i jordbruksbygden, men enstaka par

finns även på skärgårdsöar, myrar och utdikade sjöar. Arten är nu nere på så pass låga nivåer att endast få individer noteras på både standard- och nattdrutterna. Standarddrutterna berättar om en fortsatt nedgång (-2,19 %/år) i landet under inledningen av detta århundrade, ett resultat som är statistiskt säkerställt. För Uppsala läns del visar standarddrutterna istället på en signifikant ökning (+9,9 %/år / $p < 0,05$), men totalantalet registrerade individer är litet och svängningarna mellan åren avsevärda. Även om arten tycks öka är den framtida utvecklingen osäker och det finns anledning att hålla storspoven under uppsikt.

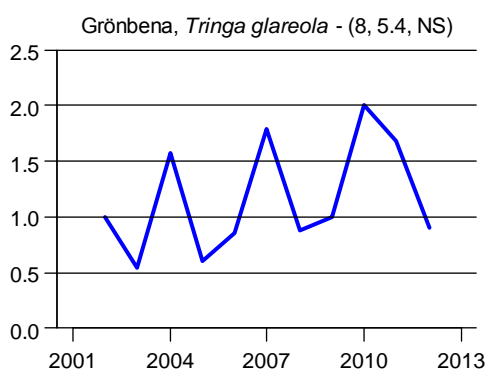
Skogssnäppa *Tringa ochropus*

Antal häckande par i Uppsala län: **1 800**
 Länets andel av den svenska populationen: **4 %**
 Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
 Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Skogssnäppan häckar i anslutning till sjöar och våtmarker i skogsmark över hela landet. I motsats till flertalet andra arter vadare i södra Sverige är populationsutvecklingen positiv vilket standarddrutterna klart visar. Arten har ökat signifikant (+3,41 %/år) i landet och trenden är i hög grad statistiskt säkerställd ($p < 0,001$). Att skogssnäppan har klarat sig bättre än andra vadare i södra Sverige beror kanske på biotopvalet. Det är i första hand de öppna biotopernas vadararter som har haft en negativ utveckling i Götaland och Svealand. Även i Uppsala län har arten ökat starkt under den aktuella tidsperioden. Resultaten från våra standarddruttrar visar på en än kraftigare ökning (+8,7 %/år) och utvecklingen är även här statistiskt signifikant ($p < 0,001$). Att skogssnäppan har ökat är något som fågelintresserade som vistas i skogsmark tycker sig att ha sett under sitt vardagliga skådande.

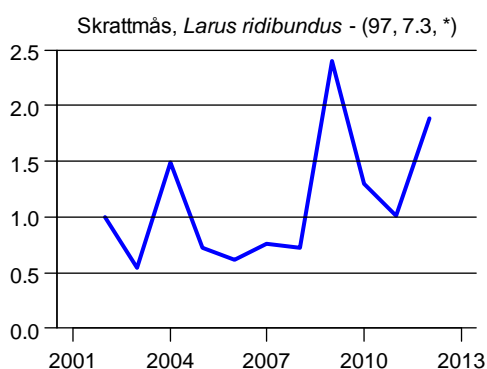
Grönbena *Tringa glareola*

Antal häckande par i Uppsala län: **75**
 Länets andel av den svenska populationen: **<1 %**
 Listad i "Svenska rödlistan" 2010: Nej
 Listad i "Fågeldirektivets" bilaga 1: Ja

Grönbenan är en vanlig häckfågel på myrar och vid sjöar i hela Norrland, men förekomsten i Uppsala län är svag. De få par som finns häckar i första hand på myrar i den norra delen av länet, till exempel Florarna. Efter att ha varit en tämligen allmän häckfågel i länet på 1800-talet (Tjernberg 1996), minskade arten kraftigt under 1900-talet. Den uppländska stammen (Uppsala län) uppskattades i början av 1990-talet till cirka 75 par (Arvidsson m.fl. 1992). SFT:s punktrutter redovisar ett stabilt bestånd i landet sedan slutet av 1970-talet. Resultatet av standardrutternas visar att arten tycks ha haft ett positivt mönster i Uppsala län under åren 2002-2012 (+5,4 %/år), men trenden är inte signifikant. Resultatet är sannolikt mest en följd av urvalet av standardrutter i denna beräkning. Att så många som 91 individer har registrerats 2002-2012 är en följd av att grönbenor från standardrutter i angränsande län i väster och norr finns med. Här är arten vanligare än i Uppsala län. Framtidsutsikterna för grönbenan som häckfågel i länet förefaller inte heller särskilt positiv. De öppna myrar som arten häckar på växer igen i rask takt.

Skrattmåsar *Larus ridibundus*

Antal häckande par i Uppsala län: **8 000**

Länets andel av den svenska

populationen: **8 %**

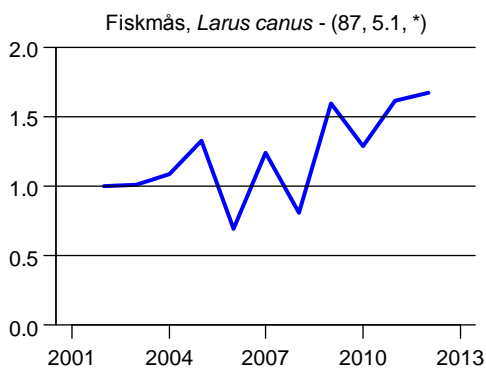
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Skrattmåsen var fram till mitten av 1970-talet en tämligen vanlig häckfågel i Uppsala län. Stora kolonier fanns i flera Mälarvikar, men även i vegetationsrika slättsjöar. Mindre kolonier förekom även i andra sjöar, på myrar samt på öar längs kusten. Mot slutet av 1970-talet minskade skrattmåsen mycket kraftigt. Särskilt påtagligt var detta förlopp i slättsjöar där tidigare stora kolonier plötsligt försvann. Förekomsten av häckande skrattmåsar längs kusten minskade inte alls i samma utsträckning som den gjorde i insjöarna och antalet häckande par i denna miljö är idag större än vad den tidigare har varit. Under senare tid har nyetablering av skrattmåskolonier ägt rum i sjöar och Mälarvikar som varit föremål för restaureringsåtgärder. Dessa kolonier har snabbt blivit stora med tresiffriga, ibland fyrsiffriga, antal häckande par. Vid kustinventeringen 2002-2003 registrerades cirka 2000 par längs länets kust. Även om antalet kolonier i länet fortfarande är få, är det ändå många skrattmåsar i omlopp i odlingsbygden och standardrutternas visar på en signifikant ökning av antalet registrerade individer (+7,3 %/år; $p < 0,05$). Det är svårt att säga någonting om huruvida antalet häckande par

verkligen har ökat så mycket eller om resultatet mest beror på en ökad förekomst av icke häckande individer som drar runt i länet. Antalet bokförda skrattnåsar varierar en hel del mellan åren och kanske beror det i första hand på årliga fluktuationer i utbudet av icke häckande individer.

Fiskmåsar *Larus canus*

Antal häckande par i Uppsala län: **7 000**

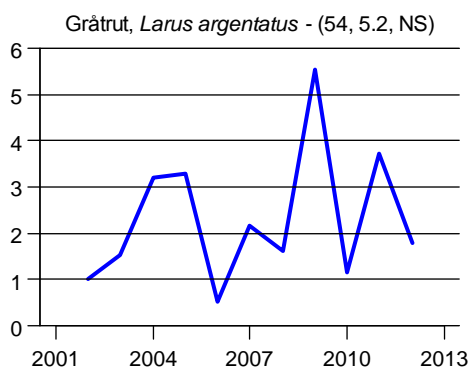
Länets andel av den svenska populationen: **7 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Merparten av länets sju tusen häckande par fiskmåsar påträffas längs kusten och resterande i huvudsak i våra sjöar, även i näringsfattiga skogssjöar. Ett mindre antal häckar i andra miljöer, till exempel i samhällen (på tak av industrier) och på åkerholmar i ren jordbruksbygd. Efter en nedgång i det häckande beståndet i landet som helhet under 1980-talet stabiliserades beståndet på en lägre nivå. Standardrutterna visar inga signifikanta förändringar efter 2002 (-0,74 %/år; NS). I Uppsala län har fiskmåsen ökat signifikant efter 2002 (+5,1 %/år; $p < 0,05$) så till vida att antalet inräknade individer på standardrutterna har växt. Huruvida detta speglar en reell ökning i det häckande beståndet eller om det är fler icke häckande fåglar som drar runt i odlingsbygden är osäkert. Fiskmåsens häckande bestånd i länet speglas troligen inte särskilt väl av denna inventeringsform.

Gråtrut *Larus argentatus*

Antal häckande par i Uppsala län: **1 700**

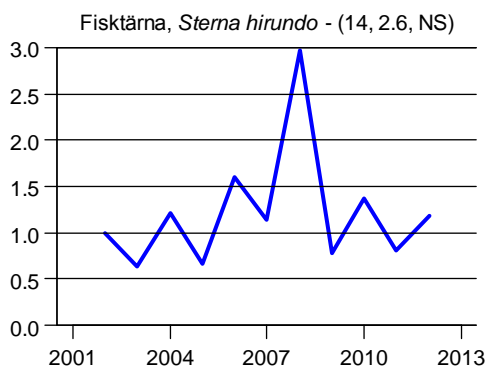
Länets andel av den svenska populationen: **3 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Ja (VU – Sårbar)

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Uppsala läns gråtrutar häckar till övervägande delen vid kusten (1400 par 2002-2003), men finns också i Dalälven, Mälaren och i ett fåtal andra sjöar. Arten har minskat stadigt sedan 1970-talet. Standardrutterna i landet visar att nedgången är statistiskt säkerställd (-3,89 %/år; $p < 0,001$) och gråtruten är numera rödlistad som "Sårbar". En orsak bakom den negativa beståndsutvecklingen anses vara en förbättrad avfallshantering, det vill säga sämre tillgång på lättillgänglig föda. Ett försämrat fiske vid kusten innebär även det mindre föda. Standardrutterna i Uppsala län visar istället på en antydd positiv utveckling (+5,2 %/år), men denna är inte signifikant. Det är stora skillnader i antal räknade individer mellan åren. Det finns skäl att tro att de individer som registrerats på rutterna i första hand inte är häckande fåglar och inventeringsformen speglar därför inte det häckande beståndet i länet på ett bra sätt.

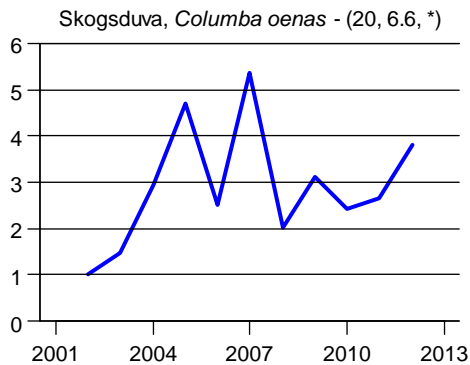
Fisktärna *Sterna hirundo*

Antal häckande par i Uppsala län: **1 200**
 Länets andel av den svenska populationen: **5 %**
 Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
 Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Ja

Fisktärnan förekommer som häckande såväl längs kusten som i inlandet, men majoriteten av länets häckande par påträffas i den förra biotopen. Flertalet av de fisktärnor som häckar i länets sötvatten finns i Mälaren, men arten häckar även i andra sjöar. Det nationella inlandsbeståndet har varit relativt stabilt under perioden 1985-2000, men därefter har, enligt standardrutterna, beståndet ökat med i genomsnitt +3,1 %/år och utvecklingen är statistiskt säkerställd ($p < 0,001$). Även i Uppsala län har antalet individer som räknats på standardrutterna ökat 2002-2012, med +2,6 %/år, med den eventuella uppgången här är inte statistiskt säkerställd. För en art som i första hand häckar vid kusten och i vissa sjöar är denna inventeringsform inte den bästa för att erhålla ett säkert resultat. Antalet registrerade individer är därtill få.

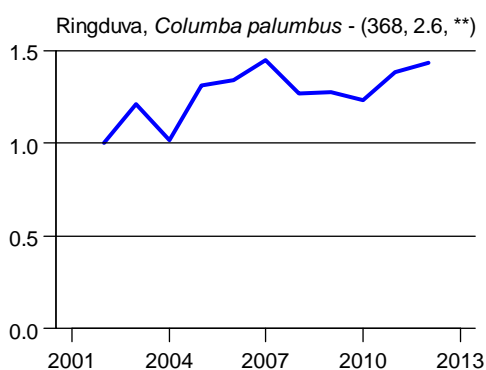
Skogsduva *Columba oenas*

Antal häckande par i Uppsala län: **600**
Länets andel av den svenska populationen: **5 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Skogsduvan påträffas i första hand i löv- och blandskogar i anslutning till odlingsbygd. Den kan också häcka i glesa, grovstammiga tallbestånd samt i kvarlämnade aspar på hyggen. För sin häckning kräver den gamla bohål efter spillkråkan, men den kan också häcka i holkar. Arten minskade mycket kraftigt i landet under 1980-talet och fram till mitten av 1990-talet, inte minst i Uppsala län. Därefter stabiliserades beståndet och standardrutterna i landet visar på en ökning fram till idag, en uppgång med +2,63 %/år, en trend som är statistiskt signifikant ($p < 0,001$). Utvecklingen i Uppsala län tycks ha varit än bättre än i landet i stort. Det innebär att arten har ökat rejält under början av 2000-talet, med i genomsnitt +6,6 %/år, och förändringen är även här statistiskt säkerställd, om än på en lägre nivå ($p < 0,05$). Denna förändring är något som också är uppenbar i den spontana fågelrapporteringen. Det är givetvis positivt att skogsduvan ökar, men vi har långt kvar innan vi, förhoppningsvis, åter kan se så stora flockar som vi tidigare kunde se under flyttperioderna.

Ringduva *Columba palumbus*

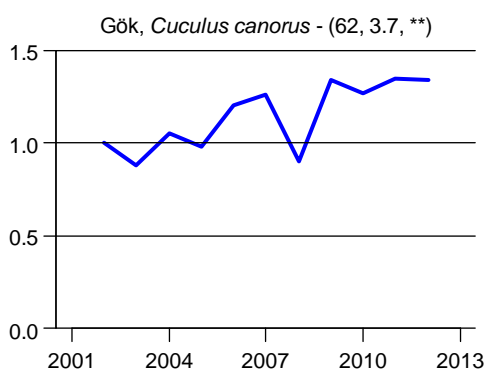

Antal häckande par i Uppsala län: **49 000**
Länets andel av den svenska populationen: **5 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Ringduvan är en mer eller mindre vanlig häckfågel i alla typer av skogar och den finns i hela länet. Den har under senare tid börjat häcka allt närmare inpå

människan och finns numera ofta i städer och samhällen. Inflyttningen till den urbana miljön pågår fortfarande. Standardrutterna visar att arten har ökat i landet sedan 2002 (+1,9 %/år) och utvecklingen är signifikant. Varför den har ökat är oklart, men minskad jakt är sannolikt en bidragande orsak liksom ett för arten gynnsammare klimat och jordbruk. Arten har ökat även i Uppsala län. Standardrutterna visar på en uppgång med i genomsnitt +2,6 %/år, en utveckling som även den är statistiskt säkerställd ($p < 0,01$).

Gök *Cuculus canorus*

Antal häckande par i Uppsala län: **1 200**
 Länets andel av den svenska populationen: **2 %**
 Listad i Svenska rödlistan 2010: Nej
 Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Göken är väl spridd över hela länet och förekommer som häckande i de mest skiftande biotoper. Arten var tidigare tämligen allmänt förekommande, men minskade rejält i landet från och med åtminstone mitten av 1970-talet fram till millenniumskiftet. Därefter har trenden vänt och standardrutterna visar nu på en positiv utveckling som därtill är signifikant (+1,46 %/år; $p < 0,001$). Vad som låg bakom den tidigare nedgången är omöjligt att säga, men det ligger närmast till hands att främst söka orsakerna utanför landets gränser. Känslan har varit att göken har ökat också i Uppsala län under senare tid och länets standardrutter visar att det tycks vara så. Resultatet visar på en statistiskt säkerställd uppgång ($p < 0,01$) och i genomsnitt tycks den ha ökat något mer än i landet i stort, med +3,7 %/år under perioden 2002-2012. Kan den nutida ökningen möjligen bero på att gökens värdarter (de som får ta se till att gökens avkomma kommer på vingarna) också har haft positiva beståndsutvecklingar? Göken är en art som även visat sig tackas in bra på nattrutterna och data härifrån kommer definitivt att bidra till att stärka materialet från standardrutterna framöver.

Berguv *Bubo bubo*

Antal häckande par i Uppsala län: **13**
 Länets andel av den svenska populationen: **3 %**
 Listad i Svenska rödlistan 2015: Ja (VU – Sårbar)
 Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Ja

Denna vår största uggle är som spelaktivast tidigt på vårvintern, och troligen tystnar många hanar redan till senare delen av mars (period 1) och april (period 2). Arten är utpräglat nattaktiv och har registrerats vid enstaka tillfällen på nattrutterna, men med nuvarande numerärer är den troligen för ovanlig för att kunna följas på ett bra sätt med denna inventeringsmetod. Inget tyder på att denna bedömning kommer att förändras i närtid. En sammanställning av berguven status i landskapet (Douhan FiU 1/2010) pekar snarare på en fortsatt vikande trend för berguven. Orsakerna till detta är inte helt klara, men säkerligen flera.

Sparvuggla *Glaucidium passerinum*

Antal häckande par i Uppsala län: **1 000**
Länets andel av den svenska populationen: **5 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Ja

Sparvugglan är tillsammans med kattugglan vår klart vanligaste uggle, men är specialiserad på småfåglar och därmed inte i samma utsträckning nattaktiv. Revirlätet låter den höra under vårvintern under de korta perioderna vid skymning och gryning (även om det under vissa nätter med starkt månsken kan bli utökad aktivitet under andra tider). Antalet individer som registreras på nattrutterna är av denna anledning relativt sett få, 7,8 ex per år totalt i Uppsala län, men antalet bör räcka för att kunna följa trenden för arten framöver. Av naturliga skäl är sparvugglan mycket sällsynt i protokollen från standardrutterna.

Kattuggla *Strix aluco*

Antal häckande par i Uppsala län: **900**
Länets andel av den svenska populationen: **5 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Kattugglan uppskattas vara ungefär lika talrik som sparvugglan i vårt landskap, men registreras med nästan tio gånger fler individer på nattrutterna eftersom den kan höras i princip hela nätterna. Utöver revirlätet är det ofta som arten dessutom uppmärksammas på sina kontakt- och varningslåten. Även tiggande ungpullar är ofta ljudliga och kan höras in i juni. Dessa noteras även separat på nattrutterna med målet att på sikt kunna följa häckningsframgången. Vi vet att många ugglearter väljer att inte häcka vissa år med dålig födotillgång, utan att de vuxna fåglarna för den skull försvinner eller far påtagligt illa. Som en utpräglat nattaktiv fågel är även kattugglan mycket fåtalig på standardrutterna.

Slaguggla *Strix uralensis*

Antal häckande par i Uppsala län: **370**

Länets andel av den svenska populationen: **14 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Ja

Slagugglan har i Uppland en särställning eftersom en så pass stor andel av rikets population beräknas finnas här. Arten har gynnats av ett utökat hyggesbruk i kombination med omfattande holkuppsättningar, men de senaste åren verkar utvecklingen ha stagnerat eller snarare gått tillbaka. Orsakerna till detta är inte fastställt. På nattrutterna är slagugglan med sina knappt 40 individer rapporterade årligen ett av de bästa exemplen på en art som i princip saknas på standardrutterna samtidigt som det finns mycket goda förutsättningar för att följa framtida trender med hjälp av nattrutterna.

Hornuggla *Asio otus*

Antal häckande par i Uppsala län: **350**

Länets andel av den svenska populationen: **4 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

De flesta hornugglor lämnar landskapet under vintern, speciellt under år med långdragen kyla och/eller dålig tillgång på mat. Arten är ganska tystlåten och revirlätet hörs inte alls lika långt som hos de flesta andra ugglorna, detta gör att antalet rapporterade fåglar är relativt litet på nattrutterna. Liksom hos kattugglan så är ungpullarna ljudliga under maj–juni när de flugit ur boet och tigger mat från föräldrarna. Även om de inräknade antalet individer och kullar per år är lågt kommer det sannolikt gå bra att följa hornugglans utveckling i länet framöver genom nattrutterna.

Pärluggla *Aegolius funereus*

Antal häckande par i Uppsala län: **150**

Länets andel av den svenska populationen: **<1 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Ja

2013 var ett mycket bra år för pärlugglan i Uppland med hela 24 spelande individer. På grund av de extremt stora mellanårsvariationerna är pärlugglan svår att utvärdera under kortare tidsperioder och är därmed ett av de bästa exemplen på en art där vi behöver lite is i magen innan vi kan uttala oss om vad det finns för

möjligheter i framtiden. I nuläget ser det dock rimligt ut att vi fortsättningsvis ska kunna följa artens utveckling i länet med nattrutterna.

Nattskärra *Carprimulgus europaeus*

Antal häckande par i Uppsala län: **200**

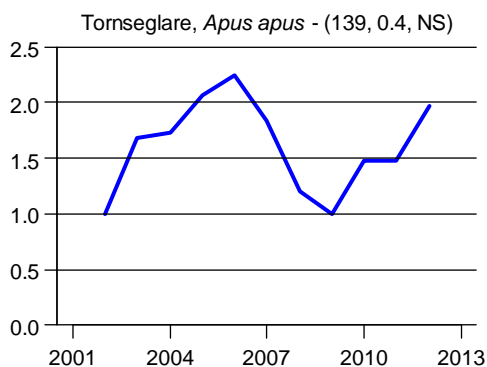
Länets andel av den svenska populationen: **3 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Ja

Nattskärnan är starkt knuten till talldominerad öppen skog med torr och sandig jordmån gärna med inslag av hållmarker. Fågeln spelläte hörs långt och är tydligt koncentrerat till den mörkaste tiden runt midnatt. Arten noteras med andra ord inte alls på standardrutterna. Även om nattskärnan inte är vanlig heller på nattrutterna så bör metoden kunna bidra till att följa åtminstone medelstora populationsförändringar framöver. Nattskärnan anses allmänt ha haft ett par bra år bakom sig med betydligt fler spontanrapporterade fåglar än tidigare under 2000-talet. Detta har setts också på nattrutterna där 2012–2013 är de två klart bästa åren (11 resp. 14 individer). Återstår att se om denna trend håller i sig.

Tornseglare *Apus apus*

Antal häckande par i Uppsala län:

14 000

Länets andel av den svenska populationen: **4 %**

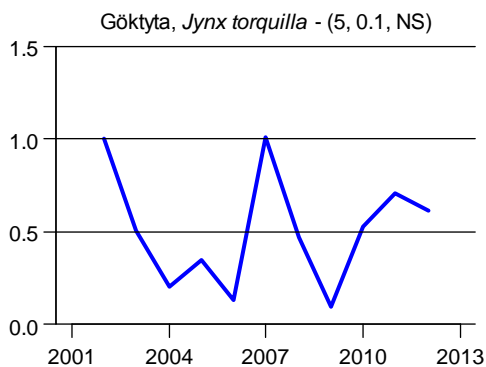
Listad i Svenska rödlistan 2015: Ja (VU – Sårbar)

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Tornseglaren är fortfarande allmänt förekommande i jordbruksbygden i hela länet, men inventeringar har visat att arten har minskat kraftigt under de senaste trettio åren. Nedgången är av en sådan omfattning att den numera är rödlistad i kategorin ”Sårbar”. Det är svårt att hitta någon säker förklaring till den negativa trenden, åtminstone här i vår del av världen. En bidragande orsak kan dock vara en tilltagande brist på lämpliga boplatser. Tornseglarna häckar gärna under tegelpannor och när dessa ersätts av andra material, försvinner ofta möjligheten för dem att häcka. Eventuellt negativa omständigheter i vinterkvarteren är inte kända. Standardrutterna i Uppsala län visar dock inte på någon nedgång nu i början av 2000-talet. Antalet registrerade individer ökade stadigt från 2002 till

2006, men gick sedan ned för att 2009 ligga på samma nivå som 2002. Därefter har antalet åter ökat fram till 2012. Sammantaget innebär det en i stort sett stabil förekomst under perioden (+0,4 %/år; NS).

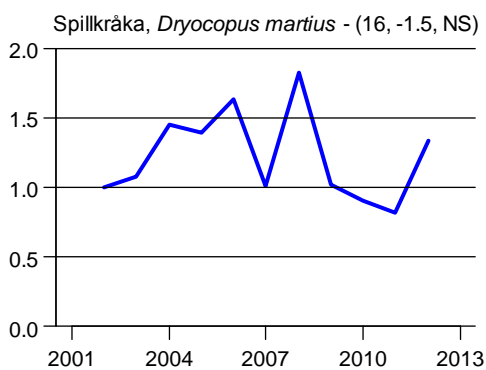
Göktyta *Jynx torquilla*

Antal häckande par i Uppsala län: **1 700**
 Länets andel av den svenska populationen: **7 %**
 Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
 Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Göktytan häckar sparsamt i löv- och blandskogar, gärna på igenväxande hyggen, men också i hagmarker med god tillgång på myror och förekomst av hålträd där den kan häcka. Efter att ha minskat kraftigt fram till mitten av 1990-talet, har nedgången planat ut och standardrutterna i landet visar att den sedan har ökat signifikant ($p < 0,001$), med +3,8 %/år. Den tidigare kraftiga minskningen gjorde att göktytan fram till 2015 var rödlistad, något som alltså ändrats i den senaste uppdateringen. För Uppsala län visar inte standardrutterna någon säkerställd trend. Antalet bokförda individer har varierat kraftigt mellan åren och utvecklingen för perioden i sin helhet indikerar att beståndet är stabilt (+0,1 %/år). Antalet registrerade göktytor under perioden är dock få.

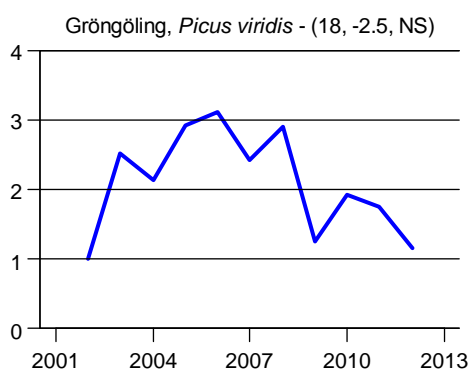
Spillkråka *Dryocopus martius*

Antal häckande par i Uppsala län: **850**
 Länets andel av den svenska populationen: **3 %**
 Listad i Svenska rödlistan 2015: Ja (NT – Nära hotad)
 Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Ja

Vår största hackspett häckar i alla typer av skogar, men kräver tillgång på träd, vanligtvis asp eller tall, med rejäla dimensioner i vilka den kan hacka ur sitt bohål. Den finns över hela landet där det finns skog. Det nationella beståndet var i stort sett stabilt fram till millenniumskiftet, men har sedan minskat signifikant (-2,18 %/år; $p < 0,001$) och mest i södra Sverige. Vad som ligger bakom den negativa trenden är okänt, men det ligger nära till hands att tro att det har något med det rationella skogsbruket att göra. Minskningen har lett till att spillkråkan rödlistades som "Nära hotad" 2015. Likaså för Uppsala län redovisar standardrutterna en tendens till negativ utveckling, även om den är något mindre (-1,5 %/år) och inte statistiskt säkerställd. Arten är fortfarande väl spridd i länets skogar, men det finns skäl att hålla den framtida utvecklingen under noggrann uppsikt.

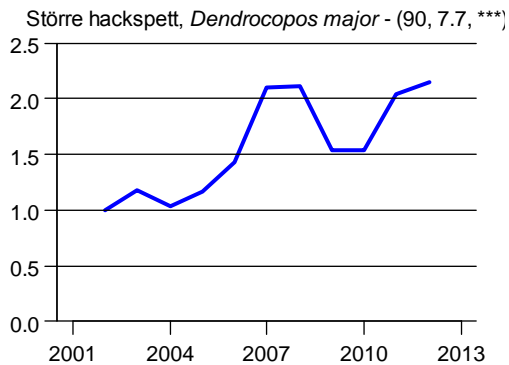
Gröngöling *Picus viridis*

Antal häckande par i Uppsala län: **1 800**
 Länets andel av den svenska populationen: **10 %**
 Listad i Svenska rödlistan 2015: Ja (NT – Nära hotad)
 Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Gröngölingen påträffas företrädesvis i löv- och blandskogar i anslutning till odlad mark med beteshagar och lövträdsdungar. Den förekommer även i mer homogena skogsbestånd, men är här mer fåtalig. Den häckar dock inte i rena barrskogar. Arten är en uttalad stannfågel och finns i sitt revir året runt där den till stor del lever av myror. Beståndsutvecklingen i landet har varit negativ från 1970-talet. Detta är något som även standardrutterna visar (-3,5 %/år) för hela landet och trenden är signifikant. Precis som när det gäller spillkråkan rödlistades gröngölingen 2015 i kategorin "Nära hotad". Utvecklingen i Uppsala län är kanske inte lika negativ som för landet i sin helhet. Även om trenden inte är statistiskt säkerställd visar resultaten av våra standardrutter på en negativ riktning med -2,5 %/år under den aktuella tidsperioden. Vad den negativa populationsutvecklingen beror på är oklart, men dagens omfattande röjning av lövträd i barrskog och utbredning av tät granskog i tidigare mer varierade miljöer med inslag av jordbruk är till nackdel för arten.

Större hackspett *Dendrocopos major*

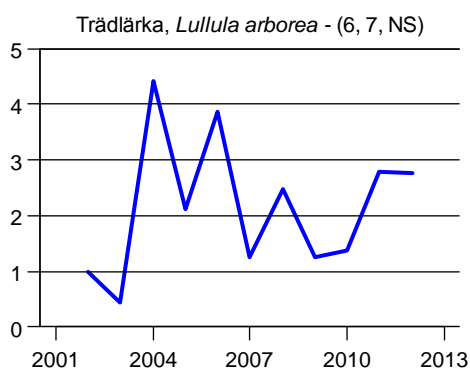

Antal häckande par i Uppsala län: **6 000**
Länets andel av den svenska populationen: **3 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Den större hackspetten häckar allmänt i hela länet och påträffas i alla typer av skogar. Beståndet varierar i storlek beroende på tillgången på granfrön, inte bara i landet utan även utanför Sveriges gränser. Under höstar med dålig tillgång på föda i nordost sker invasionsflyttningar från dessa trakter och mängder av större hackspettar vandrar in i landet. Många stannar kvar för att häcka påföljande vår om utbudet av föda är god. Detta bidrar till att förekomsten av större hackspett varierar med relativt stora svängningar. Den långsiktiga trenden visar dock på ett genomsnittligt stabilt bestånd i landet. Resultatet av standardrutterna ger en mer positiv bild av utvecklingen nu i början av 2000-talet, en signifikant ökning ($p < 0,001$) med $+4,8 \text{ %/år}$. Generellt så har det under senare år gått bra för granfröätare. Detta kan ha med klimatförändring att göra. Granens frösättning är numera mer regelbundet god vilket gör att de markanta skillnader som tidigare fanns mellan enskilda år inte längre är lika tydliga.

Resultatet av standardrutterna för Uppsala län visar inte på några markanta fluktuationer i antal mellan åren och trenden är även här signifikant positiv med en ännu större registrerad ökning, i genomsnitt $+7,7 \text{ %/år}$ ($p < 0,001$) under perioden 2002-2012. Det innebär att beståndet i länet skulle ha fördubblats under dessa år.

Trädlärka *Lullula arborea*

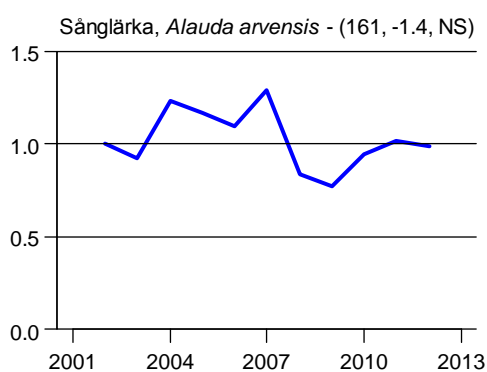

Antal häckande par i Uppsala län: **1 000**
Länets andel av den svenska populationen: **7 %**
Listad i "Svenska rödlistan" 2010: Nej
Listad i "Fågeldirektivets" bilaga 1: Ja

Trädlärkan var tidigare en sparsamt till tämligen allmänt förekommande häckfågel i länet. Den påträffades i anslutning till öppningar, till exempel mindre inägor, i glesa barr- och blandskogar, men minskade kraftigt kring mitten av 1900-talet. Arten ökade något med början under 1970-talet, kanske en följd av att den då började etablerade sig på hyggen som hade blivit allt mer vanligt förekommande. Även grustäkter, omställningsåkrar och trädor drar till sig häckande par. Om vi ser till resultaten av de fria punktrutterna karaktäriseras trädlärkans uppträdande av mycket stora svängningar mellan åren, men den långsiktiga trenden har varit signifikant positiv, mest som en följd av en kraftig uppgång under 1990-talet. I början av 2000-talet har uppgången planat ut vilket även standardrutterna i landet har visat (+0,46 %/år; NS). Antalet registrerade individer har varierat rejält mellan åren även i Uppsala län, men trenden tycks ändå ha varit positiv (+7,0 %/år), även om den inte är statistiskt säkerställd. Känslan hos fågelintresserade i länet är dock att arten kanske har minskat under de allra senaste åren.

Runt midsommar, när det är dags för andrakullen, kan arten höras sjunga runt midnatt. Enstaka noteringar har gjorts på natrutterna hos oss, men arten får nog ses som lättare att höra i april-maj då den snarare sällar sig till den ordinarie sångfågelkören under morgonen och på dagtid. Känslan av de senaste årens minskning i landskapet kan faktiskt möjligen bekräftas i materialet från natrutterna, 2008–2010 hördes 3–4 individer årligen medan de tre senaste åren bara gett ett enda exemplar, men data är förstås i tunnaste laget för att säga något säkert. Sammantaget är trädlärkan i nuläget lite för ovanlig på natrutterna för att annat än stora populationssvängningar ska kunna detekteras framöver.

Sånglärka *Alauda arvensis*

Antal häckande par i Uppsala län:

55 000

Länets andel av den svenska populationen: **7 %**

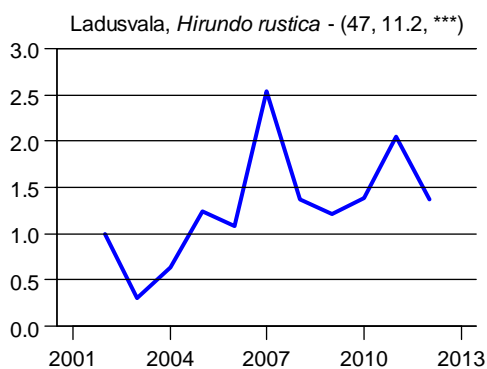
Listad i Svenska rödlistan 2015: Ja (NT – Nära hotad)

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Sånglärkan förekommer fortfarande tämligen allmänt till allmänt i länets jordbruksbygder. SFT:s punktrutter visar att arten har haft en negativ trend sedan mitten av 1970-talet, i genomsnitt -1,8 %/år, och nedgången är statistiskt säkerställd ($p < 0,001$). Även standardrutterna redovisar en minskning (-1,66 %/år; $p < 0,001$) under senare år. Situationen anses så allvarlig att sånglärkan numera är rödlistad i kategorin "Nära hotad". Huvudskälet till den negativa trenden är

sannolikt ett allt mer rationellt skött jordbruk, vilket inkluderar nedläggning av jordbruk i små- och mellanbygder. Stora arealer med ett enda sädeslag samt intensiv ogräs- och insektsbekämpning missgynnar i hög grad arten. Resultatet av standardrutterna i länet visar på en negativ tendens även här, men den är måttlig (-1,4 %/år) och inte signifikant. Åkrar i träda och försök att få jordbrukarna att lämna små ytor osådda i spannmålsåkrarna, så kallade lärkrutor, är faktorer som gynnar sånglärkan.

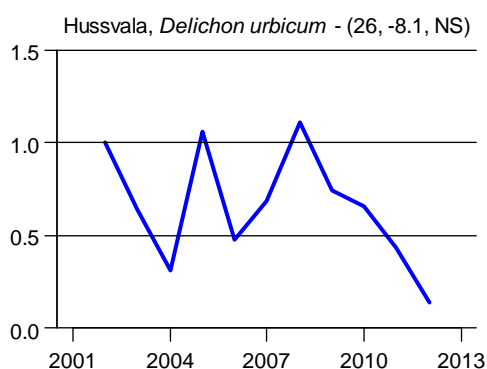
Ladusvala *Hirundo rustica*

Antal häckande par i Uppsala län: **9 000**
 Länets andel av den svenska populationen: **5 %**
 Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
 Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Ladusvalan häckar i anslutning till jordbruksmark i hela länet och påträffas gärna vid bebyggelse där den bygger sitt bo, ofta inne i en lada eller annan byggnad. Om vi ser till resultaten från de fria punktrutterna tycks beståndet ha varit stabilt sedan 1970-talet. Färre mjölkkor har missgynnat arten, men detta kanske har uppvägs av alla de ridhästar som istället tillkommit. Resultatet av standardrutterna visar på en svagt positiv trend sedan slutet av 1990-talet (+1,13 %/år), en uppgång som är statistiskt säkerställd ($p < 0,05$). Standardrutterna i Uppsala län ger en betydligt mer positiv bild av utvecklingen under perioden 2002-2012. Antalet registrerade individer har i genomsnitt ökat med +11,2 %/år och förändringen är statistiskt säkerställd ($p < 0,001$). En så kraftig uppgång av det häckande beståndet skulle innebära en tredubbling av antalet häckande par vilket är osannolikt. Antagligen är ladusvalan ett bra exempel på en art där långsiktighet i inventeringsinsatserna kommer att ge en mer rättvisande bild av utvecklingen.

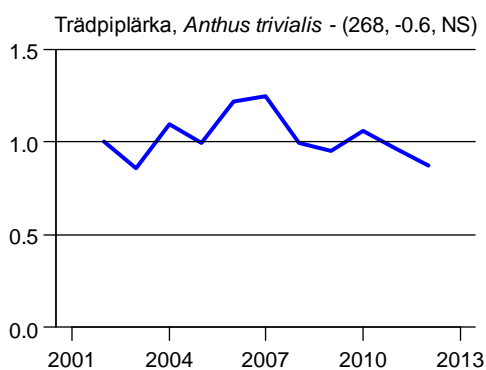
Hussvala *Delichon urbica*

Antal häckande par i Uppsala län: **4 000**
 Länets andel av den svenska populationen: **4 %**
 Listad i Svenska rödlistan 2015: Ja (VU – Sårbar)
 Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Även hussvalan häckar tämligen allmänt i länet. Den påträffas inte bara i jordbruksbygden utan även i samhällen och längs kusten. Hussvalan häckar i kolonier eller med enstaka par på byggnader. Balkar under broar används ofta och det händer att de bygger sina bon på bilfärjor mellan öar vid kusten. Arten har, i motsats till ladusvalan, haft en fortlöpande negativ trend i landet sedan åtminstone 1970-talet (-2,9 %/år). Denna utveckling är statistiskt säkerställd ($p < 0,001$). Standardrutterna i Uppsala län antyder att hussvalan har minskat kraftigt även här (-8,1 %/år), men det är stora skillnader i antal registrerade individer mellan åren och utvecklingen är inte signifikant. Trenden efter 2008 tycks ha varit starkt negativ och det är något som många tycker sig ha iakttagit utan att ägna sig åt inventeringar. Frågan är var vi ska söka orsakerna till varför hussvalan av allt att döma minskar: som följd av bostadsbrist under sommarhalvåret eller problem i Afrika under övervintringen?

Trädpiplärka *Anthus trivialis*

Antal häckande par i Uppsala län:

50 000

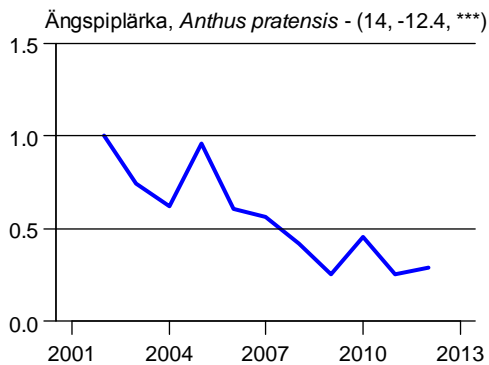
Länets andel av den svenska populationen: **2 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Trädpiplärkan förekommer mer eller mindre allmänt i länet och häckar i alla typer av skogar. Den påträffas företrädesvis i glesa skogar, på hyggen och på tallmossar. De fria punktrutterna visar en negativ trend fram till början av 1990-talet och sedan ett mer stabilt bestånd för landet som helhet. Standardrutterna visar å andra sidan att arten har ökat signifikant i landet ($p < 0,001$) sedan slutet av 1990-talet (+0,76 %/år). För Uppsala läns del kan man inte se någon entydig trend. Trenden har en svagt negativ riktning (-0,6 %/år), men utvecklingen är inte statistiskt säkerställd. Det finns dock ingenting som talar mot resultatet av standardrutterna.

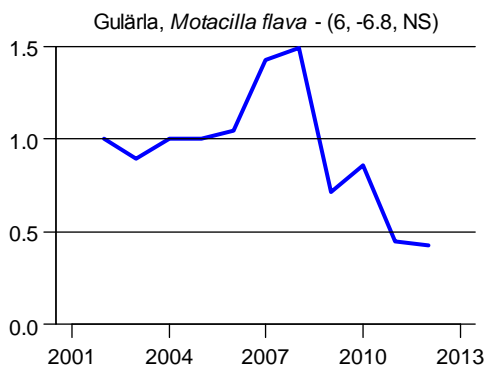
Ängsplärka *Anthus pratensis*

Antal häckande par i Uppsala län: **4 500**
Länets andel av den svenska populationen: **<1 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Ja (NT – Nära hotad)
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

I motsats till trädpiplärkan häckar ängsplärkan på öppna marker i hela Uppsala län. Den påträffas i första hand på fuktiga ängsmarker, till exempel längs sjöstränder, i jordbrukslandskapet, men även på myrar och mossar. Arten har missgynnats av att dessa öppna biotoper växer igen och utvecklingen tycks fortfarande vara negativ i landet (-4,73 %/år; $p < 0,001$) nu under början av 2000-talet. Därför blev ängsplärkan rödlistad i kategorin "Nära hotad" under 2015. Standardrutterna i Uppsala län visar på en kraftigt negativ utveckling under senare år (-12,4 %/år) och den är signifikant ($p < 0,001$). En så stor nedgång innebär att två av tre ängsplärkor har försvunnit under perioden 2002-2012. Att arten tycks minska extra kraftigt i Uppsala län beror kanske på att den här till övervägande delen häckar på sankängar, en biotop som är under stark igenväxning. Det stora flertalet av landets alla ängsplärkor finns i fjällvärlden och på myrar i Norrland. Här har arten i ett längre perspektiv klarat sig betydligt bättre än i södra Sverige, men på kort sikt verkar ängspipen paradoxalt nog ha klarat sig bättre i jordbruksmiljö än i icke-jordbruksmiljö.

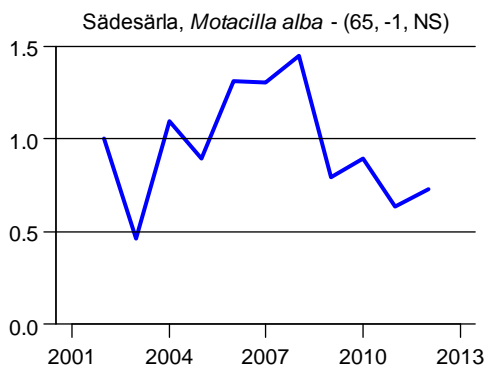
Gulärta *Motacilla flava*

Antal häckande par i Uppsala län: **1 000**
Länets andel av den svenska populationen: **<1 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Gulärulan förekommer i Sverige med två raser, en nordlig och en sydlig. I Uppsala län är det den sydliga rasen *flava* som häckar. Våra gulärulor häckar på kortbetade strandängar och andra fuktiga ängsmarker, men i sydligaste Sverige häckar idag huvuddelen av de sydliga gulärulorna på åkermark. Högst täthet finns där i den riktigt storskaliga åkerbygden. De fria punktrutterna visar på stora variationer mellan åren, men trenden efter 1975 har varit starkt negativ (-2,07 %/år) och utvecklingen också statistiskt säkerställd ($p < 0,001$). På standardrutterna har den sydliga gulärulan istället ökat kraftigt under senare år (+6,4 %/år, $p < 0,01$). Mer detaljerade inventeringar i Sydsverige visar att det går fortsatt dåligt på strandängarna men att beståndet på åkermark är det som ökat kraftigt. Utvecklingen är för övrigt densamma över hela Västeuropa. Standardrutterna visar för Uppsala läns del att beståndet här förefaller minska (-6,8 %/år), men att trenden inte är signifikant. Under åren 2002-2008 tycks inga stora förändringar ha skett, nedgången har ägt rum därefter. Vi ska dock vara medvetna om att antalet registrerade individer har varit få vilket påverkar tillförlitligheten i den beräknade trenden. Det är dock inte orimligt att tänka sig att beståndet verkligen har minskat då betad ängsmark blivit en allt ovanligare naturtyp i länet. Frågan är nu om en utveckling likt den längre söderut även är möjlig i Mälardalens slättbygder, det vill säga med en nyetablering i åkermark?

Sädesärula *Motacilla alba*

Antal häckande par i Uppsala län:

13 000

Länets andel av den svenska populationen: **3 %**

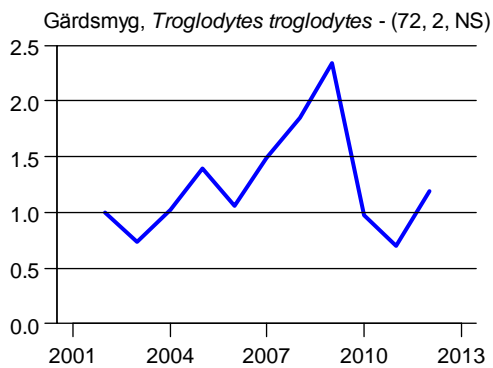
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Sädesärulan häckar allmänt i allehanda öppna biotoper i hela länet. Den är oskygg för oss människor och påträffas ofta nära inpå där vi bor. Boet byggs ofta på våra hus, till exempel under en tegelpanna, och den är en väl sedd gäst på våra gräsmattor. Även om den fortfarande är en vanlig fågel, har den, enligt de fria punktrutterna, minskat sedan 1970-talet (-1,1 %/år) och utvecklingen har varit signifikant ($p < 0,001$). Standardrutterna talar å andra sidan om en möjligen svagt positiv trend (+0,5 %/år), men den inte är statistiskt säkerställd. Standardrutterna i Uppsala län redovisar dock en möjligen svagt negativ trend även under tidsperioden 2002-2012 (-1,0 %/år). Det är dock rejäla skillnader i antal registrerade individer mellan åren och utvecklingen är inte signifikant. Arten

övervintrar i norra Afrika där omfattande jakt på småfåglar förekommer i en omfattning som kan tänkas påverka populationen.

Gärdsmyg *Troglodytes troglodytes*

Antal häckande par i Uppsala län:

10 000

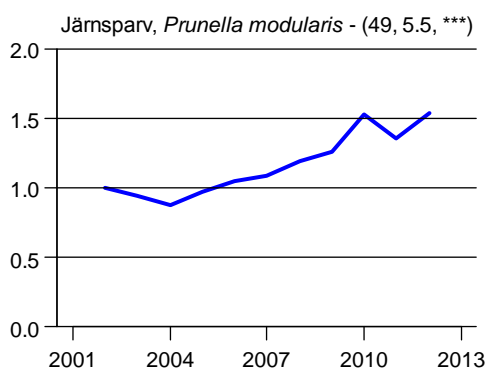
Länets andel av den svenska populationen: **2 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Arten häckar sparsamt till tämligen allmänt i såväl barr-, bland- som lövskog. Den påträffas företrädesvis i skog med tät undervegetation och gärna i fuktiga partier. Även färska hyggen med kvarlämnade högar av grenar är en miljö som drar till sig gärdsmygen. Arten har ökat i landet sedan 1970-talet, sannolikt mest en följd av ett allt varmare klimat. Stränga vintrar innebär stora tapp i beståndet, men gärdsmygen återhämtar sig snabbt tack vare stora ungfoklar. Resultatet av standardrutterna i Uppsala län visar klart hur känslig gärdsmygen är för hårda vintrar. Populationstrenden var starkt positiv fram till 2009, men sedan minskade beståndet kraftigt som en följd av två på varandra följande kalla och snörika vintrar. År 2011 var beståndet t.o.m. nere på en lägre nivå än 2002, men utvecklingen vände sedan åter uppåt då vintern 2011-12 var mer normal. Den långsiktiga trenden för perioden 2002-2012 var positiv (+2,0 %/år), men inte statistiskt säkerställd. Vi får vänja oss vid att arten kommer att variera kraftigt i antal beroende på vintrarnas karaktär.

Järnsparv *Prunella modularis*

Antal häckande par i Uppsala län:

15 000

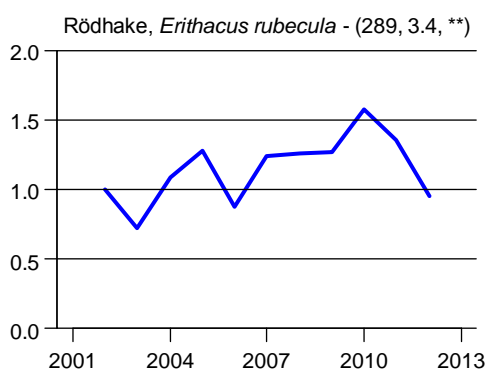
Länets andel av den svenska populationen: **2 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Järnsparven etablerade sig som häckande i Uppsala län först under 1900-talet, men förekommer numera tämligen allmänt i skogsmark, gärna yngre granskog, i hela länet. SFT:s punktrutter visar att arten tycks ha haft en topp i landet kring 1980, men att den sedan stadigt minskade fram till millenniumskiftet. För hela perioden 1975-2012 var det en minskning med i genomsnitt -2,9 %/år och den är statistiskt säkerställd ($p < 0,001$). Den negativa trenden bröts kring år 2000 och standardrutterna visar på en signifikant ($p < 0,001$) ökning i landet med +2,36 %/år. Likaså i Uppsala län har järnsparven ökat stadigt under den aktuella perioden, med så mycket som +5,5 %/år. Även här är trenden statistiskt säkerställd ($p < 0,001$). Av allt att döma trivs arten bra i våra skogar och inget annat är väl att vänta med tanke på den goda förekomsten av gran. Som kortdistansflyttare gynnas givetvis även den av milda vintrar.

Rödhake *Erithacus rubecula*

Antal häckande par i Uppsala län:

92 000

Länets andel av den svenska populationen: **2 %**

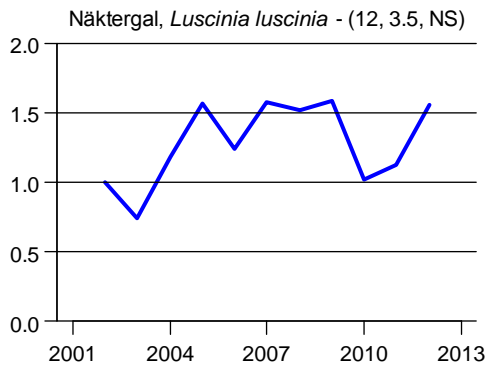
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Rödhaken häckar allmänt i alla typer av skogar, men också i trädgårdar och parker. Som kortdistansflyttare är den känslig för kalla och snörika vintrar. Efter flera milda vintrar i början av 2000-talet ökade arten stadigt och antalet individer som försökte övervintra i landet växte likaså. De fria punktrutterna visar att beståndet var i stort sett stabilt från 1970-talet fram till idag. Standardrutterna redovisar å andra sidan en signifikant ökning ($p < 0,001$) i landet som helhet, med i genomsnitt +1,6 %/år, sedan 2002. För Uppsala läns del visar standardrutterna att rödhaken har ökat med i genomsnitt +3,4 %/år under perioden 2002-2012 och uppgången är statistiskt säkerställd ($p < 0,01$). Beståndet har dock reducerats rejält efter 2010, sannolikt en följd av senare års mer normala vintrar med både kyla och mycket snö långt ner i vinterkvarteren. De senaste vintrarnas kyla och stora snömängder var särskilt ödesdiger för de många rödhakar som då försökte klara vintrarna på våra breddgrader.

Rödhaken sällar sig till trastkören i gryning och skymning och är därför en av de talrikare arterna också på nattrutterna. Som antyds ovan så kan arten följas bra med hjälp av standardrutterna, men nattrutterna kommer förstås att kunna komplettera data på ungefär samma sätt som för våra *Turdus*-trastar.

Näktergal *Luscinia luscinia*

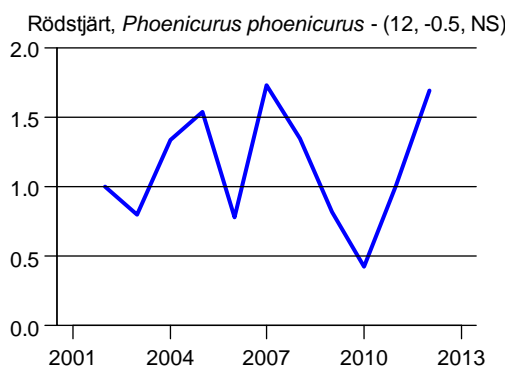

Antal häckande par i Uppsala län: **2 500**
Länets andel av den svenska populationen: **7 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Efter att tidigare ha varit en sällsynt häckfågel i de östra delarna av landet, ökade näktergalen snabbt från mitten av det förra århundradet och spred sig även mot väster. Den finns numera sparsamt till tämligen allmänt i lövskogar med tät undervegetation i hela Uppsala län, gärna längs sjöstränder, men också i fuktiga buskmarker. Enligt de fria punktrutterna har den dock minskat i landet (-2,6 %/år), särskilt sedan slutet av 1980-talet, och trenden är statistiskt säkerställd ($p < 0,01$). Standardrutterna ger dock en mer positiv bild av utvecklingen med ett stabilt bestånd sedan slutet av 1990-talet (-0,05 %/år). Näktergalen har vandrat in i landet från öster och arten har i Uppland ett av sina starkaste fästen. Kanske är det närheten till individrika populationer på andra sidan av Östersjön, men också den rika förekomsten av lämpliga biotoper, som gör att arten tycks ha klarat sig bättre i Uppsala län. Standardrutterna visar nämligen på en positiv utveckling av beståndet i länet med i genomsnitt +3,5 %/år under perioden 2002-2012. Trenden är dock inte statistiskt säkerställd.

Näktergalen sjunger som mest aktivt under dygnets mörka timmar och är med i snitt knappt 70 individer totalt per år därmed betydligt talrikare på nattrutterna. Denna inventering kommer därmed att kunna bidra till att påtagligt stärka data från standardrutterna framöver.

Rödstjärt *Phoenicurus phoenicurus*

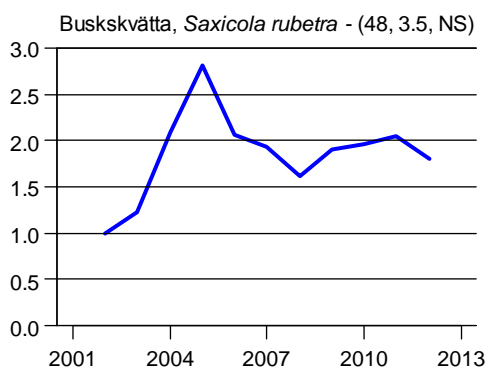

Antal häckande par i Uppsala län: **4 000**
Länets andel av den svenska populationen: **<1 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Rödstjärten häckar sparsamt i öppna barrskogar med tall som dominerande trädslag, gärna på hållmarker eller mossar, men även i äldre trädgårdar såväl på landsbygden som i samhällen. De fria punktrutterna visar att arten minskade kraftigt fram till mitten av 1980-talet, men att beståndet sedan stabiliserades på denna lägre nivå. Såväl punktrutterna som standardrutterna visar att rödstjärten tycks ha ökat i landet efter millenniumskiftet (+2,84 %/år) och att den positiva trenden är signifikant ($p < 0,001$). För Uppsala län tycks inte utvecklingen ha varit lika positiv under perioden 2002–2012. Beståndsutvecklingen i länet under den aktuella tidsperioden är i och för sig bara marginellt negativ (-0,5 %/år), men avviker ändå från den på rikspanet. Antalet registrerade individer varierar dock avsevärt mellan åren och förändringen är inte heller statistiskt säkerställd på länsnivå. Standardrutternas resultat strider mot uppfattningen hos vissa fågelintresserade att rödstjärten ändå har en positiv trend i Uppsala län, men detta kan möjligen beror på att arten kanske ökar i trädgårdsmiljö, men inte i skogsmark.

Det kan tyckas lite förvånande att rödstjärt registreras så pass fåtaligt på våra nattrutter i Uppsala län, färre än 2 individer totalt per år i snitt inklusive flera år med nollresultat, men arten är trots allt sparsamt förekommande hos oss och även om arten kan sjunga nattetid är den som mest aktiv under morgonen och på dagtid.

Buskskvätta *Saxicola rubetra*

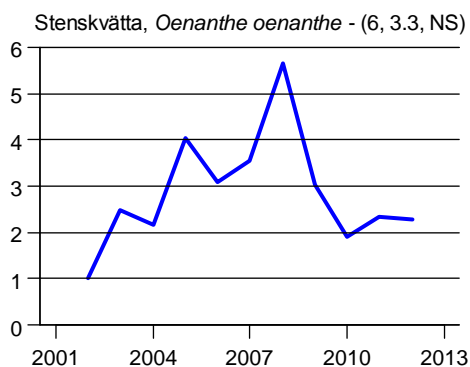

Antal häckande par i Uppsala län: **9 000**
 Länets andel av den svenska populationen: **4 %**
 Listad i Svenska rödlistan 2015: Ja (NT – Nära hotad)
 Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Buskskvättan häckar sparsamt till tämligen allmänt i öppna biotoper som strandängar, betesmarker och hyggen. Arten har haft en stadigt vikande trend i landet sedan åtminstone mitten av 1970-talet, i genomsnitt -1,5 %/år, och utvecklingen är statistiskt säkerställd ($p < 0,001$). Standardrutterna visar på en fortsatt negativ trend (-2,75 %/år) som är signifikant ($p < 0,001$). För Uppsala län visar standardrutterna istället en ökning med i genomsnitt +3,5 %/år under den aktuella perioden, men trenden är inte statistiskt säkerställd. Det är svårt att finna någon förklaring till varför utvecklingen i länet har varit mer positiv än i landet i stort nu under inledningen av 2000-talet.

Buskskvättan sjunger gärna nattetid. Knappt 40 buskskvättor årligen med en ganska liten mellanårsvariation på Uppsala läns nattrutter indikerar att arten kommer att kunna följas på ett bra sätt även på natrutterna. Data härifrån kommer att bidra till att stärka materialet avsevärt.

Stenskvätta *Oenanthe oenanthe*

Antal häckande par i Uppsala län: **3 000**

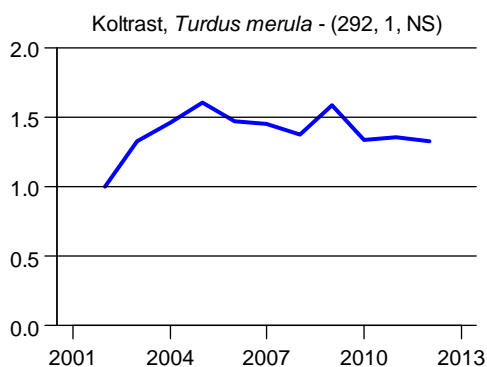
Länets andel av den svenska populationen: **1 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Stenskvättan är starkt bunden till öppna och torra biotoper. Den finns i södra Sverige företrädesvis i odlingsbygden, men också i skärgården och i ruderatmarker i anslutning till exempel industriområden. Den bygger vanligtvis sitt bo under stenar och påträffas därför ofta vid odlingsrösen och stenmurar. Stenskvättan har minskat signifikant i södra Sverige sedan 1970-talet (-2,4 %/år), men den negativa utvecklingen har planat ut under senare år. Standardrutterna visar inte på någon förändring sedan 2002 (-0,06 %/år; NS). Det ska påpekas att den absoluta majoriteten av Sveriges stenskvättor häckar i fjällmiljö. För Uppsala läns del visar standardrutterna istället på en tillväxt i beståndet, med +3,3 %/år under åren 2002-2012. Antalet registrerade individer är dock litet och skillnaden mellan åren dessutom stora. Uppgången är inte statistiskt säkerställd. Det finns dock ingenting som talar mot att arten skulle ha ökat i Uppsala län under senare tid.

Koltrast *Turdus merula*

Antal häckande par i Uppsala län:

70 000

Länets andel av den svenska populationen: **4 %**

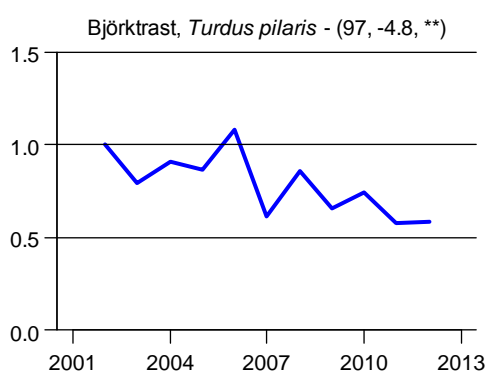
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Koltrasten häckar mer eller mindre allmänt i alla typer av skogar, men även i trädgårdar och parker. De fria punktrutterna visar en signifikant ökning ($p < 0,001$) av beståndet i landet sedan 1970-talet (+1,1 %/år), men att uppgången tycks ha planat ut efter millenniumskiftet. Likaså standardrutterna redovisar att populationen på riksnivå tycks ha varit stabil (-0,08 %/år) 2002-2012. För Uppsala läns del uppvisar standardrutterna en positiv utveckling (+1,0 %/år), men den är inte statistiskt säkerställd. Uppgången tycks ha ägt rum under åren fram t.o.m. 2005, därefter har beståndet legat på en jämn nivå. Positivt är för övrigt att de kalla vintrarna 2010-12 inte nämnvärt tycks ha påverkat det häckande beståndets storlek.

Liksom för övriga av våra skymningssjungande *Turdus*-trastar (det vill säga alla utom björktrast) kommer materialet från natrutterna att kunna komplettera standardrutterna.

Björktrast *Turdus pilaris*

Antal häckande par i Uppsala län:

15 000

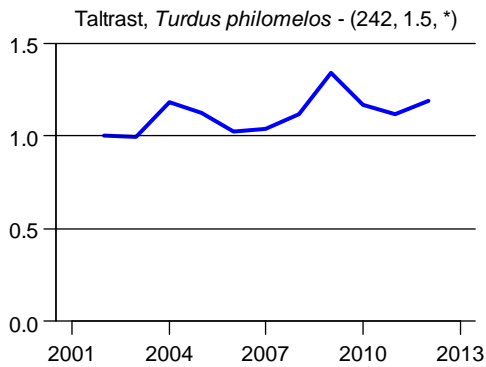
Länets andel av den svenska populationen: **2 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Björktrasten häckar gärna i kolonier, men solitärt häckande par är också vanligt förekommande. Resultaten av de fria punktrutterna visar att arten har minskat fortlöpande (-1,1 %/år), men att nedgången i första hand ägde rum under slutet av 1970-talet. Därefter har beståndet varit förhållandevis stabilt, om än med tidvis stora variationer mellan enskilda år. Standardrutterna i landet ger en mer negativ bild av utvecklingen efter 2002. Nedgången har varit så stor som -6,72 %/år och utvecklingen är statistiskt säkerställd ($p < 0,001$). Den negativa trenden tycks ha varit särskilt stor i den södra delen av landet. Standardrutterna visar att beståndsutvecklingen varit klart negativ även i Uppsala län ($p < 0,01$). Den har minskat med i genomsnitt -4,8 %/år 2002-2012. Det är en utveckling som många fågelintresserade tycker sig ha uppmärksammat utan att ha deltagit i några inventeringsinsatser. Vi vet inte vad som är orsaken till att björktrasten minskar, men en teori är att arten i grunden är en nordlig fågel som är på reträtt i takt med ett varmare klimat.

Taltrast *Turdus philomelos*

Antal häckande par i Uppsala län:

50 000

Länets andel av den svenska populationen: **3 %**

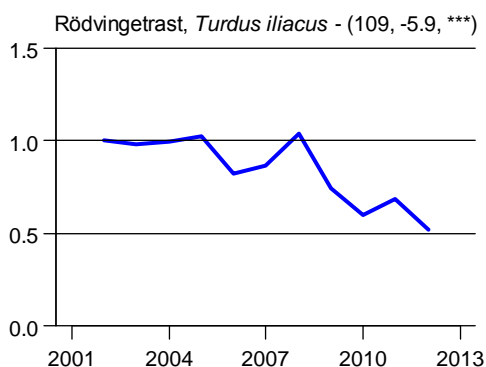
Listad i Svenska rödlistan 2010: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Taltrasten är en allmän häckfågel i länet. Den förekommer företrädesvis i barr- och blandskogar, gärna i yngre och täta bestånd. I motsats till kol- och björktrast påträffas den endast undantagsvis som häckande nära inpå människan, även om den gärna provianterar i våra trädgårdar. Det häckande beståndet tycks ha varit tämligen stabilt i landet sedan åtminstone 1970-talet, men såväl de fria punktrutterna som standardrutterna ger vid handen att arten har ökat signifikant under början av 2000-talet. Standardrutterna visar även för Uppsala län en positiv beståndsutveckling. Arten har ökat med i genomsnitt +1,5 %/år och trenden är statistiskt säkerställd ($p < 0,05$). Det är svårt att finna några regionala faktorer som kan ha bidragit till att taltrasten har ökat under senare år. Minskad jakt i övervintringsområdena kan vara en delförklaring på den uppgång som registrerats och dessutom kan taltrasten klassas som en sydlig art som gynnas av ett varmare klimat.

Taltrasten är den talrikaste arten på natttrutterna, även fast den bara registreras under skymningspunkterna. Materialet från denna inventering kommer att kunna komplettera standardrutterna.

Rödvingetrast *Turdus iliacus*

Antal häckande par i Uppsala län:

18 000

Länets andel av den svenska populationen: **2 %**

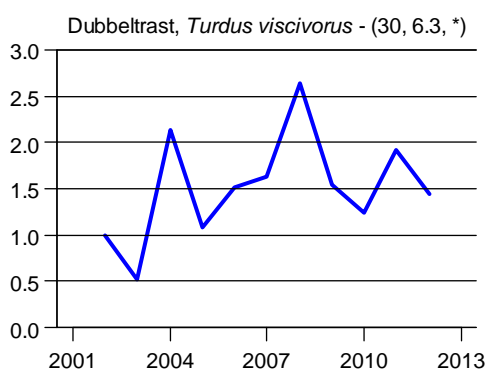
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Efter att ha varit en mycket fåtalig häckfågel, ökade rödvingetrasten starkt i länet under 1900-talet och var mot slutet tämligen allmänt förekommande. Den häckar i alla typer av skogar, men föredrar sumpiga och täta bestånd. De fria punktrutterna visar att det häckande beståndet tycks ha varit stabilt i landet sedan 1970-talet medan standardrutterna istället visar en rejält negativ bild (-5,58 %/år), en trend som är statistiskt säkerställd ($p < 0,001$), under 2000-talet. Rödingetrasten har minskat i Uppsala län under perioden. Beståndet tycks dock ha varit tämligen stabilt fram till 2008, men sedan har utvecklingen varit kraftigt negativ. Rödingetrasten kan anses vara en nordlig art som därmed kan tänkas missgynnas av pågående klimatförändringar. Trenden för hela perioden visar på en nedgång med -5,9 %/år och även här är den signifikant ($p < 0,001$). Den negativa trenden är så stor att den har uppmärksammats även utan inventeringsinsatser.

Turdus-trastarna började inte rapporteras på natrutterna förrän 2010. Minskningen för rödvingen som setts på standardrutterna började tidigare än så, men det blir ändå intressant att se om en potentiellt fortsatt nedgång kommer att kunna fångas upp också med natrutterna.

Dubbeltrast *Turdus viscivorus*

Antal häckande par i Uppsala län: **7 500**
 Länets andel av den svenska populationen: **2 %**
 Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
 Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Dubbeltrasten häckar sparsamt, lokalt tämligen allmänt, i barrskog, gärna talldominerad, i hela länet. Den är i sitt uppträdande relativt skygg och påträffas normalt inte nära inpå oss människor. De fria punktrutterna visar att arten har ökat rejält, med i genomsnitt +2,5 %/år, sedan 1970-talet och uppgången är statistiskt säkerställd ($p < 0,001$). Även standardrutterna redovisar en uppgång, en signifikant ökning som för övrigt varit än mer positiv och som under början av 2000-talet varit så stor som +4,55 %/år ($p < 0,001$). Utvecklingen i Uppsala län har varit likartad den i landet i stort, kanske än mer positiv. Standardrutterna visar på en uppgång med i genomsnitt +6,3 %/år och även här är den statistiskt säkerställd ($p < 0,05$). Den positiva trenden har varit så iögonfallande att den har uppmärksammats av många fågelintresserade utan några inventeringsinsatser. Det är svårt att säga varför den har ökat så starkt, men det skulle, åtminstone delvis, kunna bero på minskad jakt i vinterkvarteren.

Arten kan alltså följas ganska bra med standardrutterna, men natrutterna kommer att kunna komplettera data. På lite håll, speciellt med andra fåglar som störande ljudkuliss, finns en förväxlingsrisk med sjungande koltrast. Detta bidrar säkert till att hålla nere antalet säkert bestämda fåglar på våra natruttrter.

Gräshoppsångare *Locustella naevia*

Antal häckande par i Uppsala län: **700**

Länets andel av den svenska populationen: **15 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Gräshoppsångaren är knuten till fuktigare gräs- och ängsmarker med höga örter (t ex hundkex) och spridda låga buskar, även vid diken och åkerkanter. Arten har invandrat till Sverige och Uppland i sen tid från i första hand sydost. Efter en kontinuerlig ökning fram till 1990 så har populationen så smått börjat stagnera och lokalt gå tillbaka vilket också bekräftats av resultat från de nationella standardrutterna.

Gräshoppsångaren har de största tätheterna i östra Mellansverige, vilket gör Uppland till ett viktigt län för arten. Även om data från standardrutterna räcker en bit för analyser på nationell nivå, så täcker natfågelmetoden in arten betydligt bättre och kommer att ge mycket bättre förutsättningar att följa arten även på regional nivå. På standardrutterna i Uppsala län hörs bara enstaka individer på rutterna varje år.

Flodsångare *Locustella fluviatilis*

Antal häckande par i Uppsala län: **20**

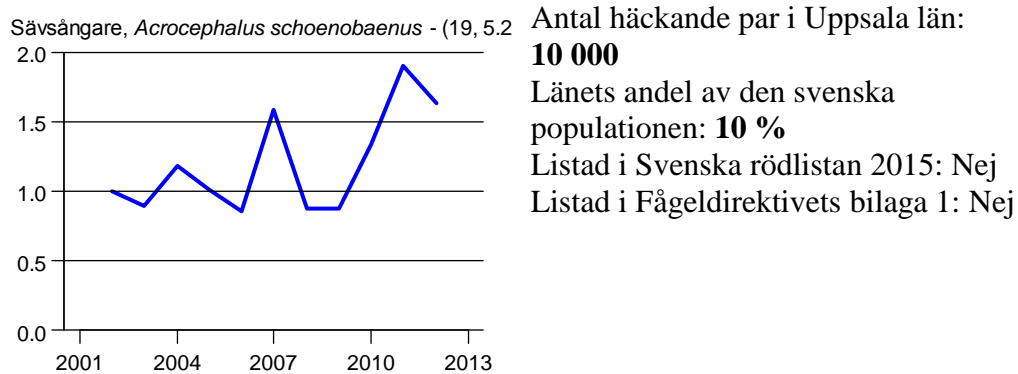
Länets andel av den svenska populationen: **13 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Ja (NT – Nära hotad)

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Liksom föregående art så är flodsångaren en sentida invandrare från sydost, ännu så länge dock i betydligt mer blygsamt antal. Jämfört med gräshoppsångaren föredrar flodsångaren kraftigare vegetation och mer igenvuxna platser. Fuktiga områden i närheten av vattendrag är vanligast, men även torrare marker kan fungera. Mellanårsvariationen är påtaglig och 2013 noterades så många som 13 individer på länets natruttrter. Flodsångaren är ett exempel på en art där vi behöver längre tidsserier för att kunna uttala oss om i vilken utsträckning vi kommer att kunna följa den regionala utvecklingen i framtiden. Liksom för andra ovanligare nattsångare är dock natrutterna en betydligt bättre metod än standardrutterna, där flodsångaren inte noteras mer än i undantagsfall på regional nivå.

Sävsångare *Acrocephalus schoenobaenus*

Sävsångaren häckar sparsamt till tämligen allmänt i fuktiga buskmarker och i vass längs stränder av sjöar och vattendrag i slättbygden. Den förekommer även i sumpiga buskmarker vid diken. Arten minskade kraftigt under 1970-talet och fram till mitten av 1980-talet. Detta var en period då flera andra tropikflyttare hade en negativ beståndsutveckling och man har antagit att orsaken till detta stod att finna i vinterkvarteren, sannolikt mest en följd av utbredd torka i Afrika. Efter mitten av 1980-talet planade nedgången ut och beståndet var i stort sett stabilt fram till slutet av 1990-talet. Standardrutterna visar en svagt negativ trend (-0,42 %/år) i landet under början av 2000-talet, men den är inte statistiskt säkerställd.

Även i Uppsala län tycks sävsångaren ha haft en klart positiv trend, bättre än i landet i stort, under åren 2002-2012. Standardrutterna visar på en ökning med så mycket som +5,2 %/år och uppgången är statistiskt säkerställd ($p < 0,05$). Det råder inga tvivel om att sävsångaren verkligen har ökat i Uppsala län. Det är något som många fågelintresserade har uppmärksammat.

Sävsångaren är som mest aktivt under dygnets mörka timmar, men är förhållandevis aktiv även dagtid. Liksom näktergalen så registreras sävsångaren också i ganska bra omfattning även på standardrutterna, men är tydligt talrikare på nattrutterna. Nattinventeringarna har gett i snitt knappt 40 sävsångare totalt per år och kommer sålunda att kunna bidra till att stärka data från standardrutterna framöver.

Busksångare *Acrocephalus dumetorum*

Antal häckande par i Uppsala län: **7**
Länets andel av den svenska populationen: **13 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Ja (NT – Nära hotad)
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Busksångaren har ganska ospecifika biotopkrav, men finns företrädesvis i närheten av vatten i uppvuxna snår och gläntor där den sitter och sjunger från ett träd eller större buske. Inte sällan används buskridåer längs åar och andra vattendrag i öppen jordbruksbygd som revir. Efter en sentida invandring österifrån, är det fortfarande en mycket ovanlig art med relativt stora mellanårsvariationer och det är inte säkert att det sker häckning ens varje år i landskapet. Arten har förvisso noterats varje år sedan starten, men med ett snitt på bara 1,5 individer per år så är förutsättningarna för att följa framtida trender begränsade till kraftiga populationssvängningar (och då främst ökning). Arten är en typisk nattsångare som kan sjunga tillfälligt även dagtid, men som mycket sällan noteras på standardrutterna.

Kärrsångare *Acrocephalus palustris*

Antal häckande par i Uppsala län: **150**

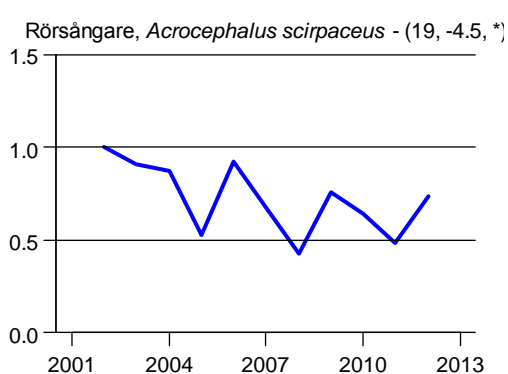
Länets andel av den svenska populationen: **<1 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Kärrsångaren förekommer ganska utspridd över Uppland i högvuxen örtvegetation, inte sällan i anslutning till sjöstränder, åar och diken. Även energiskogsodlingar är en vanlig biotop. Bland de klassiska nattsångarna i släktena *Acrocephalus* och *Locustella* står kärrsångaren ut som en art med en relativt sett blygsam förekomst i Uppland jämfört med övriga landskap söder om Dalälven. Liksom flera av våra *Locustella*- och *Acrocephalus*-arter så invandrade även kärrsångaren sent till Uppland med långsam etablering först under 1980- och 1990-talen, varefter antalet spontanrapporterade individer stabiliserats. Kärrsångaren har noterats relativt stabilt på natrutterna sedan starten, med ca 5 individer årligen, och även om dessa numerärer är i minsta laget så kan det räcka för att se större populationsförändringar i framtiden. Oavsett vilket, så täcker nattfågelmetoden in arten betydligt bättre än standardrutterna där arten inte ens är årligen noterad.

Rörsångare *Acrocephalus scirpaceus*

Antal häckande par i Uppsala län:

30 000

Länets andel av den svenska populationen: **10 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Rörsångaren är en allmän häckfågel i bladvass i odlingsbygdens näringsrika sjöar. I motsats till sävsångaren, ökade den rejält i landet fram till början av 1980-talet. Därefter stabiliserades beståndet på denna högre nivå. Efter mitten av 1990-talet har arten dock minskat vilket de fria punktrutterna har visat. Standardrutterna visar på ett i stort sett stabilt bestånd under början av 2000-talet (-0,14 %/år). Utvecklingen i Uppsala län skiljer sig från den i landet som helhet. Istället för ett i stort sett stabilt bestånd visar standardrutterna att rörsångaren har minskat med i genomsnitt -4,5 %/år 2002-2012 och utvecklingen är signifikant ($p < 0,05$). Det är stora skillnader i antal registrerade individer mellan åren, men trenden är klart negativ. En utveckling som för övrigt har uppmärksammats av många, utan inventeringsinsatser. Vad denna nedgång beror på är okänt. Brist på bladvass känns inte som en rimlig förklaring.

Jämfört med sävsångaren kan rörsångaren sägas vara en mindre utpräglad nattångare, vilket bidrar till att färre rörsångare registreras på natrutterna trots att arten är klart talrikare än sävsångaren totalt sett i landskapet. För båda arterna gäller dock att natrutterna kommer att komplettera data från standardrutterna.

Trastsångare *Acrocephalus arundinaceus*

Antal häckande par i Uppsala län: **50**

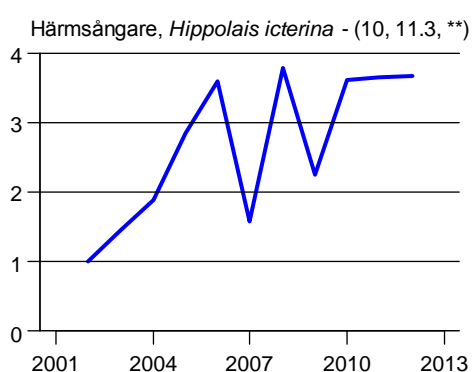
Länets andel av den svenska populationen: **11 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Ja (NT – Nära hotad)

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Denna Sveriges största sångare, också invandrad under senare delen av 1900-talet, har en utbredning som är koncentrerad till Svealand och norra Götaland. Vassjöar är den klassiska biotopen och faktum är att bara 10 lokaler står för nästan 70 % av det svenska beståndet. Tåkern i Östergötland anses hysa nära hälften av landets trastsångare. Arten har trots detta haft en mycket stabil (och väldokumenterad) population under 2000-talet. I Uppland står Tämnnaren ut som den klart viktigaste lokalen, men ingen punkt på natrutterna ligger i omedelbar närhet av sjön. Det har ändå noteras 0–2 trastsångare årligen på Upplands natrutter, men det får anses vara i minsta laget för att i framtiden kunna göra några regionala analyser. Ännu svårare blir det med standardrutterna där bara enstaka fynd föreligger genom åren.

Härmsångare *Hippolais icterina*

Antal häckande par i Uppsala län: **1 000**

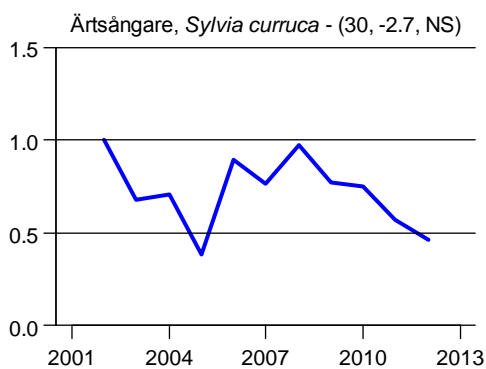
Länets andel av den svenska populationen: **2 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Härmsångaren häckar sparsamt, men ojämnt spridd, i täta lövskogar med ett väl utvecklat buskskikt. Den långsiktiga trenden, från 1970-talet fram till nutid, utifrån de fria punktrutterna visar på ett i stort sett stabilt bestånd i landet, medan standardrutterna istället redovisar en signifikant ($p < 0,001$) ökning 2002-2012 (+2,61 %/år). För Uppsala läns del visar standardrutterna på en mycket positiv utveckling 2002-2012. Den genomsnittliga uppgången kan ha varit så stor som +11,3 %/år ($p < 0,01$) vilket i så fall skulle innebära att antalet häckande par har ökat med 150 procent på bara tio år. Att härmsångaren har haft en positiv utveckling är något som har uppmärksammats även vid sidan av standardrutterna, men att uppgången tycks ha varit så stor var oväntat. Varför den har ökat så kraftigt vet vi inte, kanske har det med klimatförändringarna eller villkoren i vinterkvarteren att göra.

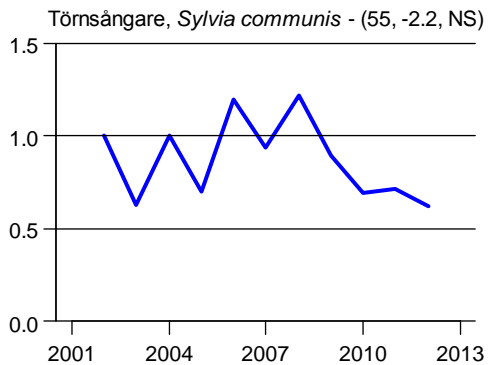
Ärtsångare *Sylvia curruca*

Antal häckande par i Uppsala län: **7 000**
 Länets andel av den svenska populationen: **3 %**
 Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
 Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Ärtsångaren häckar sparsamt till tämligen allmänt i länet. Den påträffas i första hand i buskmarker i odlingsbygden, men även i kantzoner mot skogen. Det är inte heller ovanligt att man hittar den häckande nära inpå människan, i våra trädgårdar. Den finns även i skärgården och på uppväxande hyggen. Det häckande beståndet i landet har varit i stort sett stabilt fram till början av 2000-talet, men standardrutterna visar på en signifikant ($p < 0,01$) minskning efter millenniumskiftet (-2,85 %/år). Beståndsutvecklingen i Uppsala län under perioden 2002-2012 skiljer sig inte från den i landet i stort. Standardrutterna pekar på en minskning med -2,7 %/år under den aktuella perioden, men utvecklingen är inte statistiskt säkerställd.

Törnsångare *Sylvia communis*

Antal häckande par i Uppsala län:

14 000

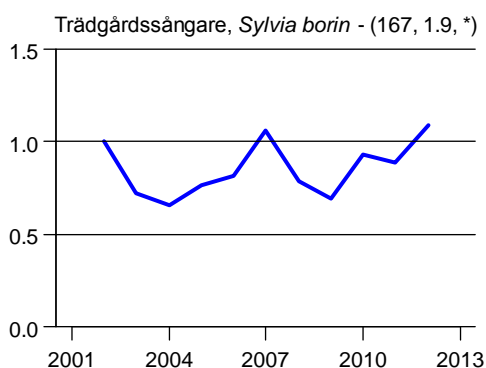
Länets andel av den svenska populationen: **6 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Törnsångaren häckar tämligen allmänt bland buskar och snår i odlingsbygden, men även i kantzonen mot skogen och på öar i skärgården. Arten påträffas ofta på åkerholmar och det behövs inte många buskar för att den ska trivas. Den trivs bäst om marken är bevuxen med täta bestånd av högvuxna örter. De fria punktrutterna visar att det häckande beståndet varit stabilt i landet sedan 1970-talet och det gäller även standardrutterna (+0,37 %/år; NS). Det förefaller som om törnsångaren i Uppsala län har klarat sig sämre jämfört med hur det förhåller sig i landet i stort. Även om trenden inte är statistiskt säkerställd, uppvisar standardrutterna en nedgång med -2,2 %/år. Det är svårt att finna någon säker förklaring till varför törnsångaren skulle klara sig sämre här. Om det nu är så att den har en negativ trend i länet, kan det möjligen vara så att nordliga populationer minskar, medan sydliga klarar sig bättre?

Trädgårdssångare *Sylvia borin*

Antal häckande par i Uppsala län:

40 000

Länets andel av den svenska populationen: **3 %**

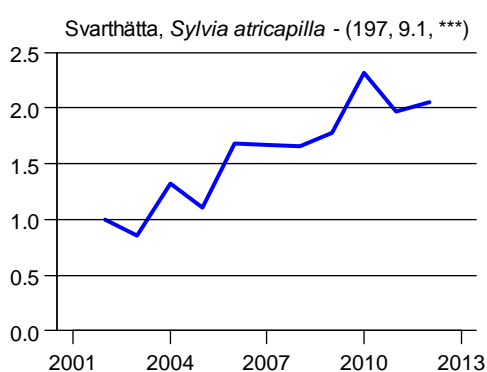
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Trädgårdssångaren är en allmänt förekommande häckfågel i länets skogar. Den undviker ren barrskog, men finns i övrigt i de mest skiftande skogsbiotoper, inklusive lummiga parker och trädgårdar. Den föredrar dock löv- och blandskog med rik undervegetation. Det häckande beståndet har varit stabilt i landet sedan

1970-talet, men även för denna art visar standardrutterna en signifikant positiv trend (+1,34 %/år; $p < 0,001$). Trädgårdssångaren är en av Uppsala läns allra vanligaste häckfågelarter. Standardrutterna visar att utvecklingen här överensstämmer med den i landet i stort. Trenden är således positiv, i genomsnitt +1,9 %/år, under perioden och den är statistiskt säkerställd ($p < 0,05$). Huruvida arten tillväxer därför att lövinslaget i våra skogar ökar eller om det är andra faktorer som ligger bakom, är okänt.

Svarthätta *Sylvia atricapilla*

Antal häckande par i Uppsala län:

50 000

Länets andel av den svenska

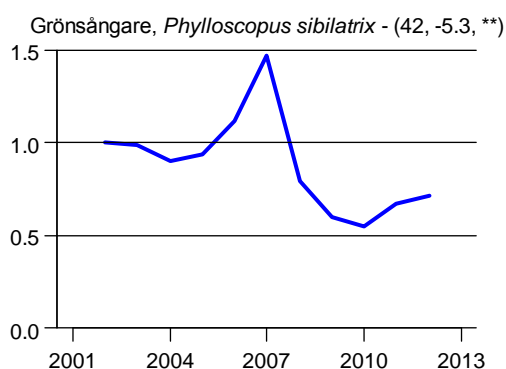
populationen: **4 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Svarthättan häckar allmänt i främst löv- och blandskog, men också i lägre täthet i mer enhetliga barrskogsbestånd. I motsats till flera andra arter sångare har svarthättan haft en positiv utveckling i landet under lång tid, åtminstone sedan 1970-talet, och de fria punktrutterna anger en signifikant ($p < 0,001$) uppgång med i snitt +2,7 %/år. Även standardrutterna visar på en stark uppgång i beståndet i landet, +7,56 %/år ($p < 0,001$), under början av 2000-talet. Mildare vintrar anses vara en orsak till att arten har ökat under perioden. Även svarthättan tillhör de allra vanligaste häckfågelarterna i Uppsala län och den har ökat kraftigt även här under senare år. Standardrutterna visar att den kan ha ökat med så mycket som +9,1 %/år under perioden 2002-2012 och trenden är klart signifikant ($p < 0,001$). Det innebär att det häckande beståndet i länet har fördubblats på bara tio år! Utöver milda vintrar kan möjligen även ett ökat lövinslag i länets skogar ha bidragit till denna utveckling.

Grönsångare *Phylloscopus sibilatrix*

Antal häckande par i Uppsala län: **8 000**

Länets andel av den svenska

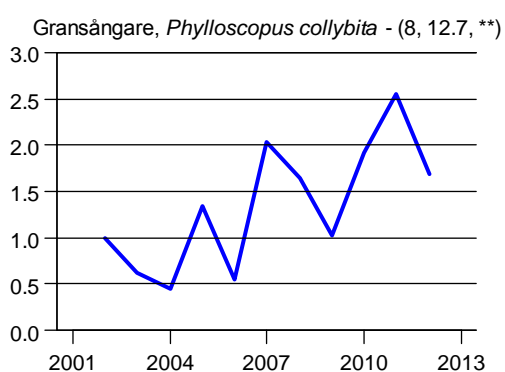
populationen: **4 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Grönsångaren häckar i gammal högvuxen, gärna gles, löv- och blandskog med ett svagt utvecklat fält- och buskskikt. Punktrutterna visar att arten ökade fram till slutet av 1980-talet och att beståndet sedan stabiliserades på denna nivå. Dessa redovisar sedan en svagt vikande trend under början av 2000-talet. Även standardrutterna åskådliggör möjligen en svagt negativ (-0,41 %/år), dock inte signifikant, trend i landet. För Uppsala läns del överensstämmer trenden för standardrutterna inte med den för landet i stort. Grönsångaren har här minskat med så mycket som -5,3 %/år och utvecklingen är statistiskt säkerställd ($p < 0,01$). Standardrutterna visar dock att beståndet var i stort sett stabilt fram till 2007 och att nedgången har ägt rum därefter, särskilt åren 2007-2010, med en stabilisering under de allra senaste åren av perioden. Att arten minskar, skulle kunna bero på att andelen gammal skog avtar i länet.

Grönsångare *Phylloscopus collybita*

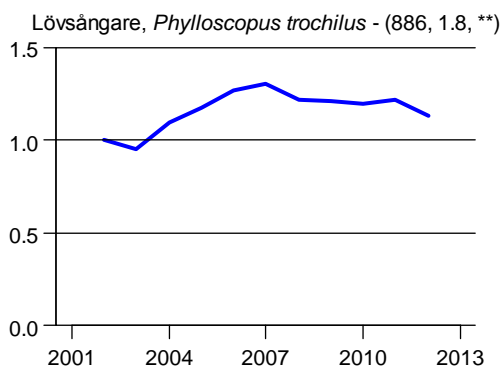

Antal häckande par i Uppsala län: **1 200**
 Länets andel av den svenska populationen: **1 %**
 Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
 Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

I motsats till flertalet andra fågelarter häckar grönsångaren med två raser i länet. Den nordliga rasen *abietinus* har en lång historia som fåtalig häckfågel i främst sumpiga granskogar med lövinslag i de norra och östra delarna av länet. Beståndet minskade under 1980-talet för att sedan stabiliseras på en lägre nivå. Såväl de fria punktrutterna som standardrutterna visar dock på en rejäl uppgång i landet nu under början av 2000-talet (+4,7 %/år enligt de senare), en trend som är signifikant. Den sydliga rasen *collybita* vandrade in i landet från söder med början under 1970-talet och har sedan spridit sig snabbt norrut. Den påträffas i första hand i rena lövbestånd. Standardrutterna redovisar en mycket positiv trend för den sydliga rasen, en ökning med så mycket som i genomsnitt +6,86 %/år och den är också klart signifikant ($p < 0,001$). Standardrutterna visar att grönsångaren har ökat mycket starkt även i Uppsala län under senare tid. Det beror i första hand på att den sydliga rasen har vandrat in och att den snabbt har ökat i antal. Den påträffas numera lite här och var i mer eller mindre rena lövskogar, gärna längs sjöstränder. Den nordliga rasen har dock gått framåt i norra Sverige enligt standardrutterna och möjligen bidrar även denna ras till ökningen i de nordliga delarna av landskapet. Uppgången har varit så stor som i genomsnitt +12,7 %/år och trenden är signifikant ($p < 0,01$). Arten är dock fortfarande sparsamt förekommande

jämfört med andra delar av landet, så det finns utrymme för expansion och vi kan sannolikt räkna med en fortsatt positiv trend.

Lövsångare *Phylloscopus trochilus*

Antal häckande par i Uppsala län:

200 000

Länets andel av den svenska

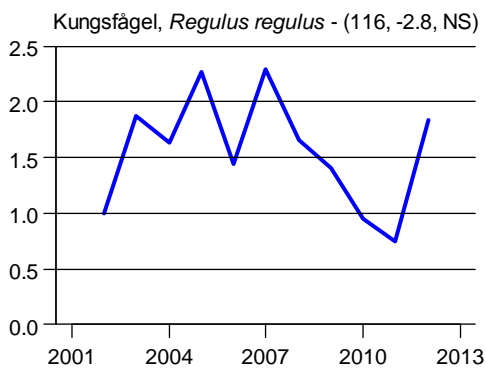
populationen: **2 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Lövsångaren påträffas överallt där det finns träd och buskage. Den häckar i hela Sverige och är den art som beräknas ha flest häckande par i landet. Inom landets gränser finns två raser, en nordlig och en sydlig. Det häckande beståndet har legat på en i stort sett stabil nivå under de senaste 30 åren. I Uppsala län är det veterligen bara den sydliga rasen som häckar. Den är allmän även här, men överträffas ändå i antal av bofinken. Standardrutterna visar att lövsångaren har ökat signifikant ($p < 0,01$) i länet under den aktuella tidsperioden, en uppgång med i genomsnitt +1,8 %/år. Att lövsångaren, en art som väger tio gram, som flyttar fram och tillbaka mellan övervintringsområden i södra Afrika och Uppland, ökar får ses som mycket positivt och visar att det kanske ändå inte är så illa i alla avseenden i vår natur.

Kungsfågel *Regulus regulus*

Antal häckande par i Uppsala län:

85 000

Länets andel av den svenska

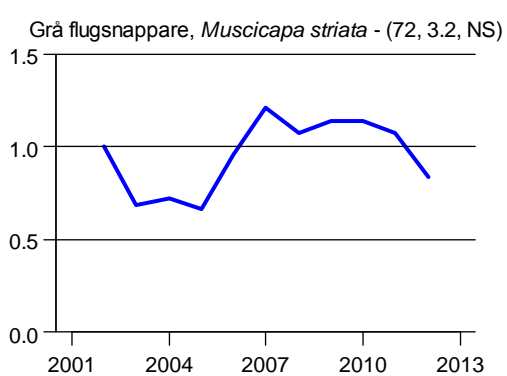
populationen: **3 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Ja (VU – Sårbar)

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Kungsfågeln hör i första hand hemma i granskog, men häckar även i bestånd av ren tallskog och i blandskog. Den förekommer allmänt i hela landet. Delar av beståndet stannar i länet under vintern, medan i första hand ungfåglar ger sig på flyttning för att övervintra söder om oss. Arten är känslig för stränga vintrar och kan därför variera kraftigt i antal från ett år till nästa. Även om vi tar hänsyn till detta är den långsiktiga trenden negativ efter 1990. Standardrutterna redovisar en nedgång med -3,33 %/år i landet efter 2002 och utvecklingen är statistiskt säkerställd ($p < 0,001$). På grund av denna minskningstakt har kungsfågeln rödlistats såsom ”Sårbar” från 2015. Även i Uppsala läns granskogar är kungsfågeln en karaktärsart som varierar starkt i antal. Efter några milda vintrar kan den vara mycket vanlig, men en sträng vinter kan radikalt förändra bilden. Standardrutterna visar att kungsfågeln tenderar att minska även i Uppsala län (-2,8 %/år), men trenden är inte signifikant. Antalet bokförda individer varierar som väntat högst avsevärt mellan åren.

Grå flugsnappare *Muscicapa striata*

Antal häckande par i Uppsala län:

25 000

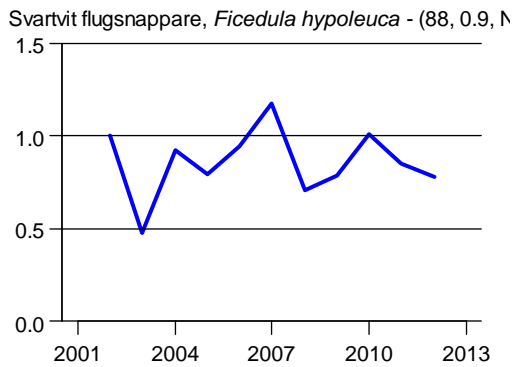
Länets andel av den svenska populationen: **2 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Den grå flugsnapparen häckar sparsamt till tämligen allmänt i nästan alla typer av skogar, men den föredrar glesa och mer torra bestånd. Den häckar gärna i gamla villaträdgårdar och parker, men uppmärksammas sällan av människan. Arten är ytterst diskret i sitt uppträdande, men också i sin gråa dräkt och i sin tystlåtenhet. SFT:s punktrutter visar att den minskade kraftigt i landet fram till mitten av 1980-talet, men beståndet var sedan i stort sett stabilt fram till millenniumskiftet. Punktrutterna berättar sedan om en återupptagen nedgång, medan standardrutterna istället redovisar en inte signifikant ökning med +1,02 %/år. För Uppsala län visar standardrutterna på mer positivt mönster än i landet som helhet (+3,2 %/år), men trenden är inte heller här statistiskt signifikant. För en art som denna är regelrätta inventeringar egentligen det enda möjliga sättet att följa upp eventuella beståndsförändringar.

Svartvit flugsnappare *Ficedula hypoleuca*

Antal häckande par i Uppsala län:

40 000

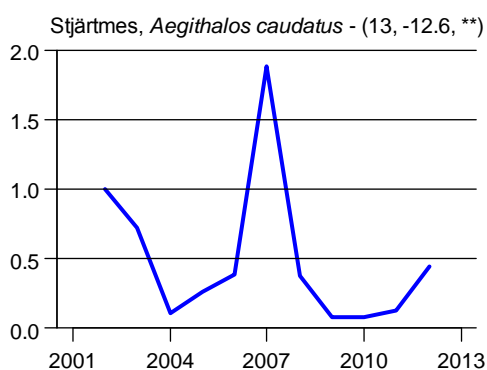
Länets andel av den svenska populationen: **3 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Den svartvita flugsnapparen häckar allmänt i skogsmark, men också i trädgårdar och parker. Den påträffas i alla typer av skogar, men är mest talrik i relativt glesa löv- och blandskogsbestånd. Fågelholkar tas gärna i anspråk för häckning och den är därför vanlig även i våra trädgårdar. Arten minskade, särskilt i södra och mellersta Sverige, fram till millenniumskiftet, medan standardrutterna visar på ett närmast stabilt bestånd (-0,22 %/år) under början av 2000-talet. I Uppsala län kan man skönja en svagt positiv trend under perioden 2002-2012 (+0,9 %/år), men det är rejäla skillnader i antal registrerade individer mellan åren och utvecklingen är inte heller statistiskt säkerställd. Den svartvita är beroende av håligheter för sin häckning vilket innebär att idoga städinsatser inom skogsbruket är till nackdel för den. Uppsättning av holkar är ett sätt att motverka brist på naturliga håligheter.

Stjärtmes *Aegithalos caudatus*

Antal häckande par i Uppsala län: **1 000**

Länets andel av den svenska populationen: **3 %**

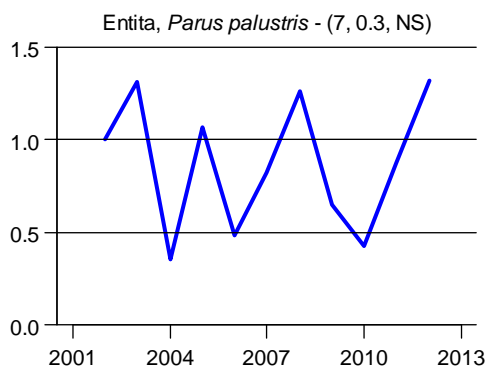
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Stjärtmesen häckar sparsamt i löv- och blandskogar. Störst chans att hitta den är att söka i fuktiga strandskogar eller i skogskärr med al och björk. Även om det har varit stora skillnader mellan åren i antal bokförda individer, tycks den långsiktiga trenden för landet ändå ha varit stabil, alternativt svagt positiv, fram till millenniumskiftet. Standardrutterna berättar istället om en rejäl uppgång 2002-

2012 (+5,4 %/år) som därtill är statistiskt signifikant ($p < 0,01$). Standardrutterna för Uppsala län visar istället att stjärtmesen har minskat mycket kraftigt under den här aktuella tidsperioden, med i snitt -12,6 %/år, och trenden är signifikant även här ($p < 0,01$). Ser vi till figuren redovisar den dock mycket stora skillnader mellan åren och antalet inräknade individer per år är därtill lågt (13). Den allmänna inställningen bland fågelintresserade i länet är att arten istället har ökat kraftigt även här under senare år. Det finns således mycket som talar för att standardrutterna ger en felaktig bild av stjärtmesens beståndsutveckling i länet. Ett fortsatt inventerande kommer att visa hur det förhåller sig med detta.

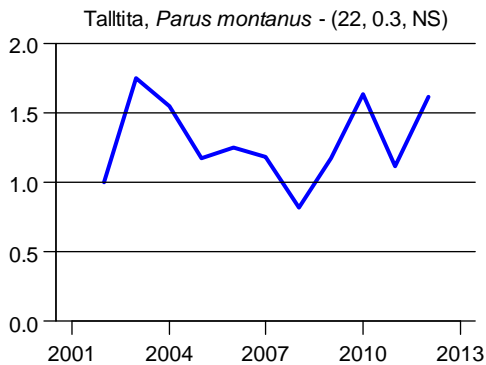
Entita *Parus palustris*

Antal häckande par i Uppsala län: **5 000**
 Länets andel av den svenska populationen: **4 %**
 Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
 Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Entitan häckar sparsamt i länets löv- och blandskogar, sannolikt mest talrikt i den södra delen. Den häckar även i våra trädgårdar samt på lövrika öar långt ut i skärgården. Arten har minskat stadigt i landet sedan 1970-talet och nedgången har varit stor med i genomsnitt -4,5 %/år, en nedgång som även är signifikant ($p < 0,001$). Utvecklingen har möjligen vänt under senare år och standardrutterna pekar på ett stabilt sentida bestånd (+0,12 %/år; NS) i landet. Trenden är inte statistiskt säkerställd. Det råder inga tvivel om att entitan minskade kraftigt i Uppsala län under slutet av 1900-talet, men förhoppningsvis har den negativa trenden åtminstone planat ut. Standardrutterna visar inte någon klar utveckling (+0,3 %/år; NS), men det är stora variationer mellan åren i antal registrerade individer. Därtill är antalet individer som bokförts per år under perioden litet (7). Det är viktigt att den städning som riktas mot allehanda lövbestånd inte får en sådan omfattning att entitan, och andra med liknande krav, drabbas och beståndsutvecklingen åter vänder nedåt.

Talltita *Parus montanus*

Antal häckande par i Uppsala län:

10 000

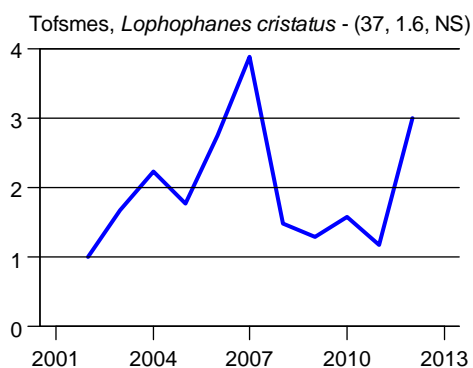
Länets andel av den svenska populationen: **1 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Från att tidigare ha varit en allmän häckfågel i våra barr- och blandskogar, är talltitan numera sparsamt förekommande. De fria punktrutterna visar att arten har minskat med så mycket som i genomsnitt -5 %/år sedan 1970-talet och utvecklingen är signifikant ($p < 0,001$). Nedgången har varit så stor att den har uppmärksamats utan några som helst inventeringsinsatser. En trolig orsak till den kraftiga minskningen är förändrade skogsbruksmetoder. Talltitan trivs inte i enahanda monokulturer. Möjligen har den negativa trenden planat ut under senare år. Standardrutterna visar på en svag uppgång i landet, $+0,71 \text{ %/år}$, men trenden är inte signifikant. För Uppsala läns del visar inte standardrutterna på några påtagliga förändringar åren 2002–2012 ($+0,3 \text{ %/år}$). Antalet registrerade individer varierar en hel del mellan åren, men i det stora hela förefaller beståndet för närvarande vara tämligen stabilt på en låg nivå. Förhoppningen är att talltitan framöver kommer att öka i antal, men mycket hänger på hur skogsbruket utvecklas.

Tofsmes *Parus cristatus*

Antal häckande par i Uppsala län:

20 000

Länets andel av den svenska populationen: **5 %**

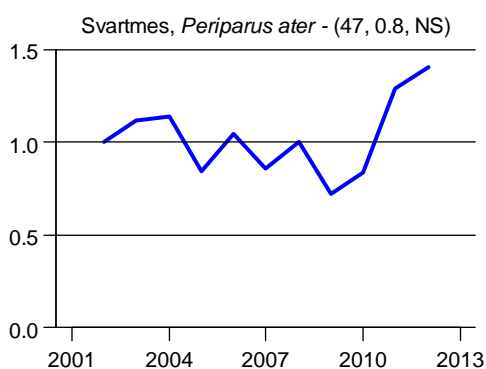
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Tofsmesen häckar sparsamt till tämligen allmänt i barrskog, företrädesvis talldominerad, och förefaller ha klarat omställningen till rationellt skötta skogar

på ett bättre sätt än talltitan. Det häckande beståndet har varit tämligen stabilt sedan 1970-talet, även om en svagt negativ trend kan skönjas utifrån de fria punktrutterna. Standardrutterna å andra sidan pekar på en måttlig uppgång med +1,77 %/år 2002-2012 och den är statistiskt säkerställd ($p < 0,05$). Standardrutterna visar på en likartad positiv utveckling även i Uppsala län (+1,6 %/år). Det är dock stora skillnader i antal registrerade individer mellan åren och trenden är inte signifikant.

Svartmes *Parus ater*

Antal häckande par i Uppsala län:

19 000

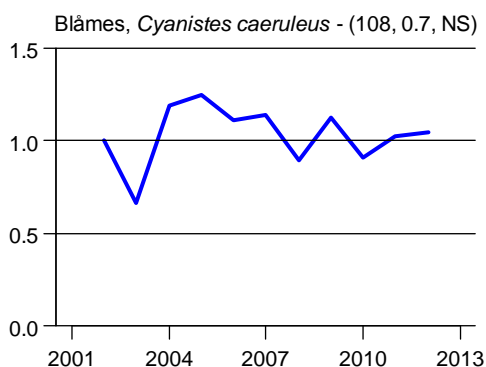
Länets andel av den svenska populationen: **5 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Svartmesen häckar tämligen allmänt i barr- och blandskogar i hela länet, men den föredrar grandominerad skog. Den har minskat kraftigt i landet sedan början av 1990-talet, men i motsats till resultaten från de fria punktrutterna, visar standardrutterna att den negativa trenden tycks ha vänt (+1,58 %/år; $p < 0,01$). För Uppsala läns del visar standardrutterna på ett stabilt bestånd, möjligen svagt ökande (+0,8 %/år). Kanske är det så att förändringen av våra skogar nu har gått så långt att förhållandena för svartmesen inte kan bli så mycket sämre och att beståndet därför har stabiliserats efter en viss anpassning.

Blåmes *Parus caeruleus*

Antal häckande par i Uppsala län:

30 000

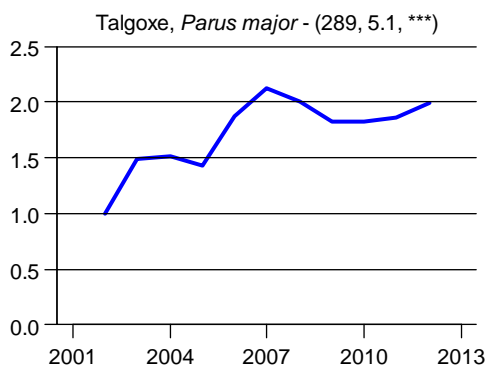
Länets andel av den svenska populationen: **4 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivet bilaga 1: Nej

Blåmesen är en tämligen allmänt förekommande häckfågel i länets löv- och blandskogar, men saknas i rena barrskogar. Den häckar även i villaträdgårdar och parker med lövträd. Det häckande beståndet i landet har ökat stadigt sedan 1970-talet (+1,2 %/år) och utvecklingen är statistiskt säkerställd ($p < 0,001$). Samtidigt som den har blivit allt vanligare, har den under senare tid också utvidgat sitt utbredningsområde mot norr i Norrland, särskilt längs kusten. Det har inneburit att det häckande beståndet i landet har ökat än snabbare vilket standardrutterna också visar (+3,06 %/år) och trenden är klart signifikant ($p < 0,001$). Standardrutterna visar dock inte på någon motsvarande positiv trend för Uppsala län. Antalet registrerade individer har legat på en relativt jämn nivå och beståndet har bara ökat marginellt (+0,8 %/år), en trend som för övrigt inte är signifikant.

Talgoxe *Parus major*

Antal häckande par i Uppsala län:

100 000

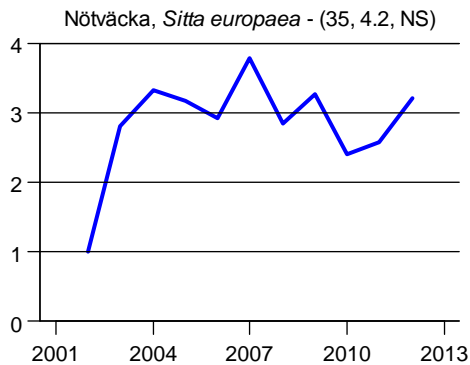
Länets andel av den svenska populationen: **4 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Talgoxen häckar allmänt i alla skogstyper, men är särskilt vanlig i lövskogar. Den häckar gärna i holkar och finns därför ofta som häckande i våra trädgårdar. Enligt de fria punktrutterna har talgoxen minskat långsiktigt. Nedgången har varit liten (-0,7 %/år), men är statistiskt säkerställd ($p < 0,001$). Standardrutterna visar istället på en lika signifikant uppgång ($p < 0,001$) i landet under perioden 2002-2012 och den har varit rejäl (+3,22 %/år). Vad denna positiva utveckling beror på, är oklart. Mildare vintrar är en möjlig orsak. Artens utveckling i Uppsala län under åren 2002-2012 är, enligt standardrutterna, minst lika positiv (+5,1 %/år) och trenden är statistiskt säkerställd även här ($p < 0,001$). Kurvan över antalet inräknade individer på länets rutter är relativt jämn och pekar stadigt uppåt. Talgoxen är en överlevare som uppenbarligen kan anpassa sig till stora förändringar i sin livsmiljö.

Nötväcka *Sitta europaea*

Antal häckande par i Uppsala län:

12 000

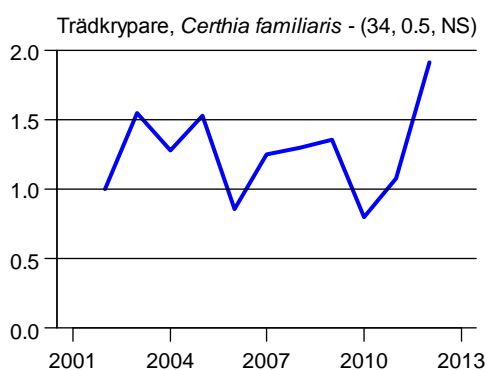
Länets andel av den svenska populationen: **6 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i "Fågeldirektivets" bilaga 1: Nej

Nötväckan häckar tämligen allmänt i löv- och blandskog, men finns fåtaligt även i mer barrdominerade skogsbestånd. Den finns i sitt revir året om och visar inga flyttningstendenser. Det häckande beståndet i landet var i stort sett stabilt fram till millenniumskiftet, därefter har arten ökat i antal. Standardrutterna visar på en markant uppgång (+4,29 %/år) i landet, en trend som för övrigt är statistiskt signifikant ($p < 0,001$). Likaså visar standardrutterna på en rejäl ökning (+4,2 %/år) i Uppsala län, men den ägde i första hand rum under de inledande åren av perioden 2002-2012. Därefter tycks uppgången ha planat ut. Det är lite osäkert hur det egentligen förhåller sig med beståndsutvecklingen i länet och resultatet av rutterna är inte heller statistiskt säkerställt. Framtida standardrutter får visa hur det förhåller sig.

Trädkrypare *Certhia familiaris*

Antal häckande par i Uppsala län:

30 000

Länets andel av den svenska populationen: **4 %**

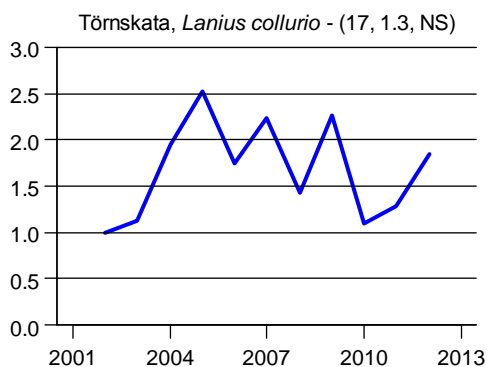
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Trädkryparen häckar tämligen allmänt till allmänt i skogsmark, men tycks föredra barr- och blandskog. De fria punktrutterna visar att arten har minskat stadigt sedan 1970-talet (-1,4 %/år; $p < 0,001$), medan standardrutterna istället indikerar en positiv trend (+1,96 %/år), som också är statistiskt säkerställt. Även i Uppsala län varierar antalet bokförda individer på standardrutterna mellan åren, men ändå inte

särskilt mycket. För perioden 2002-2012 visar de på en marginell uppgång (+0,5 %/år) för arten, men trenden är inte signifikant. Trädkryparen är en doldis i fågelvärlden och det är bara genom standardiserade inventeringar som beståndsutvecklingen kan följas.

Törnskata *Lanius collurio*

Antal häckande par i Uppsala län: **3 000**

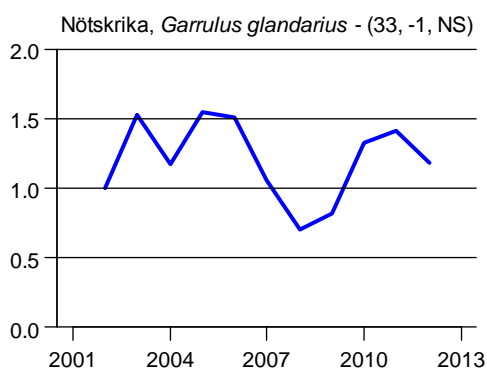
Länets andel av den svenska populationen: **7 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Ja

Törnskatan är en sparsamt förekommande häckfågel i lämpliga biotoper i hela länet. Den påträffas i torra, solexponerade miljöer rika på buskage, till exempel igenväxande ängs- och hagmarker samt hyggen. De fria punktrutterna visar att törnskatan har minskat i landet sedan 1970-talet (-2,1 %/år) och trenden är statistiskt säkerställd ($p < 0,001$). Även standardrutterna visar på en nedgång 2002–2012 (-1,39 %/år), men trenden är inte signifikant. Uppsala läns törnskator tycks ha klarat sig bättre än riksgenomsnittet om vi ska tro standardrutterna. Dessa visar på en liten uppgång (+1,3 %/år), men trenden är inte signifikant. Det är dock inte orimligt att tänka sig att en art som föredrar torra marker har klarat sig bättre här där nederbördsmängden är mindre än genomsnittet för landet.

Nötskrika *Garrulus glandarius*

Antal häckande par i Uppsala län:

10 000

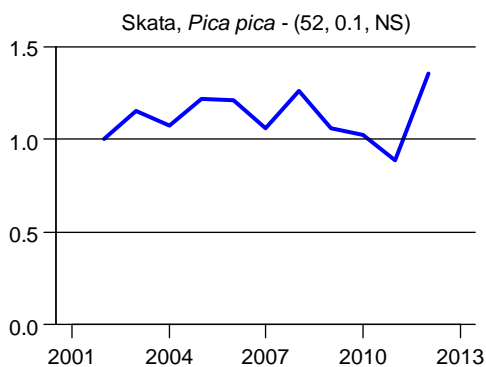
Länets andel av den svenska populationen: **3 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Nötskrikan häckar sparsamt till tämligen allmänt i barr- och blandskogar. En stor del av födan under vinterhalvåret består av hamstrade ekollon, vilket innebär att den kan få problem med överlevnaden en sträng vinter efter det att eken gett en dålig skörd. Den långsiktiga trenden i landet är signifikant ($p < 0,001$) svagt vikande, medan standardrutterna istället berättar om ett i stort sett stabilt bestånd ($-0,19$ %/år; NS) under början av 2000-talet. För Uppsala län redovisar standardrutterna ett svagt vikande bestånd 2002–2012 ($-1,0$ %/år), men trenden är inte statistiskt signifikant. Det är ganska stora variationer mellan åren i antal registrerade nötskrikor, kanske en följd av periodvis födobrist och därmed även invasionsrörelser mot söder. Å andra sidan händer det att länet får påspädning av nötskrikor från norr då födobrist råder där.

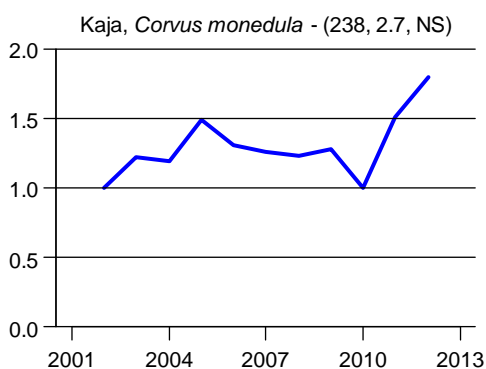
Skata *Pica pica*

Antal häckande par i Uppsala län: **9 000**
 Länets andel av den svenska populationen: **4 %**
 Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
 Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Det är egentligen bara i fjällvärlden som skatan helt saknas som häckfågel. Den trivs inte heller i större skogsområden där det kan vara långt mellan paren. Den häckar i stort sett bara i anslutning till bebyggelse och då företrädesvis i odlingsbygden. Skatan har haft ett stabilt bestånd i landet sedan åtminstone 1970-talet och standardrutterna visar detsamma nu under början av 2000-talet ($+0,27$ %/år; NS). Standardrutterna i Uppsala län visar att det häckande beståndet varit stabilt även här 2002–2012, utan några stora svängningar mellan åren. Skatan har en remarkabel förmåga att klara sig i människans närhet. Man undrar inte minst över hur den kan finna tillräckligt med föda under en kall och snörik vinter.

Kaja *Corvus monedula*

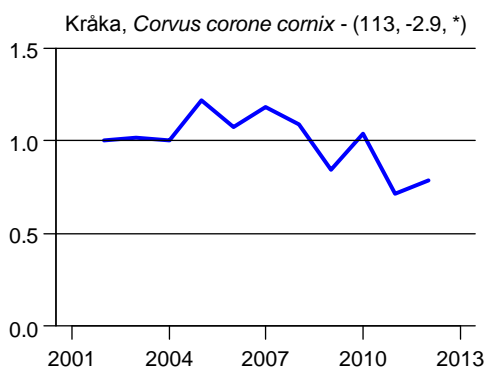

Antal häckande par i Uppsala län: **12 000**
 Länets andel av den svenska populationen: **6 %**
 Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Kajan häckar allmänt i jordbruksbygden, men sparsamt även i städer och samhällen i hela länet. Den häckar i allehanda håligheter, ofta nära inpå oss människor. Kajan är sällskaplig till sin karaktär och uppträder gärna i flock. Det häckande beståndet var stabilt i landet fram till slutet av 1900-talet, men sedan visar både standardrutterna och de fria punktrutterna på en signifikant ökning. Även i Uppsala län har kajan ökat som häckfågel, men kanske inte i den omfattning som många människor i Uppsala med omnejd tror. Standardrutterna berättar om en uppgång med +2,7 %/år, men trenden är inte statistiskt säkerställd. Kajan har troligen ökat än mer som övervintrare, men det beror på att flyttande kajor från nordost numera i än större utsträckning än tidigare, stannar för att tillbringa vintern här, istället för att flytta vidare mot södra Sverige. Mildare vintrar är den troliga orsaken till detta förändrade beteende.

Kråka *Corvus corone cornix*

Antal häckande par i Uppsala län: **7 000**

Länets andel av den svenska

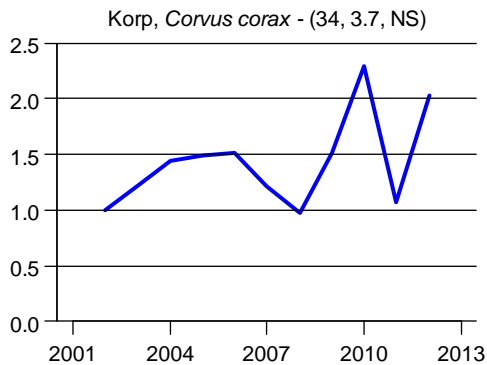
populationen: **4 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Kråkan är en allmän häckfågel i och i anslutning till jordbruksbygden, men förekommer även, i lägre tätheter, i skogsmark samt i skärgården. Den har minskat stadigt i landet sedan 1970-talet (-1,9 %/år), en nedgång som är klart signifikant ($p < 0,001$). Under samma tidsperiod har korpen istället ökat starkt, särskilt i södra Sverige, och sannolikt finns det ett samband. Korpen är, som kråkan, en allätare och rövar gärna kråkbön på deras innehåll av ägg och ungar. Kråkan missgynnas sannolikt även av förändringar i jordbrukslandskapet, både av intensifiering och av nedläggning av jordbruk med igenväxning som följd. Standardrutterna visar på ett närmast stabilt bestånd (-0,57 %/år) nu i början av 2000-talet. Standardrutterna visar att nedgången i Uppsala län varit större än i landet som helhet. Under den här aktuella tidsperioden har den bokförda minskningen varit -2,9 %/år och trenden är signifikant ($p < 0,05$).

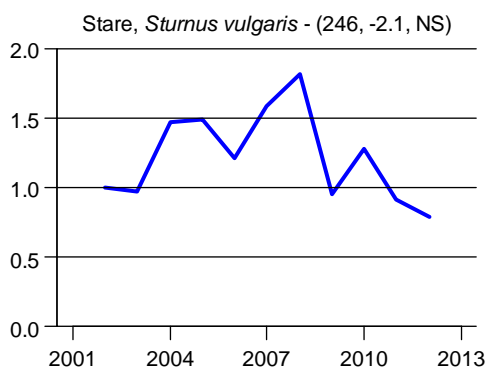
Korp *Corvus corax*

Antal häckande par i Uppsala län: **1 000**
Länets andel av den svenska populationen: **3 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Korpen häckade fram till mitten av 1900-talet företrädesvis i den norra halvan av landet, men spred sig sedan snabbt söderut där den numera är en tämligen allmän häckfågel långt ned i Skåne. Under den tid som SFT:s punktrutter pågått har ökningen varit omfattande, i genomsnitt +2,8 %/år sedan 1970-talet, och den är signifikant ($p < 0,001$). Uppgången tycks ha planat ut efter mitten av 1990-talet och standardrutterna visar på ett stabilt bestånd (+0,22 %/år) nu under inledningen av 2000-talet (dock inte statistiskt säkerställt). Även i Uppsala län har korpen ökat kraftigt samtidigt som den har spridit sig söderut i länet. Den häckar numera inte bara i skogar utan också i trädgångar i jordbruksbygden. Kring millenniumskiftet fanns den som häckande i hela länet, men trenden har varit fortsatt klart positiv åren 2002–2012 (+3,7 %/år). Det har varit ganska stora variationer i antal registrerade individer mellan åren och uppgången är inte heller signifikant. Populationstätheten är nu så hög att vi troligen inte kan förvänta oss att korpen kommer att bli så mycket vanligare.

Stare *Sturnus vulgaris*

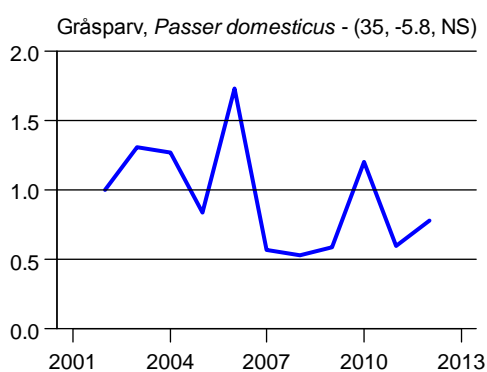

Antal häckande par i Uppsala län: **30 000**
Länets andel av den svenska populationen: **5 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Ja (VU – Sårbar)
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Staren är en tämligen allmänt förekommande häckfågel i odlingslandskapet och vid bebyggelsen i hela länet. Den drar sig inte för att häcka nära inpå människan

om det finns en holk uppsatt för ändamålet. Arten har sedan länge haft en stadigt vikande trend. De fria punktrutterna berättar om en nedgång med -2,3 %/år sedan 1970-talet, en utveckling som är klart signifikant ($p < 0,001$). Den negativa utvecklingen tycks fortgå och standardrutterna visar en än mer negativ bild, -5,51 %/år, en trend som även den är statistiskt säkerställd ($p < 0,001$). En anledning till minskningen är de omfattande förändringar som har ägt rum i odlingsbygden. Staren behöver kortbetade ängs- och betesmarker för att finna god tillgång på föda. Om vi ska tro standardrutterna har staren klarat sig något bättre här i Uppsala län än i landet i stort. Den förefaller minska även här, standardrutterna visar på en nedgång med -2,1 %/år, men trenden är inte signifikant. Det är rejäla skillnader i antal registrerade individer mellan åren och att det likaså är stora svängningar i det häckande beståndet är något som många tycker sig ha sett. Brist på lämpliga bohål kan vara ytterligare en förklaring till att staren minskar. Man kan undra hur många boträd som försvinner i samband med att åkerholmar i jordbruksbygden gallras hårt.

Gråsparv *Passer domesticus*

Antal häckande par i Uppsala län:

30 000

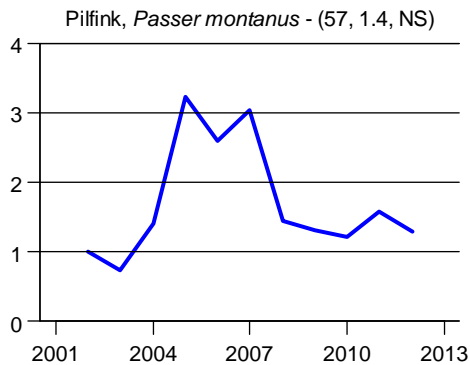
Länets andel av den svenska populationen: **7 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Gråsparven var tidigare en vanlig häckfågel i anslutning till bebyggelse i jordbruksbygden. Här har den dock sedan länge minskat kraftigt som en följd av förändrade brukningsmetoder. Numera är det många lantbruk som helt saknar arten. Arten häckar dock tämligen allmänt i städer och samhällen runt om i länet. Även om den har minskat också här, har den ändå klarat sig betydligt bättre i denna miljö. Gråsparvsbeståndet har reducerats kraftigt under hela den tidsperiod som SFT:s punktrutter inventerats, men standardrutterna visar att nedgången kanske ändå har planat ut efter millenniumskiftet (-1,15 %/år). Standardrutterna för Uppsala län visar tecken på en fortsatt, och kraftig, nedgång för gråsparven, med -5,8 %/år. Det är emellertid stora skillnader i antal bokförda individer mellan åren och trenden är inte signifikant. Gråsparven har det särskilt svårt på landsbygden, men frågan är om livet i städer och samhällen är så mycket lättare. Det är många som tycker sig ha sett att arten har reducerats rejält i antal även i denna miljö.

Pilfink *Passer montanus*

Antal häckande par i Uppsala län:

25 000

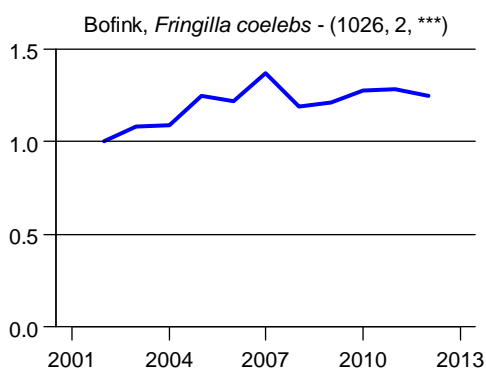
Länets andel av den svenska populationen: **6 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Även pilfinken häckar sparsamt till tämligen allmänt i jordbruksbygden och i anslutning till mänsklig bebyggelse. Den är dock inte lika starkt bunden till oss och finns därför inte lika talrikt inne i samhällen som gråsparven. Pilfinken blir mer vanlig i städernas utkanter, men finns i första hand i den odlade bygden och här även på större avstånd från lantgårdarna jämfört med gråsparven. Den skiljer sig också från gråsparven på så vis att den har klarat sig betydligt bättre under senare tid. Istället för att som gråsparven ha minskat kraftigt, har det häckande beståndet ökat i landet under de senaste 30 åren (+1,0 %/år). Medan standardrutterna antyder en fortsatt kraftig nedgång för gråsparven i Uppsala län, pekar de på en svag, dock inte signifikant, ökning i länet 2002-2012 (+1,4 %/år) för pilfinken. Det är dock mycket stora variationer i antal räknade individer mellan åren och den registrerade uppgången får anses som osäker.

Bofink *Fringilla coelebs*

Antal häckande par i Uppsala län:

270 000

Länets andel av den svenska populationen: **3 %**

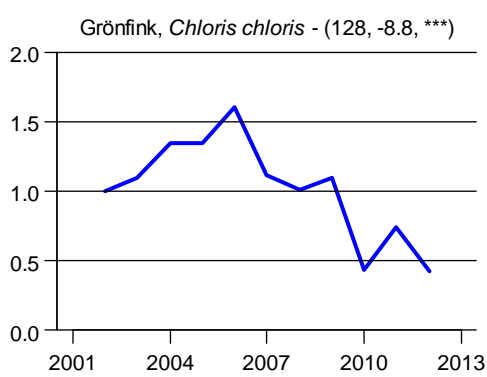
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Svensk Fågeltaxering har visat att bofinken är den vanligaste häckfågeln i Uppsala län. Den är här mer talrik än lövsångaren, den art som annars är den talrikaste i landet. Det häckande beståndet i Sverige har sedan länge varit stabilt med mycket små svängningar mellan åren. Variationerna är så små att den

marginella nedgång som ändå registrerats, $-0,3 \text{ \%}/\text{år}$ sedan 1970-talet, är statistiskt säkerställd ($p < 0,001$). Standardrutterna visar dock på en uppgång sedan millenniumskiftet ($+0,85 \text{ \%}/\text{år}$) och trenden är statistiskt säkerställd ($p < 0,001$). Utvecklingen i Uppsala län under den aktuella tidsperioden (2002-2012) skiljer sig inte från den i landet i stort. Standardrutterna redovisar en positiv trend ($+2,0 \text{ \%}/\text{år}$), även här signifikant, samt små variationer i antal registrerade individer mellan åren. Bofinken tycks således klara sig bra, trots förändringar i dess levnadsmiljö.

Grönfink *Carduelis chloris*

Antal häckande par i Uppsala län:

40 000

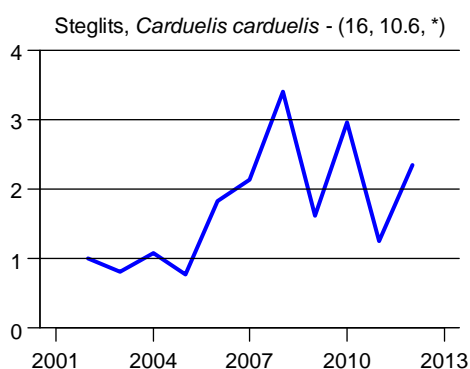
Länets andel av den svenska populationen: **6 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Grönfinken häckar tämligen allmänt i snåriga beteshagar, enbackar och andra buskbevuxna, gärna torra, miljöer i hela länet. Den drar sig inte för att häcka nära inpå människan och förekommer därför även i våra trädgårdar och i parker. Arten har i varje fall sedan 1970-talet haft en positiv tillväxt ($+1,0 \text{ \%}/\text{år}$) i landet, en uppgång som är statistiskt säkerställd ($p < 0,001$). Grönfinken har emellertid under senare år drabbats av en sjukdom som har gjort att den har minskat kraftigt efter 2006. Standardrutterna visar att den reducerats med $-3,92 \text{ \%}/\text{år}$, men trenden är inte signifikant. För Uppsala län visar standardrutterna en kraftig minskning, $-8,8 \text{ \%}/\text{år}$, under åren 2002-2012 och trenden är statistiskt säkerställd ($p < 0,001$). Nedgången har i sin helhet ägt rum efter en uppgång fram till 2006 och den har varit mycket omfattande. Det är rimligt att anta att det även här är denna sjukdom som är orsaken till grönfinkens starka tillbakagång.

Steglits *Carduelis carduelis*

Antal häckande par i Uppsala län: **1 000**

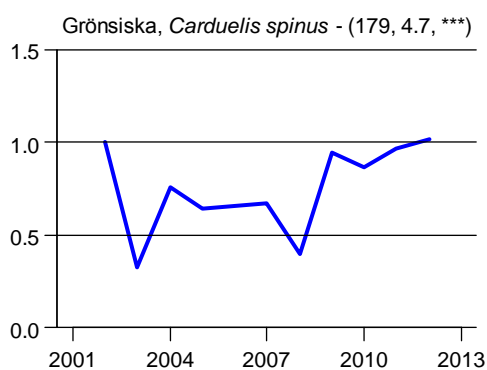
Länets andel av den svenska populationen: **6 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Steglitsen är en av få arter i jordbruksbygden som det går bra för. Trenden i landet har varit starkt positiv och de fria punktrutterna visar på en långsiktig uppgång med i genomsnitt hela +9,4 %/år ($p < 0,001$). Uppgången har fortsatt och standardrutterna för landet visar att den har ökat med +10,01 %/år ($p < 0,001$). Att den har ökat så kraftigt beror till stor del på senare års milda vintrar med lite snö och kanske även på att man i större utsträckning har lämnat dikesrenar och andra sekundärmarker orörda. Även i Uppsala län har steglitsen ökat kraftigt. Standardrutterna visar på en uppgång med så mycket som +10,6 %/år under perioden 2002-2012. Det har varit stora variationer i antal räknade individer mellan åren, men trenden är ändå signifikant ($p < 0,05$). Att steglitsen tveklöst har ökat är något som har uppmärksammats av alla som är intresserade av fåglar.

Grönsiska *Carduelis spinus*

Antal häckande par i Uppsala län:

16 000

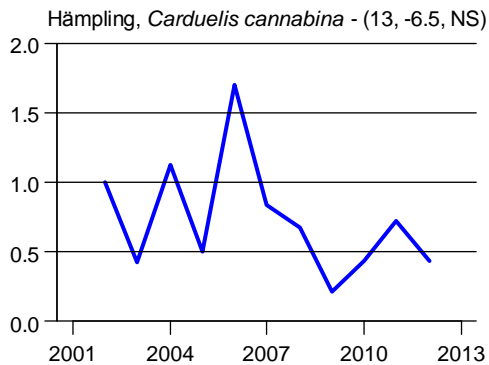
Länets andel av den svenska populationen: **2 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Grönsiskan häckar allmänt, men i skiftande antal, i barr- och blandskogar i hela länet. Arten är beroende av granens frösättning för att lyckas väl med sin häckning och den är därför delvis nomadisk med rejäla skillnader i täthet mellan åren. Detta är något som även häckfågelinventeringarna visar. Kurvan över antalet registrerade individer har varierat mycket starkt genom åren. Den långsiktiga trenden för de fria punktrutterna är stabil sedan 1970-talet, men enligt standardrutterna svagt positiv (+1,64 %/år) efter millenniumskiftet. Som väntat är det stora variationer mellan åren i antal bokförda individer på länets standardrutter, men trenden är ändå signifikant ($p < 0,001$) positiv under perioden 2002-2012 (+4,7 %/år). Generellt sett har det gått bra för granfröätande fågelarter under senare år.

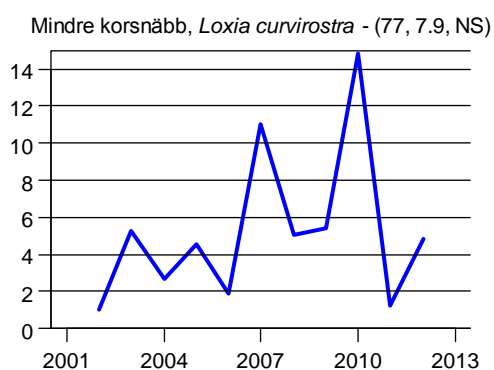
Hämpling *Carduelis cannabina*

Antal häckande par i Uppsala län: **6 500**
Länets andel av den svenska populationen: **6 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Hämplingen var tidigare en tämligen allmän häckfågel i odlingsbygden där den påträffas i buskmarker och andra mindre hårt brukade odlingsenheter. Den trivs i torra miljöer som igenväxande beteshagar med god tillgång på enar och buskage. Ett allt mer rationellt skött jordbruk, inklusive nedläggning av jordbruksarealer i små- och mellanbygder är den sannolika orsaken till att arten har minskat under lång tid. Arten är numera sparsamt förekommande. De fria punktrutterna visar att den har minskat signifikant ($p < 0,001$) i landet sedan 1970-talet, med så mycket som i genomsnitt $-3,8 \text{ %/år}$. Standardrutterna visar att beståndet i landet tycks vara stabilt nu under början av 2000-talet ($+0,02 \text{ %/år}$; NS). Standardrutterna i Uppsala län antyder en mer negativ utveckling, $-6,5 \text{ %/år}$, men det är stora variationer i antalet bokförda individer mellan åren och trenden är inte statistiskt säkerställd. Det totala antalet räknade hämplingar åren 2002-2012 är dock litet och vi får således hoppas att framtida standardrutter kommer att visa att utvecklingen inte är så negativ som det för närvarande tycks vara.

Mindre korsnäbb *Loxia curvirostra*

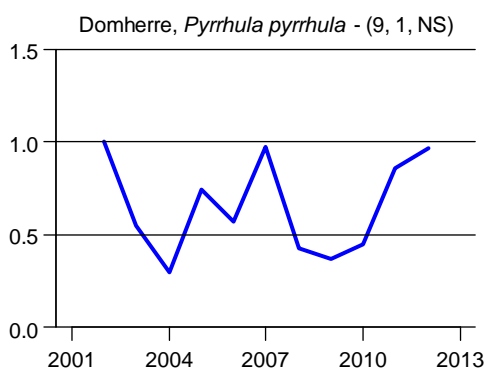

Antal häckande par i Uppsala län: **8 000**
Länets andel av den svenska populationen: **2 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Den mindre korsnäbben är rimligtvis den fågelart i landet som växlar mest i antal mellan åren även under häckningstid. Den är beroende av granfrö för sin

försörjning och varierar därför närmast extremt i antal beroende på tillgången. Vissa år kan den nästan helt saknas medan arten andra år är ytterst vanlig i våra barrskogar. Det är därför svårt att uttala sig om den eventuellt ökar eller minskar långsiktigt i landet. Om vi ska tro standardrutterna tycks den dock öka rejält och generellt vet vi att det under senare år har gått bra för granfröätare. På standardrutterna har det registrerats en uppgång med så mycket som +3,25 %/år efter 2002 och utvecklingen är därtill statistiskt säkerställd ($p < 0,01$). Uppsala läns standardrutter visar även den på en rejäl tendens till ökning 2002–2012 (+7,9 %/år), men uppgången är inte signifikant då antalet inräknade individer givetvis har varierat mycket även här. Det är viktigt att så många som möjligt av våra standardrutter kommer att inventeras årligen även i fortsättningen. Detta är den enda möjligheten att få en förhoppningsvis bra bild av den mindre korsnäbbens långsiktiga utveckling i länet.

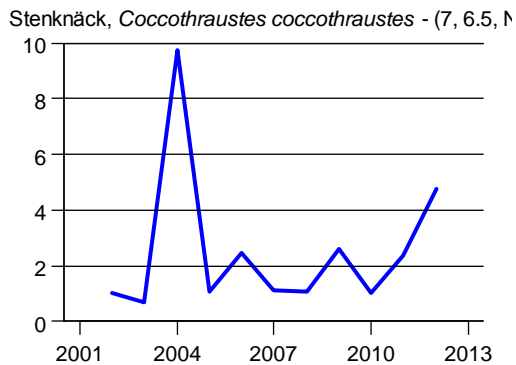
Domherre *Pyrrhula pyrrhula*

Antal häckande par i Uppsala län: **5 000**
 Länets andel av den svenska populationen: **1 %**
 Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
 Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Den färggranna domherrehanen är med sin mindre uppseendeväckande hona doldisar i fågelvärlden under häckningstid. Vid denna tid på året lever paret ett undangömt liv i sitt revir i barrskogen. Den är i och för sig relativt sparsamt förekommande, men det är ändå förvånansvärt sällan man får se den. Det är normalt lättet som gör att man som inventerare registrerar dess närvaro. De fria punktrutterna berättar att domherren har minskat stadigt sedan 1970-talet (-3,2 %/år; $p < 0,001$) och att nedgången var som störst fram till mitten av 1980-talet. Arten har fortsatt att minska, men i betydligt mindre omfattning jämfört med tidigare. Standardrutterna redovisar en tendens till uppgång efter 2002 (+0,56 %/år), men utvecklingen är inte signifikant. För Uppsala läns del visar standardrutterna på rejäla skillnader i antal bokförda individer mellan åren, men att trenden under åren 2002-2012 varit svagt positiv (+1,0 %/år). Man bör dock beakta att antalet registrerade domherror har varit få och att det inte finns någon statistiskt säkerställd trend.

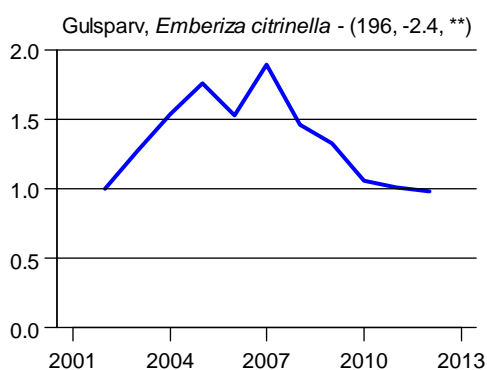
Stenknäck *Coccothraustes coccothraustes*

Antal häckande par i Uppsala län: **800**
Länets andel av den svenska populationen: **5 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Nej
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Stenknäcken häckar lokalt, men sparsamt, i löv- och blandskogar i hela länet, men är vanligast där det finns inslag av körsbär och andra bärträd i närområdet. Den kan vara tämligen allmänt förekommande i och vid äldre villabebyggelse med god förekomst av "bärande" träd. Enligt de fria punktrutterna har trenden varit svagt positiv (+0,8 %/år), åtminstone sedan 1970-talet. Standardrutterna ger en mer positiv bild av den sentida utvecklingen, en uppgång med i genomsnitt +2,09 %/år under perioden, men trenden är inte signifikant. Standardrutterna ger också en positiv bild av utvecklingen i Uppsala län. Här har stenknäcken ökat med +6,5 %/år, men trenden är inte heller här signifikant. För övrigt kan man undra varför det inräknades så många individer av arten just 2004. Det känns dock som om arten verkligen varierar en hel del mellan åren. Kanske är det så att stenknäcken är särskilt talrik året efter en extra lyckad häckningssäsong då tillgången på föda varit god.

Gulsparv *Emberiza citrinella*

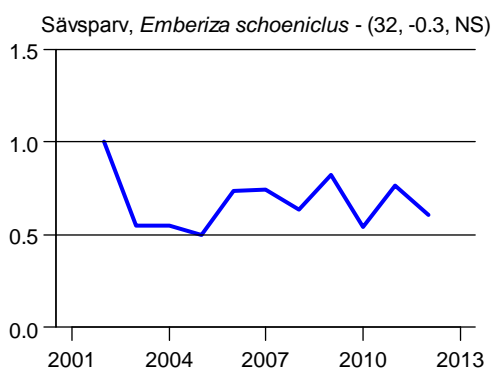

Antal häckande par i Uppsala län: **50 000**
Länets andel av den svenska populationen: **6 %**
Listad i Svenska rödlistan 2015: Ja (VU – Sårbar)
Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Gulsparven häckar tämligen allmänt i obrukade partier mellan de odlade enheterna i jordbruksbygden, men också på hyggen och längs vägar. Den har stadigt minskat sedan 1970-talet och det mest som en följd av förändrade

jordbruksmetoder. Enligt de fria punktrutterna har nedgången i landet legat på i genomsnitt -2,2 %/år och trenden är starkt statistiskt säkerställd ($p < 0,001$). Standardrutterna redovisar även de en negativ trend (-3,08 %/år) efter millenniumskiftet som är statistiskt signifikant. Gulsparven blev pga. minskningstakten under senare år rödlistad som "Sårbar" 2015. Standardrutterna i Uppsala län visar att gulsparven har minskat med -2,4 %/år under perioden och att utvecklingen är statistiskt säkerställd ($p < 0,01$) även här. Minskningen har dock skett efter en positiv utveckling under den första halvan av tidsperioden. Vad denna nedgång i så fall har berott på är okänt, men det ligger åter nära till hands att söka orsakerna i odlingsbygden. Det finns även data som visar att också gulsparven drabbas av gulknopp, den dödliga parasit som decimerat grönfinken påtagligt senaste decenniet. Betydelsen av detta för gulsparvens utveckling är inte klarlagd.

Sävsparrv *Emberiza schoeniclus*

Antal häckande par i Uppsala län:

10 000

Länets andel av den svenska populationen: **2 %**

Listad i Svenska rödlistan 2015: Ja (VU – Sårbar)

Listad i Fågeldirektivets bilaga 1: Nej

Sävsparrven häckar allmänt i sjöarnas bladvassbälten, men också bland buskar på igenväxande strandängar och längs diken och vattendrag. Den häckar även i på öar i skärgården och längs kusten. Arten har minskat med i genomsnitt -1,9 %/år sedan 1970-talet ($p < 0,001$), enligt de fria punktrutterna. Standardrutterna redovisar en än mer negativ bild av utvecklingen. Sävsparrven har minskat med -2,79 %/år och trenden är statistiskt säkerställd ($p < 0,001$). Också sävsparrven är rödlistad som "Sårbar" sedan 2015. I Uppsala län har det häckande beståndet, enligt standardrutterna, varit i stort sett stabilt åren 2002-2012 (-0,3 %/år). Detta är värden som strider mot den känsla som många har av att sävsparrven faktiskt har minskat under denna period. Här står således kalla fakta mot känsla.

Upplands Ornitologiska Förening och Länsstyrelsen har samarbetat om inventering av häckfågelrutter sedan 2007. Syftet med samarbetet är att fler rutter ska inventeras vilket i sin tur ger bättre underlag för att bedöma miljöförändringar på nationell och regional nivå. På nationell nivå koordineras arbetet av Lunds universitet, inom projektet Svensk fågeltaxering, på uppdrag av Naturvårdsverket.

Det här är den första utvärderingen av standardruttsdata för Uppsala län. Data baseras på inventeringsresultat från 2002-2012. I rapporten presenteras trender för ett flertal nationella och europeiska miljöindikatorer samt trender för häckande fåglar i länet.

Rapporten omfattar även en första utvärdering av arbetet med nattfågelrutter som har pågått sedan 2008.

MEDDELANDESERIEN 2015

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

POSTADRESS 751 86 Uppsala GATUADRESS Bäverns gränd 17
TEL 010-22 33 000 (vxl) FAX 010-22 33 010
E-POST uppsala@lansstyrelsen.se WEBBPLATS www.lansstyrelsen.se/uppsala